

METSZET

ÉPÍTÉSZET | ÚJDONSÁGOK | SZERKEZETEK | RÉSZLETEK

TÉMA: FELÚJÍTÁS

Ideje a kövek összerakásának
Nem kérdés, kinek az asszonya
A jövő régészete
Bebek és bibik Gombaszögön

A „Betonőr”
Örökségvédelem, jövőépítés
Térből hely
Egy borászat átalakulása

KNAUF

Olvassa be
a kódot!

knauf.com/hu-HU

Lapostetők tartós és biztonságos megoldása

Knauf AQUAPANEL® Rooftop

A Knauf AQUAPANEL® Rooftop építőlemez szilárd cementmagjának köszönhetően garantálja a rendkívüli stabilitást és tartósságot a legnagyobb kihívást jelentő lapostető rétegrendekben is.

Segíti a tetőn lévő terhek elosztását, növeli a tető tűzbiztonságát, javítja a hangszigetelő képességét és hozzájárul a lapostető tartósságához.

Teljesítmény és megbízhatóság az első naptól kezdve.

AQUAPANEL®

www.knauf.com/hu-HU/knauf-gypsum

Build on us.

—A felújítás, a műemlékvédelem örök szélmalomharc az idő múlása ellen. Mert amit egyszer az ember megépített, azt az idő járása, az idő vasfoga kikezdi, előbb-utóbb elenyész. Több-kevesebb új, friss anyag beépítésével tudjuk megújítani, felújítani, renoválni, esetleg végső soron, ha muszáj, restaurálni. A felújítás, mint fogalom, kicsit csalóka, mert új persze nem lesz az épület, vagy annak része, legalábbis az a cél, hogy a régi maradjon meg. De mégiscsak újítjuk, új anyagokkal, szerkezetekkel egészítjük ki, pótoljuk részeit vagy egészét. Viszont amilyen mértékben újítjuk, olyan mértékben nem tartjuk meg.

—Ebben a lapszámunkban konkrét példákon keresztül ennek széles spektrumát mutatjuk meg. A legkisebb beavatkozás a „Betonőr” építményé, amelyhez nem nyúltak hozzá, de egy lengyel kutatónak köszönhetően most figyelmet fordítunk rá. Ez csak ennyi, a pusztulás folytatódik. Az almádi vagy gyöngyösi példa klasszikus felújítás: van mit megőrizni, és a továbbhasználat érdekében ehhez hozzátenni. A füredi főépítészeti ilyen felújítás, még ha modern épületről van is szó. Más Kisvárdai és Gombaszögi példája: itt romként mutatják be a múlt egy-egy szeletét, festőiek és szépek ezek, és persze – ha úgy tetszik, ehhez a turisztikai és esztétikai funkcióhoz mérten – itt is készültek új szerkezetek, épületrészek. Megint más a Notre-Dame esete: a lehető leghűbben visszaállították a tűzben elpusztult szerkezeteket, amelyek persze ettől még teljesen újak, de nem akarnak újat mondani. Végül betettük még ebbe a lapszámba Lina Ghotmeh interjút is, aki – mint mondja – eleve a jövő számára készít jelet, a jövő régészetiét műveli.

CSANÁDY PÁL

A párizsi Notre-Dame tetőszerkezete
Fotó: Ságghi Attila

IMPRESSZUM |

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, Pajkos utca 28. | 36-1-783-1711 | info@artifexkiado.hu | www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.artifexkiado.hu, www.cpr.hu, www.epitkezés.info.hu, www.kamaraikepzesek.hu | ISSN 2061-2710 | Terjesztő: Magyar Posta Zrt. | Hirdetésfelvétel, termékek: Sárdy Csaba 36-20-240-7232 | Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád | Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 | Főszerkesztő-helyettes: Ware-Nagy Orsolya | Szerkesztő: Dobossy Edit | Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Vukosavljev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Katona Vilmos, Nagy Sándor, Czifrány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripszám János (Siófok) | Lapterv: Salt Communication Kft. | Tördelés és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu | Nyomda: Virtuóz Globál 30 Kft. | Olvasószerkesztő: Solyom Beáta | Előfizetés egy évre: 7 900 Ft, két évre: 12 900 Ft, három évre: 17 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusan a [tervlap](http://www.tervlap.hu) építész közösségi portálján keresztül: www.tervlap.hu | Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak. E lapunk címlapja Wittinger Zoltán fotójának felhasználásával készült.

Az első Épületszerkezeti Konferenciára 16 évvel ezelőtt került sor, akkor Gábor László születésének 100. évfordulójára emlékeztünk. Talán nem véletlenül, de ez alapján a szakmában „Gábor-Konferencia”-ként maradt meg leginkább a rendezvényük.

A kezdeti évek jól lehatárolt épületszerkezeti témái után építész-épületszerkezeti szaktervezői páros előadói által bemutatott példaértékű épületek ismertetése jelentette a konferenciák vezérfonalát. Ennek megfelelően elemeztük már a lakó, műemléki, közcélú, ipari, közlekedési, és a sportot kiszolgáló épületeket, de emlékeztünk Dr. Finta József munkásságára is. Az elmúlt évben Tanszékünk szakmagyakorló oktatóinak „kedvenceiből” válogattunk.

A XVI. Épületszerkezeti Konferencia az Oktatás, Kultúra, és a Közművelődés céljaira megvalósult épületekből, illetve esetenként ezek felújításából emel ki példákat. A kiválasztott épületek rendeltetése széles körű: a magyar tudomány fellegvárától a történelmi emlékhelyen át, egy apró bábszínház is helyet kapott.

A hagyományos „épületszerkezeti blokk” előadásai ez évben leginkább a „megszólított” épületekkel kapcsolatos szakértői, tervezést támogató témákkal egészítik ki az bemutatásokat.

XVI. ÉPÜLETSZERKEZETI KONFERENCIA

OKTATÁS, KULTÚRA, KÖZMŰVELŐDÉS

Kép forrása: www.mta200.hu

Időpont és helyszín:
2026. november 24. kedd
BME Díszterem

Regisztráció:
www.epszerkkonferencia.hu
www.epszerk-konferencia.hu

A megszólított épületek:

A Magyar Tudományos Épületek székháza
Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Budapesti Campus
Balatonszepezd, Képzési Központ
Biatorbágy, Ökumenikus Szakközépiskola
Mohács, Történelmi Emlékhely és Kápolna
Ortodox Dialógus Központ
Szent Angéla általános iskola és gimnázium
Veszprém, FOTON Audiovizuális Központ

Az épületszerkezeti szakértők:

Nagy Attila Balázs
Pataky Rita
Dr. Takács Lajos

A tervező építészek:

Csernik Tamás, Csóka Attila,
Egervári Tímea, Kalmár László,
Kelemen Bálint, Lenzsér Péter,
Makay András, Mezei Kata, Páricsy Zoltán,
Szilvási Attila, Vadász Balázs,
Vadász Bence, Vörös Gábor

Az épületszerkezeti szaktervezők:

Dr. Becker Gábor, Dr. Birghoffer Péter,
Dr. Dobszay Gergely, Heincz Dániel,
Horváth Sándor, Kapovits Géza,
Reisch Richárd, Schreiber Gábor,
Tóth Emese

TARTALOMJEGYZÉK

TERMÉKEK			
04	Kőbe vésett történelem		
06	Válasszon okosan tetőcserepet!		
07	Új európai formaldehid-követelmények		
08	Tetőfelújítás fordított rétegrendben		
09	Lépéshanggátlás minden szerkezeti igényre		
MAI SZEMMEL			
11	Sellő-ház, Szeged (1958-1961)	Borvendég Béla (1931-2014)	Makó Margáréta és Vukoszávljev Zorán
A PRO'			
12	Parázskunyhó	Farkas Eszter Zsuzsanna, Vanyó András	Pokol Júlia
METSZET			
14	Ideje a kövek összerakásának	Megújult és újra látogatható a vár Kisvárdra	Wittinger Zoltán Ware-Nagy Orsolya
KÜLHON			
22	Nem kérdés, kinek az asszonya	Notre-Dame, társadalmi akarat és a hiteles rekonstrukció kérdései	Philippe Villeneuve Ságghi Attila
28	A jövő régészete	Beszélgetés Lina Ghotmeh-vel az emlékezet és a hiány építészetről	Probstner Petra
32	Bebek és bibik Gombaszögön	Pálos monostor restauráció Felvidék	Szabó Krisztián Csanády Pál
36	A „Betonőr” a komáromi vasútvonalon	Osztrák-magyar pásztázómű a Komárom-Érsekújvár vasútvonal védelmére (1907-1909)	Papp Dániel (1909) Filip Suchon
TÉMA: FELÚJÍTÁS			
40	Örökségvédelem, jövőépítés	Balatoni Főépítési Iroda Balatonfüred	Deichler Tímea, Jakab Dániel Martina Giustra
46	Térből hely	Villafelújítás Balatonalmádi	Fülöp Krisztina Zöldi Anna
52	Egy borászat átalakulása	A Borpalota építéstörténeti rétegei Gyöngyös	Kis Péter Wesselényi-Garay Andor
TERVPÁLYÁZAT			
58	Abasár, Bolt-tető történelmi emlékhely pályázat		Rostás Nikolett
ZÖLD			
60	Ahol a víz helyén fű nő		Kolossa József DLA
KÖNYV			
62	Évszázadok öröksége	A magyar műemlékvédelem 150 éve	Ware-Nagy Orsolya
63	A megújulás kora	Magyar műemlékek a Kárpát-medencé- ben 2010 után	Ware-Nagy Orsolya
64	Abstracts		
66	Tervezők, szerzők		
68	Ciki	Gáz van Romániában	

KŐBE VÉSETT TÖRTÉNELEM

MAPEI MEGOLDÁSOK A VESZPRÉMI VÁRNEGYED FELÚJÍTÁSÁBAN

A középkori alapokra épült veszprémi várnegyed felújítása az elmúlt évek egyik legnagyobb hazai műemléki beruházása volt. A Veszprémi Főegyházmegye beruházásában, a Castellum Vagyongazdálkodási Igazgatóság lebonyolításával megvalósuló projekt 18 műemléki épületet, mintegy 35 ezer négyzetméter épített területet és 10 ezer négyzetméter zöldterületet érintett.

—A 2022 és 2025 között zajló kivitelezésben több jelentős vállalat vett részt, köztük a Fejér-B.Á.L. Zrt., a Laterex Építő Zrt., a Vemév-Szer Kft., a Swietelsky Magyarország Kft. és a B&G Generál Kft.

TARTÓS MEGOLDÁSOK A TÖRTÉNELMI FALAK KÖZÖTT

—A Mapei termékei több helyszínen is szerepet kaptak a felújításban: dekoratív padló- és falbevonatoknál, terrazzo burkolatoknál, beltéri hidegburkolási munkáknál és kültéri kőburkolatoknál is.

—A Havelka Beton Art a Nagypréposti-palotában és a Gizella-kápolnában a Mapei Ultratop Loft dekorbevonati rendszerét alkalmazta a padlófelületekhez. A felületek előkészítésében Eco Prim Grip, Primer SN és Ultraplan Maxi is szerepet kapott, a végső dekoratív felületet Ultratop Loft F és Ultratop Loft W adta,

Mapefloor Finish 52 W és Mapefloor Finish 58 W felületvédelemmel. A kápolna emeleti szintjén, az újonnan készített födémszerkezetben hűtő-fűtő panel is található, ezért a kivitelezésnél az esztétikai megjelenés mellett a szerkezet érzékenysége is figyelni kellett.

—A várnegyed több épületében terrazzo díszburkolat is készült Mapei anyagokkal. A Palazzo Kft. az érseki palotában, a Nagypréposti-házban és a Gizella-kápolnában dolgozott. A burkolatoknál Mapefloor I 910 alapozógyantát, Mapefloor I 300 SL gyantát és Mapelux Lucida viaszt használtak. A Gizella-kápolna padlója különösen precíz munkát igényelt: a 35 négyzetméteres felületbe közel 200 folyóméter rézbetét került, amelyet a tér geometriájához kellett igazítani.

—A beltéri hidegburkolás során a természetes kőburkolatoknál a régi aljzatok, az eltérő szerkezeti állapotok és a műemléki környezet miatt különösen fontos volt a megfelelő rétegrend kiválasztása. Több helyszínen Mapeguard UM 35 feszültségmentesítő lemez, Keraflex Extra S1 és Mapestone TM Plus ragasztóhabarcs, valamint Keracolor FF Flex fugázóhabarcs segítette a tartós burkolati kialakítást. A munkákban több szak kivitelező vett részt, köztük a Real Gres Kft., a Stukkó Kft., az Épkő Kft. és Bognár László egyéni vállalkozó csapata.

02

—Az Érseki Palota mögötti udvar és kert kültéri térburkolása is fontos feladat volt. A bazaltkövek ágyazásához és fugázásához Mapestone TFB 60 és Mapestone PFS 2 megoldásokat alkalmaztak, a csatlakozásoknál pedig Mapeflex PU45 FT is szerepet kapott. Kültéri, nagy igénybevételű kőburkolatoknál nemcsak maga a kő minősége számít, hanem az a rendszer is, amely hosszú távon bírja az időjárási és használati terhelést.

ELSŐRE VÉGLEGES MEGOLDÁSOK EGY ÉLŐ ÖRÖKSÉGÉRT

—A veszprémi várnegyed felújításánál minden döntés arról is szólt, hogyan maradhat élő és használható mindaz, amit az előző évszázadok ránk hagytak. A Mapei számára különösen fontos, hogy megoldásaival hozzájárulhatott egy ilyen értékes örökség megújításához, mert egy felújítás akkor igazán sikeres, ha nemcsak elkészül, hanem tartósan működik: elsőre végleges megoldásokkal, az építési álmok megvalósításához.

03

—Ha további szakmai cikkek érdeklék, használja telefonja kameráját a QR-kód beolvasásához, és iratkozzon fel a mérnököknek, tervezőknek szóló hírlevelünkre!

Mapei Kft., Budaörs

Fotók: Homestage Film

- 01 A veszprémi várnegyed felújítása 18 műemléki épületet, mintegy 35 ezer négyzetméter épített területet és 10 ezer négyzetméter zöldterületet érintett
- 02 A várnegyed több épületében terrazzo díszburkolat is készült Mapei anyagokkal
- 03 A beltéri hidegburkolás során a természetes kőburkolatoknál a régi aljzatok, az eltérő szerkezeti állapotok és a műemléki környezet miatt különösen fontos volt a megfelelő rétegrend kiválasztása

Lépéshangszigetelés a legmagasabb színvonalon.

Schöck Tronsole® rendszer.

SCHÖCK
Megbízhatóságra építve

Megbízható lépéshangszigetelés csak rendszerben működik. A Schöck Tronsole® elemekkel kialakított folyamatos „kék vonal” a lépcső megfelelő akusztikai szigetelését biztosítja. A rendszer elemei nagy tervezési szabadságot és optimalizált beépítést tesznek lehetővé.

www.schoeck.com/hu/tronsole

VÁLASSZON OKOSAN TETŐCSEREPET!

ÉS HOZZA KI A LEGTÖBBET AZ ŐSZI KEDVEZMÉNYEKBŐL!

A tetőcserép kiválasztását több szempont alapján is érdemes mérlegelni, ám az egyik leginkább sarkalatos elem a költségtényező. A Terrán Synus tetőcserepe az őszi szezonban kedvezményes áron érhető el*, ami a kiadások optimalizálása mellett lehetővé teszi, hogy műszaki paramétereit és minőségét tekintve is prémium terméket válasszunk.

AZ ÉPÜLET ADOTTSÁGAI AZ ELSŐDLEGESEK

—A döntési folyamat során elsődleges a tető geometriájának és paramétereinek figyelembevétele, többek között annak típusa, mérete, hajlásszöge és a szerkezet teherbírása miatt. A Terrán az őszi szezonban díjmentes tetőfelmérési lehetőséget kínál az első háromszáz érdeklődő számára, amire a tetőcserépgyártó weboldalán lehet jelentkezni.

—Nem minden tetőtípushoz ideális ugyanaz a fedés, ezért bizonyos esetekben – például alacsonyabb hajlásszögű vagy nagyobb szarufahosszal bíró építményeknél – előnyös lehet könnyebb modellt választani. A mindössze 3,9 kg-os Synus alapcserép kevésbé terheli a szerkezetet.

AZ ALAPANYAG

—A tetőcserép anyaga meghatározó. A mészkőből, folyami homokból, vízből és vas-oxidból készülő betoncserepek időtálló és környezetbarát

megoldások. Nagyfokú szilárdságuk és méretponthozásuk mellett a korszerű gyártási megoldásoknak köszönhetően a tartósság és a könnyedség között sem kell kompromisszumot kötni.

A TARTÓSSÁG FONTOSABB, MINT AZ INDULÓ ÁR

—A tartósság, a garanciális feltételek és a rendszerbe való illeszthetőség, valamint a felületkezelések mind fontos szempontok. A Synus árnyalattól függően választható színvédelmet biztosító ColorSystem, selyemfényű Elegant, fokozott ellenállóságot nyújtó Resistor és az infravörös sugárzás ellen védő ClimaControl felületkezelésekkel.

A MEGJELENÉS IS SZÁMÍT

—A tető az épület egyik legnagyobb látszó felülete, a választásnál ezért érdemes figyelembe venni a stílust, a homlokzat színeit, a nyílászárókat és a környezetet is. A hullámos vonalvezetéssel rendelkező Synus tizenkét árnyalatának köszönhetően a tető bármely irányzat esetén harmonikus összképet alkot az ingatlannal.

ÁR HELYETT ÖSSZKÖLTSÉGBEN GONDOLKODJUNK

—A tetőcserép ára fontos tényező, ám a teljes beruházás szempontjából a szükséges darabszám, a kiegészítő elemek mennyisége, a szállítás és a kivitelezés költsége is számít.

—A Synus alapcserép az őszi szezonban kedvezményes, 379 Ft/db ártól érhető el, a Terrán továbbá minimum 1500 db Synus tetőcserép vásárlása esetén 1 tekercs (75 m²) MediFol Wind Plus XL tetőfóliával ajándékozza meg vásárlóit, sőt, 35%-os engedménnyel az ereszcatornát is elérhetőbbé teszi.

*A tájékoztatás nem teljes körű, a részletekért látogasson el a terranteto.hu/akcio/ oldalra vagy olvassa be a QR-kódot!

Terrán Tetőcserép Gyártó Kft., Bóly

ÚJ EURÓPAI FORMALDEHID-KÖVETELMÉNYEK

EGYRE NAGYOBB HANGSÚLY A BELTÉRI LEVEGŐ MINŐSÉGEN

01

- 01 Az Ursa által gyártott és forgalmazott ásványgyapot termékek megfelelnek a 2023/1464/EU rendeletben meghatározott formaldehid-kibocsátási követelményeknek - nem csupán teljesítik a szigetelőanyagokra vonatkozó $0,080 \text{ mg/m}^3$ -es határértéket, hanem attól jelentős mértékben elmaradnak
- 02 Számos Ursa ásványgyapot termék rendelkezik a német Blue Angel minősítéssel, amely a beltéri emissziókra vonatkozó szigorú követelményeket tartalmaz

02

A beltéri levegő minősége az épületek energiahatékonysága mellett egyre fontosabb szemponttá válik az európai építőiparban. Ezt tükrözi az Európai Bizottság 2023/1464 rendelete is, amely új formaldehid-kibocsátási követelményeket vezet be a beltéri környezetben alkalmazott termékek számára. A szabályozás célja, hogy csökkentse a lakosság formaldehidnek való kitettségét a lakó- és középületekben.

MIT ÍR ELŐ AZ ÚJ RENDELET?

—A 2023/1464/EU rendelet a REACH szabályozás módosításával határértékeket állapít meg a formaldehidet kibocsátó termékekre. 2026. augusztus 6-tól az Európai Unió piacán csak olyan bútorok, faalapú termékek és egyéb beltéri használatra szánt termékek hozhatók forgalomba, amelyek formaldehid-kibocsátása nem haladja meg az előírt szinteket. A formaldehid-kibocsátás korlátozása azért kap kiemelt figyelmet, mert számos építőipari és lakberendezési termékben alkalmazott gyanta- és kötőanyagrendszer forrása lehet ennek az illékony vegyületnek.

—A hő- és hangszigetelő anyagok az „egyéb beltéri használatra szánt árucikkek” kategóriájába tartoznak, amelyek esetében a megengedett formaldehid-kibocsátási határérték $0,080 \text{ mg/m}^3$. A szabályozás bizonyos esetekben kivételeket is meghatároz: nem vonatkozik például azokra az építési termékekre, amelyek kizárólag az épületburkon kívül helyezkednek el, és használatuk során nem járulnak hozzá a beltéri levegő formaldehid-koncentrációjához. Ide tartozhatnak például egyes homlokzati hőszigetelő rendszerek, vagy a tetőszerkezetekben a párafékező rétegen kívül elhelyezett szigetelőanyagok.

AZ URSA SZIGETELŐ TERMÉKEK TELJESÍTMÉNYE

—Az Ursa által gyártott és forgalmazott ásványgyapot termékek megfelelnek a 2023/1464/EU rendeletben meghatározott formaldehid-kibocsátási követelményeknek.

A rendelkezésre álló vizsgálati eredmények alapján a mért értékek nem csupán teljesítik a szigetelőanyagokra vonatkozó $0,080 \text{ mg/m}^3$ -es határértéket, hanem attól jelentős mértékben elmaradnak.

—Az Ursa termékek beltéri levegőminőséggel kapcsolatos teljesítményét független tanúsítások is alátámasztják. Számos Ursa ásványgyapot termék rendelkezik a német Blue Angel (Blauer Engel) minősítéssel, amely a beltéri emissziókra vonatkozó szigorú követelményeket tartalmaz. A Blue Angel DE-UZ 132 minősítési rendszer a formaldehid esetében $0,060 \text{ mg/m}^3$ határértéket szab meg, amely még az új európai előírásnál is szigorúbb követelményt jelent. A Blue Angel nyilvántartásában az érintett Ursa termékek a „Low-Emission Thermal Insulation Material and Suspended Ceilings for Indoor Use” kategóriában szerepelnek, vagyis alacsony emissziójú, beltéri alkalmazásra minősített szigetelőanyagokként vannak nyilvántartva.

ÖSSZEGZÉS

—A 2023/1464/EU rendelet új mérőföldkövet jelent a beltéri levegő minőségének szabályozásában. Az Ursa ásványgyapot termékekre az új európai szabályozás szerinti $0,080 \text{ mg/m}^3$ formaldehid-kibocsátási határérték vonatkozik. A vizsgálatok eredményei alapján a termékek kibocsátási értékei jelentősen a megengedett határérték alatt maradnak. Így a tervezők és kivitelezők olyan szigetelési megoldást választhatnak, amely a hőtechnikai teljesítmény mellett teljesíti a vonatkozó európai emissziós előírásokat is.

Ursa Salgótarján Zrt.
www.ursa.hu

TETŐFELÚJÍTÁS FORDÍTOTT RÉTEGRENDBEN

TARTÓS MEGOLDÁS RAVATHERM XPS HŐSZIGETELÉSSSEL

01

A hazai épületállomány jelentős részén a lapostetők hőszigetelése már nem felel meg a mai elvárásoknak. A fordított rétegrendű felújítás lehetőséget kínál a tetőszerkezet energetikai korszerűsítésére úgy, hogy közben a meglévő vízszigetelés védettebbé és hosszabb élettartamúvá válik.

—A meglévő épületállomány energetikai korszerűsítésének egyik legfontosabb területe a lapostetők felújítása. A korábban épült tetőkben jellemzően 8-16 cm vastag hőszigetelés található, ami már nem felel meg a jelenlegi energetikai elvárásoknak. A felújítások során ezért szinte minden esetben szükség van a hőszigetelés vastagítására.

—A munkák első lépése a meglévő szerkezet állapotának felmérése. Különös figyelmet kell fordítani a vízszigetelés állapotára, elsősorban a szegélyek, csatlakozások, dilatációk és tetőösszefolyók környezetében. Vizsgálni kell a meglévő hőszigetelés nedvességtartalmát és teherbírását is, hiszen ezek alapvetően meghatározzák a felújítás módját.

FORDÍTOTT RÉTEGREND

—Fordított rétegrendű lapostetők esetében a korszerűsítés előnye, hogy a meglévő vízszigetelés rendszerint a helyén maradhat, miközben fölé új hőszigetelő réteg kerül. A szerkezet a felújítás után is fordított tetőként működik tovább, megőrizve annak kedvező épületfizikai tulajdonságait.

—A fordított rétegrend legfontosabb előnye, hogy a vízszigetelés a hőszigetelés alatt helyezkedik el, így védelmet kap az UV-sugárzás, a hőingadozás és a mechanikai sérülések ellen. Ennek köszönhetően a vízszigetelés élettartama jelentősen meghosszabbítható, ami különösen fontos felújítások esetén.

02

A HŐSZIGETELÉS

—A szerkezet kulcseleme a hőszigetelés, aminek egyszerre kell ellenállnia a nedvességnek és a terheléseknek. A zártcellás Ravatherm XPS hőszigetelés alacsony vízfelvétele, nagy nyomószilárdsága és tartós hőszigetelő képessége miatt ideális választás fordított rétegrendű tetők korszerűsítéséhez. A mai energetikai követelmények teljesítéséhez jellemzően 22-28 cm vastag hőszigetelés szükséges, amely Ravatherm XPS 300 SL alkalmazásával hatékonyan kialakítható.

—A megoldás különösen előnyös hasznosított tetőkön, például tetőteraszok vagy zöldtetők esetében. Ilyenkor a hőszigetelés nemcsak az energiahatékonyságról gondoskodik, hanem védi a vízszigetelést a használatból és a karbantartási munkákból származó mechanikai igénybevételektől is. Zöldtetőknél a fordított rétegrend további előnye, hogy a növénytelepítés és fenntartás során végzett munkák sem veszélyeztetik a vízszigetelő réteget.

A lapostető-felújítás tehát nem csupán energetikai beruházás. A fordított rétegrendű kialakítás és a Ravatherm XPS hőszigetelés alkalmazása egyszerre növeli az épület energiahatékonyságát, védi a vízszigetelést és hozzájárul a tetőszerkezet hosszú távú, biztonságos működéséhez.

Ravago Building Solutions Hungary Kft., Balatonfűzfő

- 01 Fordított rétegrendű lapostetők esetében a hőszigetelés korszerűsítésének előnye, hogy a meglévő vízszigetelés rendszerint a helyén maradhat, miközben fölé új hőszigetelő réteg kerül
- 02 A szerkezet kulcseleme a hőszigetelés, aminek egyszerre kell ellenállnia a nedvességnek és a terheléseknek - jó megoldást nyújt erre a zártcellás, alacsony vízfelvételű, nagy nyomószilárdságú és tartós hőszigetelő képességű Ravatherm XPS

LÉPÉSHANGGÁTLÁS MINDEN SZERKEZETI IGÉNYRE

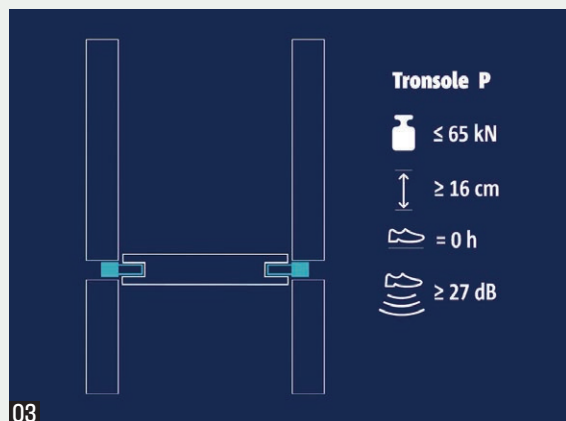
KÉSZ, DARUZOTT LÉPCSŐSZERKEZETEK ELHELYEZÉSÉHEZ
OPTIMALIZÁLT AKUSZTIKAI FALIDOBOZOK

Schöck Tronsole® akusztikai falidobozok összehasonlítása

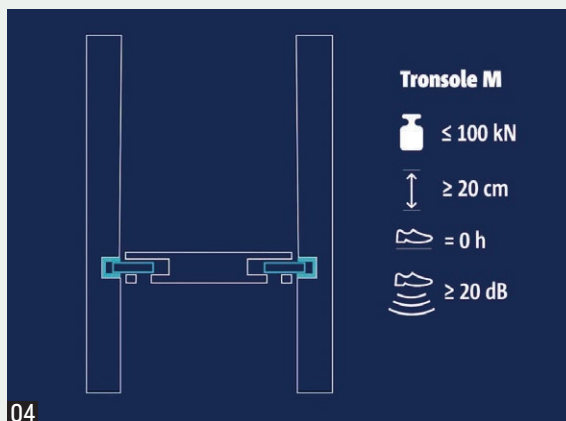
Termék kép	Gyártmány	Leírás	Felhasználás jellemző típusa	Min. falvastagság	Min. pihenő vastagság	Teherbírás (nyíróerő)	Lépcső-fal hézag	A lépcső azonnal terhelhető?
	Tronsole Z	Falidoboz betonacél armatúrával	Monolit építés	200mm	160mm	76-107 kN	15mm	Nem
	Tronsole Q	Falidoboz acél teherviselő szelvénnel	Monolit építés	150mm	140mm	18-38 kN	15-100mm	Nem
	Tronsole P	Falidoboz acél teherviselő szelvénnel	Előregyártott szerkezet	150mm	160mm	42-65 kN	15-50mm	Igen
	Tronsole M	Falidoboz acél teherviselő szelvénnel	Előregyártott látszóbeton szerkezet	150mm	200mm	52-102 kN	15-50mm	Igen

01

02

03

04

A közelmúltban bővült a Tronsole termékcsalád: az előregyártott lépcsőszervezetek igényeit kiszolgáló, két új falidoboz is megjelent - leginkább az építési hatékonyságnövelés szolgálatában. Tekintsük át az aktuális kínálatot!

— Korábban kétféle falidobozt gyártott a Schöck. Az egyik a Tronsole Z „nagy” falidoboz, amibe egy belefutó betonacél armatúrával erősített vasbeton szerkezet tölti ki a dobozt és adja át a fal felé a lépcső terheit pontszerűen. A másik a Tronsole Q „mini” doboz, ami leginkább vékony falakhoz vagy húzottkarú lépcsőkhöz ideális választás. Ez utóbbiban egy acél teherviselő szelvény tartja a lépcsőt - szintén pontszerűen.

— Mindkét „rég” dobozt használták előregyártott vasbeton lépcsőkhöz is, de mivel nem erre lettek fejlesztve, a lépcső bedaruzását és a különböző szerkezetek készültési fokát az elhelyezéskor előre jól át

kellett gondolni. A lépcsőknél gyorsan nőtt az előregyártás részaránya (mivel helyszíni szerkezetként hosszadalmas a zsaluzás-vasszerelés folyamata), így a Schöck figyelme is a falidobozok fejlesztése felé fordult. 2024-ben elkészült a P, majd idén az M falidoboz, kifejezetten a kész, daruzott szerkezetek elhelyezéséhez optimalizálva.

— A Tronsole P dobozt egy fali áttörésbe kell elhelyezni, majd - mialatt a daru a helyén tartja a lépcsőt/pihenőt - a fal túloldaláról acél színtezőlapokat helyeznek a doboz alá és fölé. A színtezés után a daru elengedi a lépcsőt, ami azonnal terhelhető.

— A Tronsole M falidoboz ehhez képest szintet lép: alkalmazásával akár a lépcső és a fal is látszóbeton szerkezet lehet, hiszen a lépcső-fal kapcsolat „rejtett” módon, faláttörés nélkül oldható meg. Hogyan sikerült ezt elérni? Egy egyszerű trükkel: az acél teherviselő elem egy szerviznyíláson keresztül (ez lehet a lépcső alján vagy a járófelületen is) kitolható

vagy visszahúzható a lépcsőben elhelyezett hüvelybe. Így a lépcsőszervezet a visszahúzott teherviselő elemekkel szabadon bedaruzható a falak közé, majd az acélszelvényt a falakba tolva létrejön az azonnal terhelhető szerkezeti kapcsolat (természetesen ezt a dobozt is - acélapok elhelyezésével - színtezni kell a végleges helyére, de ez már a lépcső felőli oldalról történhet, a lépcső ismételt megemelése után).

Schöck Hungária Kft., Budaörs

- 01 A négy szerelvény legfontosabb műszaki tulajdonságai
- 02 Monolit szerkezetű lépcső falidobozai
- 03 A Tronsole P dobozt fali áttörésbe kell elhelyezni, majd a fal túloldaláról acél színtezőlapokat helyeznek a doboz alá és fölé
- 04 A Tronsole M alkalmazásával akár a lépcső és a fal is látszóbeton szerkezet lehet

BIZTONSÁGOS ÉS TARTÓS LAPOSTETŐK

VÍZÁLLÓ, NEM ÉGHETŐ, MECHANIKAILAG ELLENÁLLÓ
CEMENTKÖTÉSŰ ÉPÍTŐLEMEZZEL

A Knauf Aquapanel termékcsalád olyan cementkötésű, vízálló, nem éghető és nedveségálló építőlemez és tartozékok együttese, amely nedves és időjárásnak kitett környezetben is magas színvonalú és tartós. Az Aquapanel Rooftop típusa kifejezetten a lapostetők speciális igényeire lett fejlesztve.

—A lapostetőknek egykor egyszerű időjárásálló védőréteggént kellett szolgálniuk, mára a használatuk e funkción messze túlmutat. Napelemrendszerek, nagy súlyú gépészeti és összetett épületautomatizálási rendszerek kapnak itt helyet úgy, hogy közben meg kell felelniük az egyre szigorúbb tűzvédelmi és energiahatékonysági előírásoknak. A Knauf Aquapanel Rooftop építőlemez segítségével a lapostetők tudása növekszik, kiváló stabilitást, tűzvédelmet és hosszú távú tartósságot nyer a tető, miközben új lehetőségeket nyit a fenntartható épülettervezés terén is.

—A cementkötésű építőlemez a tetőrétegrendben két helyen kaphat szerepet: a hőszigetelés és a vízszigetelés között

teherelosztó, illetve védő fedőlemezként, valamint közvetlenül a trapézlemez födémen fogadó- vagy aljzatfelületként is. Teherelosztó lemezként a hőszigetelő rétegen hozzájárul, hogy nagyobb pontszerű terhek legyenek elhelyezhetők anélkül, hogy a hőszigetelés kritikus mértékben összenyomódna.

—Az Aquapanel Rooftop építőlemez nem éghető, A1 tűzvédelmi osztályú építőanyag, a vízszigetelés alatt beépítve egyenes rétegrendű lapostetőben $B_{\text{roof}}(t1)$ minősítéssel rendelkezik. Merevségének köszönhetően egy esetleges tűzhatás mechanikai hatásaival szemben is ellenállóvá teszi a tetőt. A robusztus építőlemez hozzájárul a léghangszigetelés javításához is, a mérések akár 7 dB-es zajcsökkentési javulást mutatnak, ha aljzatként és fedőlemezként is beépítik.

—A Knauf Aquapanel Rooftop tulajdonságjavító képessége tetőszerkezetek felújításánál is érvényesül, fedőlemezként használható meglévő rétegrenden, lehetővé téve a hőszigetelés korszerűsítését és a vízszigetelés megújítását azok teljes eltávolítása nélkül.

—A Rooftop építőlemez alkalmazása amellelt, hogy a lapostető műszaki teljesítményét növeli, már a kivitelezés során is számos előnnyel jár. A trapézlemezen fektetve azonnal járható munkafelületet képez, ami segíti a tetőn történő anyagmozgatást és megfelelő alapot kínál a páratechnikai fólia elhelyezésére. A hőszigetelő rétegen terített Aquapanel Rooftop réteg a vízszigetelés szakszerű kivitelezését azzal is segíti, hogy stabil felületen végezhető a vízszigetelő lemezek egymáshoz hegesztése.

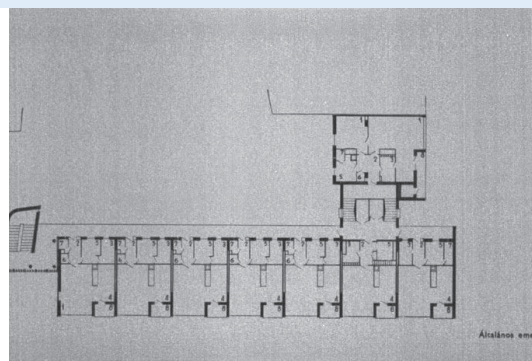
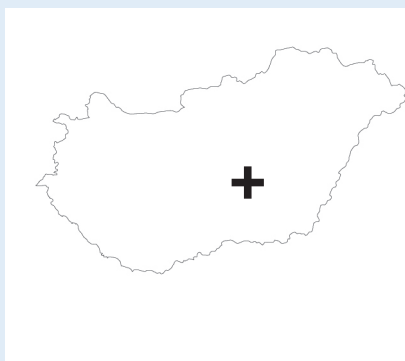
—Tervezőként a Knauf Aquapanel Rooftopra nem önálló terméként érdemes tekinteni, hanem

a teljes tetőrendszer részeként. A vízálló, nem éghető, mechanikailag ellenálló cementkötésű építőlemez olyan többlet védelmi és teherelosztó réteg, ami hozzájárul a lapostető tartósságához, üzembiztonságához és hosszú távú működéséhez.

Knauf Építőipari Kft., Budapest

- 01 A Knauf Aquapanel Rooftop építőlemez segítségével a lapostetők kiváló stabilitást, tűzvédelmet és hosszú távú tartósságot nyernek
- 02 Az építőlemez A1 tűzvédelmi osztályú építőanyag, a vízszigetelés alatt beépítve egyenes rétegrendű lapostetőben $B_{\text{roof}}(t1)$ minősítéssel rendelkezik
- 03-04 A vízálló, nem éghető, mechanikailag ellenálló cementkötésű építőlemez olyan többlet védelmi és teherelosztó réteg, ami hozzájárul a lapostető tartósságához, üzembiztonságához és hosszú távú működéséhez

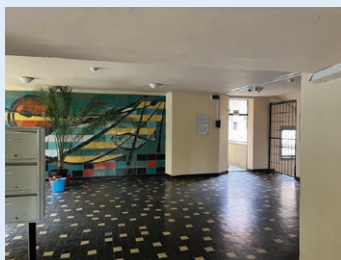

AKKOR / A Sellő-ház a szegedi modern építészet egyik jellegzetes alkotása, amely a Tisza-part háború utáni városrendezési és lakásépítési programjának részeként jött létre – a történeti városszövetbe korszerű, modern lakóépületek kerültek. Szeged belvárosának Tisza-parti látképében meghatározó váltópontra épült fel a markáns corbusiánus tömbjének tagolatlan bütöjével helyet foglaló 78 lakásos társasház, mely rögtön a folyópart egyik hangsúlyos városképi elemévé vált. Az épület hétemeletes tömbje a környező alacsonyabb lakóházak közül erőteljesen kiemelkedik, azokhoz négyemeletes épületszárnyakkal csatlakozik, de léptékét a tőle délre húzódó klinikai negyed masszív neobarokk tömbjei arányában komponálja, a mellette felnyíló utca a belváros és a rakpart kapcsolatát fogalmazza át. Tömegformálása és homlokzati kialakítása a kor modernista építészetének eszközeit alkalmazza: egyszerű geometrikus tömeg, üvegfelületek egyensúlya a vakolattal, a síkszerűtől a raszteresen felrajzolt mélyárnyékos loggia-architektúrán át a horizontálisan húzott erkélylemezeken könnyed átmenettel vezet a folyópart vonalszerűsége felé. A két lépcsőháza felfűzött, belső udvaron függőfolyosós funkcionalista szerkesztettséget a belváros felé garzonok, a nagy tömbben másfél, míg a parti sétány felé két és fél szobás lakások képletszerűsége jellemzi. A feszes és fegyelmezett elrendezés vasbeton keretvázas konzolképzéses szerkezettel társul, a korszerű alaprajzi kialakítással hasonló a szerkezet és a forma, melyet jól pozicionált társaművészeti alkotások oldanak fel. Művészet, építészet és urbanisztika ilyen összekapcsolása a korszak egyik fontos törekvése volt, a magánhasználat mellett a közösségi környezetsztétika gazdagodásához vezetett.

MAI SZEMMEL

SELLŐ-HÁZ, SZEGED (1958–1961)

ÉPÍTÉSZ | **Borvendég Béla (1931–2014) / Szegedi Tervező Vállalat** | SZÖVEG, FOTÓ | Makó Margaréta és Vukoszávljev Zorán | ARCHÍV | MÉ 1962/4 10. és CC Ády

ROVATSZERKESZTŐ | Vukoszávljev Zorán

MOST / A Sellő-ház mai állapotában is meghatározó eleme a szegedi rakpart városképének. Bár az épület nem hivalkodó, mégis jól érzékelhető rajta a '60-as évek modern építészetének tiszta, funkcionális szemlélete. A ház nem különleges formákkal akar kitűnni, hanem arányaival, ritmusával és visszafogott karakterével válik értékké. Az épület külseje egyszerű erkélynyílás raszterre van felhúzva, alapvetően ez adja a ház karakterét, az ismétlődő ritmus jól szerkesztett, nyugodt megjelenést eredményez. A homlokzaton elhelyezett sellőplasztika különösen érdekes elem, mert oldja az épület szigorú geometrikusságát. Sajnos a ház mellett lévő fák miatt ez a díszítő szobor ma már kevésbé érvényesül a városképen, pedig egyértelműen ez az épület legfontosabb egyedi részlete – az egykoron egyedi mázolású világoskék kerámiaburkolat előtt lebegő, Makrisz Agamemnon alkotta domborművet mára aláhőszigetelték. A folyóparti bejárat kifejezetten jól tervezett: tágas, könnyen átlátható és jól vezeti az érkezőt az épület belseje felé – Végvári Gyula víz mozgását szimbolizáló, hullámzó mintázatú élénk kerámiaburkolata vizuálisan is összekapcsolja a házat a folyóparti környezettel. Érezhető, hogy a tervezés során fontos szempont volt a közlekedési rendszer tiszta szerkesztése. Az épület hosszú északnyugati oldalán minden szinten oldalfolyosós rendszer fut végig, ami kissé monoton, ugyanakkor jól tükrözi a korszak gazdaságos lakóépület-tervezési szemléletét. Az épületelemek méltóságteljes geometrikus kompozíciója társaművészeti alkotásokkal gazdagodik: a bütün szinte lebegni látszik a (nevesítő) sellőplasztika, a lépcsőházi előtér izzó színvilágú kerámialap kompozíciója allegorikus utalás a folyóra és a tiszai halászatra. Monotonizáló funkcionális ritmika és egyediséget adó elemek kimért kompozíciója a szegedi folyóparton.

ERDEI PIHENŐ KŐVÁGÓÖRSÖN

A kővágóörsi alkotótábor története 2018-ban kezdődött, amikor egy hosszú ideje alulhasznosított faluközponti ház és kertje új szerepben éledt fel. Bán Márton kezdeményezésére az épület fokozatosan az építészeti és művészeti programoknak otthont adó alkotóműhellyé és közösségi térré vált. Nemsokára, már egyesületi keretek között, nyári táborok is indultak, melyek közül kiemelkedik az építészeti témájú rendezvények sora, Pongor Soma közreműködésével. Itt nem csak az 1:1 léptékű munka izgalmas, a tábor egyben ismerkedés az építőanyagokkal és a belőlük konstruálható szerkezetekkel, a résztvevők közösen építik meg ezekből az adott évben kiválasztott konstrukciókat.

—2026 tavaszán a Kővágóörs Alkotótábor Egyesület nyílt, titkos ötletpályázatot hirdetett egy, a Kővágóörs és Révfülöp közötti erdei turistaút mentén elhelyezendő pihenő megtervezésére. A kiírás tágan értelmezte a feladatot: olyan kisléptékű építészeti beavatkozást keresett, amely alkalmas egy rövidebb megállásra, étkezésre vagy egyszerűen az erdei időzésre, és szükség esetén az időjárással szemben is védelmet ad.

—A pályázaton két másodéves építészhallgató, Farkas Eszter Zsuzsanna és Vanyó András 'Parázskunyhó' című terve kapott első helyezést. A koncepcióterv egy keskeny, meredek tetős erdei pihenőt vázolt fel, amely egyszerű formájával és természetes anyagaival illeszkedik a környezetéhez. A két burkolt tetősík szinte a talajig lefut, így a fal és a tető hagyományos különválása eltűnik: a kunyhót egyetlen, folytonos burok határozza meg. Sötétre égetett deszkázat felülete közel kerül az erdő fatörzseinek és árnyékainak tónusaihoz, miközben az átfedésben rakott elemek szabályos rendje és a világosan maradó fa élek finoman kirajzolják a burkolat rétegzettségét és a kunyhó geometrikus formáját.

—A pályázati terv a megvalósítás előkészítése során szerkezetileg pontosodott: a szervezők, dr. Beke András, Pongor Soma és Zöllner Zita közreműködésével alakult ki az egymás mögé sorolt fa keretállásokból felépülő rendszer. A meredeken összefutó elemek egyszerre adják a tető és az oldalfalak tartószerkezetét, a kereteket pedig hosszanti összekötések és diagonális merevítések kapcsolják össze. A csomópontok egyszerű, jól olvasható módon, több helyen átmenő csavarokkal készültek. A szerkezet így a nyitott végek felől teljes

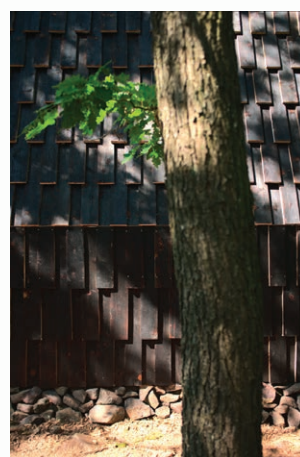
egészeiben értelmezhető, és a ház végleges formáját is alapvetően ez az ismétlődő raszter határozza meg.

—A primer vázra másodlagos lécezés került, erre rögzítették az égetett faelemekből készülő burkolatot. Kívülről a sötét héj összefogja az építményt, belül viszont a világosan maradó faszerkezet ritmusa válik hangsúlyossá. Ez a kettősség a kunyhó egyik legegyszerűbb, mégis jól működő részlete: kívül zártabb, az erdő színeibe belesimuló tömeg jelenik meg, belül pedig könnyű, jól követhető szerkezeti rend.

—A faszerkezet helyi vörös homokkőből kialakított alátámasztásokra ül, a járófelület pedig elemelkedik az erdei talajtól. A Balaton-felvidékre jellemző kő így nem pusztán utalásként jelenik meg az épületben, hanem közvetlen szerkezeti szerepet kap. A szabálytalan kövek és a fölöttük álló, precízen összeállított faváz közötti különbség szépen érzékelte a hely adottságaihoz való alkalmazkodást, miközben a faszerkezetet is elválasztja a talajtól. Mondhatni, a talajból előásott kő adja a ház gyökerét, a fa felépítmény pedig az árnyékot és védelmet adó lombkoronát.

—A mintegy huszonöt résztvevő egy hét alatt készítette el a kunyhó szerkezetét és burkolatát, majd a helyszínen közösen állította össze az elemeket. A Parázskunyhó karakterét emiatt legalább annyira meghatározza a készítés módja, mint az eredeti pályázati terv. A tervezők és konzulenseik végig részt vettek az építésben, így a rajzon meghatározott rendszer közvetlenül az anyaggal végzett munka során nyerte el végleges formáját. A tábor egyik fontos sajátossága éppen ez: a tervezési döntések következményei nem egy modellen vagy tervlapon, hanem az 1:1 léptékben megépített szerkezetben válnak rögtön érzékelhetővé.

—A kész pihenő egyszerre pad, asztal, fedett megálló és kis menedék. Egy kiránduló néhány percre leülhet benne, étkezhet, megvárhat egy záport, de a védett tér akár három-négy ember egyszerű éjszakai bivakjaként is használható. Nincs benne több elem annál, mint

amennyit az erdei helyszín megkíván, ezért a használata sincs túlságosan meghatározva: mindig az arra járó tölti meg tartalommal.

—Az építés végén a tervezők hozzájárulásával elégették a Parázskunyhó 1:25 léptékű koncepció makettjét. Ez a gesztus szimbolikus lezárása a folyamatnak, melyben a terv a konzultációk és az építés során részleteiben módosult, a makett által rögzített állapot pedig elvesztette eredeti szerepét. Helyette ott áll az erdőben az 1:1 léptékű ház, a modell helyét így végül maga a megépült szerkezet és a közös építés során megszerzett tapasztalat vette át.

—Az elkészült pihenő ugyan kisléptékű építmény, de jól összefoglalja az alkotótábor lényegét. Egy pályázati ötletből közös továbbtervezéssel, kézi munkával és helyszíni döntések által jött létre egy jól használható, és szinte szakrális hangulatú erdei pihenő. Az alkotóháztól a pihenőig vezető út jó felvezető a civilizált környezet utaitól elváló, átlényegülő erdei minőséghez, amelyben a Parázskunyhó megtalálta otthonát.

TERVEZŐK: Farkas Eszter Zsuzsanna, Vanyó András | BÚTORTERVEK: Nyirán Péter | TÁBORSZERVEZŐK: Zöllner Zita, Pongor Soma, Bán Márton, Dr. Beke András | RÉSZTVEVŐK: Álmosdi Donát, Bagyula Dorottya, Balogh Dorka, Bán Gergely, Bárczy Alíz, Cselényi Bence, Csitkovics Fanni, Erdős Panna, Farkas Eszter Zsuzsanna, Ferenczi Lili, Gyetvai Zsófia, Holecz Gál, Kiss Mónika, Magyarai Zsolt, Nyirán Péter, Oszetzky Dániel, Sándor Lili, Szőke Gergely Lukács, Tóth Teodóra, Varga Liza, Varsányi Dániel | FOTÓK: Kővágóörs Alkotótábor Egyesület - Magyarai Zsolt, Bán Márton | TERVPÁLYÁZAT ZSÚRITAGOK: Varga Liza, Sztranyák Zsófia, Erdős Panna, Kustra Vencel, Weisz Mátyás

Author: WARE-NAGY, Orsolya

Title: TIME TO ASSEMBLE STONES

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 14-21,

<http://doi.org/10.33268/Met.2026.4.1>

Received: 20 August 2026

Accepted: 07 September 2026

Published: 25 September 2026

CASTLE RESTORATION, KISVÁRD, HUNGARY /
ARCHITECT: ZOLTÁN WITTINGER

Reopened in spring 2026 under the National Castle Program, Kisvárda Castle pairs preservation with cultural reuse. Its white-plastered historic tower and wall contrast with brick-clad reconstructions of missing wings, reached by a new northern entrance and wooden bridge. Guided by recent archaeological findings, the project adds interactive exhibitions, retains the courtyard theatre, and connects naturally to the surrounding parkland.

01

Amikor a 2000-es évek elején először jártam a kisvárdai várnál kezdő tervezőként, megkapó látványt nyújtott a zöld környezetből kiemelkedő várrom. Az azóta eltelt hosszú évek során a körülmények megváltoztak, és a lehetőség, hogy a mocsárvár jelleg bemutatható, érzékeltethető legyen, az azóta lezajlott sűrű körbeépítés következtében sajnos szűkös keretek közé korlátozódott. Bár a városnak turisztikai szempontból előnyös, hogy a rekreációs és sportcélú területek – mint a filmes kalandpark, a strandfürdő, a stadion és a focipályák – a vár körül koncentrálódnak, ez az elrendezés műemlékvédelmi szempontból kevésbé szerencsés. Tájépítésként a helyreállítás legjelentősebb eredményének azt tartom, hogy az egykori védműrendszer ólász bástyás fa-föld sánc vonala földrézsűkkel, land art elemként bemutatható lett, érzékeltetve ezzel a vár egykori kiterjedését. Az említett bemutatás a lehető leghitelesebb nyomvonalon valósulhatott meg a régészeti feltárásoknak köszönhetően, amelyek egyúttal igazolták Niccolò Angelini olasz hadmérnök 16. századi tervrajzainak rendkívüli pontosságát. | Gerákné Árvai Zsuzsa, tájépítész tervező

IDEJE A KÖVEK ÖSSZERAKÁSÁNAK

MEGÚJULT ÉS ÚJRA LÁTOGATHATÓ A VÁR | KISVÁRDA

[A] vár fennálló falát, mint betses régiséget meg hagyja a Földes Uraság a mostani állapot-tyába – e rendelkezés vetett véget 1828-ban a kisvárdai vár évszázados pusztulásának. Új építés ekkor már csaknem kétszáz éve nem történt a területen. Az utolsó egy kápolna volt a külső várban 1630-1640 körül, a 18. század elejétől fogva pedig a lakatlan várkastély tégl- és kőanyagát szekérszám hordták el más építkezésekre. Az 1828-as vármegyei tiltó határozat idején már csak a délkeleti bástya és a vár déli fala állt – így is maradt egészen a 20. század közepén megkezdett ásatásokig.

- 01 Régi-új főbejárat észak felől
(fotó: Szántó Tamás)
- 02 A megmaradt déli fal a csatlakozó épületszerkezetek lenyomatával
(fotó: Szántó Tamás)
- 03 A megmaradt fal és délkeleti bástya
(fotó: Wittinger Zoltán)

ÉPÍTÉS | ARCHITECT
Wittinger Zoltán

FOTÓ | PHOTO
Szántó Tamás, Wittinger Zoltán

SZERZŐ | AUTHOR
WARE-NAGY Orsolya

—A 2021-ben megkezdett újjáépítést követően 2026 tavaszán jelentős új múzeumi területtel nyitott újra a kisvárdai vár, a lakosság és az ide látogató turisták örömeire. A kisváros északnyugati peremén elhelyezkedő vár felvezetése a szintén a közelmúltban megújult pihenőpark a festői Vár-tóval, a várat övező területen pedig keletre sportlétesítmények, nyugatra strand, északra pedig élménypark helyezkedik el. A várat tehát csupa olyan szabadidős és turisztikai létesítmény veszi körül, amelyek mind a közös családi pihenést szolgálják. Belső udvarában évtizedek

óta működött a várszínház, az erődítmény történetét pedig a megmaradt bástyában berendezett szerény kiállítás mutatta be. Az újjáépítést úgy kellett megtervezni, hogy ezek a funkciók továbbra is biztosíthatóak legyenek, a turisztikai célú pályázat értelmében pedig további múzeumi terület építésére is szükség volt. A jelen felújításhoz vezető döntések megértéséhez röviden foglaljuk össze a vár évszázadait és 20. századi hasznosításának történetét.

A kisvárdai vár palánkerődítésének kutatóárkos ásatása nem nélkülözte a kihívásokat, de a nemzeti kastély- és várprogramos helyszínek közül mégis a legkedvesebb a számomra. Köszönhető volt ez az itt megismert emberek nyitottságának és segítőkészségének, másrészt pedig az ásatás során és azt megelőzően előkerült, facölöpökből álló leletanyagának, mely később tudományos érdeklődésemet is meghatározta. Arra azonban utólag sajnálattal tekintek vissza, hogy a palánkerődítés és a várbelső Jakab Attila által vezetett ásatásai, valamint a műemlék épületszárny falkutatásai fájóan kis méretűek lehettek csak ahhoz képest, hogy a turisztikai célú program részeként műemléki helyreállításról is beszélünk. | Náldai Zsófia, régész

- 04 Régi és új találkozási a nyugati homlokzaton (fotó: Szántó Tamás)
- 05 Teraszszint az északkeleti új toronnyal (fotó: Wittinger Zoltán)

A kisvárdai vár az Alföld egyik legnagyobb téglából épült középkori épülete, földrajzi elhelyezkedéséből adódóan a történelmi Szabolcs vármegye fontos helyszíne, amelynek kiépítését a Várdai család kezdte meg az 1460-as években. A három részre szakadt ország Habsburg birodalomhoz tartozó területe és az Erdélyi Fejedelemség határán helyezkedett el, ezért védelmi funkciója hosszú időn át fennállt. Jellegzetes megjelenését déli oldalán négyszögletes, északi oldalán kör alakú saroktoronyai adták, melyek közül az előbbiek már a 15. században megépültek, emeleti szintjük és negyed körív keresztmetszetű pártázatos lezárásuk pedig a 16. század közepén készült el. A déli saroktoronyokat alapincézett palotaszárny kötötte össze. A külső vár az Angelini család és Ottavio Baldigara itáliai hadmérnökök vezetésével épült az 1560-as évektől, sarkain ötszögletű bástyákkal, fa-föld szerkezettel. A vár legnagyobb kiépítettségét az 1600-as évek közepére érte el a külső várban épített kápolnával, lakópalotákkal és gazdasági épületekkel. [1]

—Katonai célra a várat utoljára a Rákóczi-szabadságharc alatt használták, [2] ezt követte több mint egy évszázadnyi állagromlás, és – az akkori birtokos Zichy, illetve

Esterházy családok jóváhagyásával – a falak nagyobb részének széthordása környező építkezésekre. Az 1828-as rendelkezés a műemlékvédelem szellemiségét vetíti előre: a „becses régiség” védelemre érdemes. A 19. század során park létesült a várrom körül, majd 1954-ben, a vártól északra tervezett sportpálya építéséhez kapcsolódóan megkezdődött a terület régészeti feltárása. Ezt, majd az 1960-as ásatást is Éri István vezette. Az 1961-es felújítás során a falak feltárt nyomvonalát közelítőleg követő falak épültek, amelyek megidéztek az egykori alaprajzi kontúr, majd 1972-ben megnyílt a belső udvarban kialakított várszínház. A következő évtizedekben a várszínház igényeihez mértén nézőtér, majd lefedés készült a belső udvarban, utóbbi nem kímélte a régi falakat sem, az acél tartószerkezet a falakra támaszkodott. Elkészült az északi tornyok tömegét megidéző két alacsony, hengeres saroktorony, amelyek kúpos tetőformát kaptak fazsindellyel, de ezzel együtt is jóval alacsonyabbak voltak a déli megmaradt toronynál. Az épület tehát több periódusban, folyamatosan változó igényeket figyelembe véve épült ki, a vár tömegidézete inkább csak a várszínház díszletének része volt, miközben a megmaradt falak történelmi légkört és

11
12

festői háttérrel biztosítottak. A sportpálya túlzott közelsége is problémát okozott, a palánkerődítés feltárását, bemutatását lehetetlenné tette.

—A Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram keretében 2021-ben megkezdődött helyreállítást alapos régészeti munka előzte meg 2017–2019. között, amely a korábbi eredményeket javarészt megerősítette. Amellett, hogy a projekt során új kiállítótérket is kellett tervezni, erős volt a szándék a kutatás eredményeinek, így például a külső vár erősítésének, a feltárt falkontúroknak a bemutatására.

—A tervezés során az a döntés született, hogy a megmaradt torony és déli fal egységesen vakolt, fehér színű legyen, így markánsan elváljak az új épületrészek vasbeton vázas, téglaburkolatos, a belső udvar felé farészletekkel – nyílászárókkal, mellvédekkel – forduló tömegétől. A várról fennmaradt inventáriumok, illetve a feltárt alapfalak helyzete alapján az északi, nyugati és déli szárnynak, valamint a kör alakú tornyoknak olyan tömegrekonstrukciója készült el, amely a várakról általában meglévő általános előképekre alapoz (zárt tömeg, plasztikus falak, lőrésnyi, keskeny megnyitások), a belsőben pedig kiállításokra alkalmas tereket hoztak létre. Az épület korábbi megközelítési irányával ellentétben, a feltárással összhangban a bejáratot az északi oldal

tengelyében helyezték el, így délről érkezve az épületet megkerülve jutunk el a két torony között nyíló északi főbejáratához egy hosszú, már-már ünnepélyes fahídon keresztül.

—Az új épületrész belső kialakítása, anyaghasználat egyszerű, a terek szellősek, világosak, szép részletképzésekkel, mint például az új északnyugati toronyban elhelyezett csigalépcső. A kiállítótérket az északi és keleti szárnyat foglalják el, nyugaton csak egy keskeny összekötés készült a régi várfal felé, amelyet a bátrabbak közelebről is megcsodálhatnak az acél-üveg gyilokjáróról. A déli szárny téglaboltozatos pincéje és a megmaradt toronyban berendezett korabeli enteriőr, valamint az érdekes faragott köveket bemutató tárlat mellett még jelentős kiállítótérület áll kihasználtnak – hacsak nem gondoljuk komolyan, hogy a filmes trükköket idéző „szelfizőfalak” valóban ennyi hasznos alapterületet érdemelnek. Helyt adva annak, hogy az ide látogatók közül biztos vannak olyanok, akiknek a filmes élménypark és a strand mellett a vár csak mellékes úti cél, mégis jó lenne, ha a megépült kiállítótérket javarészt nem fotorealistikus falmatricák uralnák, miközben a régészeti feltárás és a vár története mozgatható molinókra szorult – de ez remélhetőleg idővel változik majd.

01

09

03

06

07

13

05

10

07

- 06 A déli szárny boltozott pincéje
(fotó: Wittinger Zoltán)
- 07 Korabeli enteriőr
(fotó: Szántó Tamás)
- 08 Tükröződés a tavon
(fotó: Wittinger Zoltán)

08

09

Gyerekkorom óta foglalkoztat a kisvárdai vár története. Meghatározó élményem volt 4-5 éves koromban, hogy édesapám, aki az akkor kialakított várszínpad villanszerelési munkáit végezte, levitt a várpincébe, és mesélt az onnan induló alagutakról, a lefejezett úrnőről, és Dobó Katicáról, aki egyébként Krisztina volt. Később különösen érdekelt az erődítés bástyáinak és a kötőfalaknak a szerkezete és kialakítása. A több évszázados emberi és elemi pusztítás ellenére is nagyon jól látszottak a fa-föld sánc, a Modus Hungaricus körvonalai. Az első, 50-es évekbeli régészeti feltárás, majd a későbbi ásatások is gyönyörűen mutatták a kettős cölöpsorok nyomait, de ép cölöpök sehol nem kerültek elő. Valószínűleg ahogy a város a vár tégláit és alapköveit építőanyagként használta fel, úgy a több ezer 20-30 cm átmérőjű, 5-6 méter hosszú cölöpöt és gerendát is újrahasznosította az ínséges időkben. 2016-tól, amikor elkezdődött a vár turisztikai célú fejlesztése, kevésbé hivatalosan a megmentése, aktív résztvevője voltam a projektnek. Ebben az időszakban a vár közvetlen közelében is nagy építkezések folytak, és állandóan a helyszínen voltam, figyeltem, hátha előkerül valami. Így történt, hogy 2018 áprilisában, amikor a vártól nyugatra felépített szálloda parkosítását végezték, megjelent egy hosszú gémes kanalas markoló, hogy a szálloda melletti tavacska medermélyítését elvégezze. Ez a kis tó a várat egykor teljesen körülölelő vizesárok utolsó megmaradt része, ráadásul a nyugati várkapu előtti rész, ezért feltételeztem, hogy innen bármi előkerülhet. Mivel a tó kotrása nem a várprojekthez kapcsolódott, így csak kérni tudtam a gépkezelőt, hogy nagyon figyeljen, és ha valamit talál, hívjon fel. Alig telt el fél óra, és már csörgött is a telefonom. A helyszínre érve már három cölöp feküdt a parton, majd még jó néhány követte. Így elmondhatom, hogy ha alagutat nem is, de a cölöphidat megtaláltam. | Bodrog László, önkormányzati képviselő - Kisvárd

—A nyugati összekötő szárny legfelső szintjén egészen közlelőrl vehetjük szemügyre a régi várfalat, amely térbeli metszetként mutatkozik a belső udvar felé. A korábbi csatlakozó szerkezetek, falak, boltozatok lenyomata érzékelteti az egykori épületszinteket, belmagasságokat. Talán az „elmetszett” felületek vörös-agyagszín terepmintás kifestése helyett jobb választás lett volna a belső terekben hasonló helyzetben előforduló világos homokszín – ugyanúgy elvált volna a fehér faltól, mint a mostani színválasztással. Ugyanígy kissé idegen a történeti faltól a legfelső szinthez illesztett acél-üveg konstrukció, de legalább egyértelmű, hogy kortárs hozzáadást látunk.

02

—A belső udvarban újra működik a várszínház, de az új szerkezet nem zavarja az épületet, a régi és az új falak helyének figyelembevételével épült meg. A helyreállítás a vár környezetének rendezését is magában foglalta, a palánkrendszer kertépítészeti eszközökkel tették érzékelhetővé, míg az egykori várarkot a bejárathoz vezető hosszú híd idézi meg.

—A megmaradt és az új épületrész határa – különösen kívülről szemlélve – drámai megjelenésű, a töredezett falvégben posztmodern dekonstruktivista előkép sejlik fel, [3] miközben az új falak téglaburkolatának felületi mintázata – különösen napsütésben – harmonikus folytatása a vakolt fal szintén egyenetlen felületének. A teljes beépítést tekintve azért az új építés jóval nagyobb, mint a meglévő, mégis kívülről rátekintve egy értelmező, logikus tömegidézettel látunk, amely nem nyomja el a meglévőt, de nem is igyekszik kisebbnek látszani, mint amekkora valójában. A korábbi alacsony, zsindefedésű saroktoronyok inkább tündek pavilon-épületeknek, nem voltak alkalmasak az egykori toronyok megidézésére.

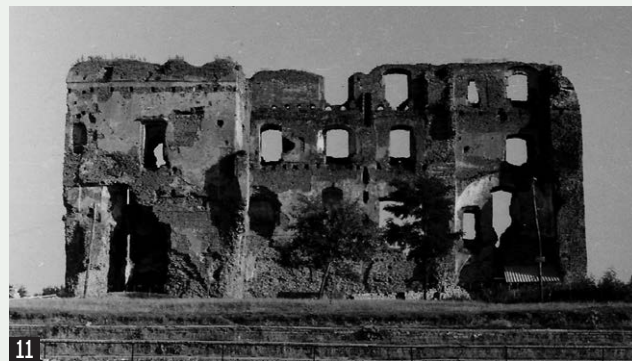
04

—Valahogy ezzel a helyreállítással minden a helyére került: értelmezhetővé vált az egykori épülettömeg, megóvhatóvá a meglévő épületrész, illeszkedik a tágabb környezet szabadidős funkcióihoz, miközben a hosszú távú fennmaradást biztosító használat is megmaradt. Nem utolsósorban pedig egy fantázia szülte rekonstrukció helyett olyan új épület jött létre, amely mégis sokat mesél az egykori várról. Lehet így is.

14

10

11

12

13

- 09 Csigalépcső az északnyugati toronyban (fotó: Wittinger Zoltán)
 10 A téglafelület fény-árnyék játéka a keleti homlokzaton (fotó: Szántó Tamás)
 11 Archív felvétel észak felől, 1959
 12 A hozzáépítések bontása után, az új épület építése előtt, 2021 (fotó: MTI / Balázs Attila)
 13 Kiemelt cölöpök (fotó: Bodrog László)
 14 Emeleti, földszinti és pincszinti alaprajz

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Wittinger, Zoltán - Jakab, Attila - Náday, Zsófia: „A kisvárdai vár helyreállítása”, *Műemlékvédelem*, Vol 66, No 6 (2022), pp 309-334.
 [2] Borovszky, Samu (szerk): *Magyarország vármegyéi és városai - Szabolcs vármegye*, Apollo Irodalmi Társaság, Budapest 1900.
 [3] SITE / BEST Products Company Buildings [honlap], hozzáférhető: <<https://sitework.com/portfolio-1/>> [utolsó belépés: 2026-08-19].

ÉPÍTÉS: Wittinger Zoltán, építész vezető tervező (NÖF Nkft.; ÉKM), dr. Oláh Zoltán Mihály építész vezető tervező (Konstruma Kft.) | MEGBÍZÓ: Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nkft. (NÖF Nkft.), Kisvárdai Várfürdő Fejlesztési Nkft. | ÉPÍTÉS MUNKATÁRSÁK: Tóth Gábor (Konstruma Kft.), Kóródy Anna (NÖF Nkft.; ÉKM), Csehák Fanny (NÖF Nkft.; ÉKM), Lénárd Márton (NÖF Nkft.; ÉKM) | TÁJÉPÍTÉS: Gerákné Árvai Zsuzsa (NÖF Nkft.; ÉKM) | STATIKA: Hensler Dezső (Hensler Bt.) | GÉPÉSZET: Lucz Attila (Hvarc Kft.) | ÉPÜLETVILAMOSSÁG: Bartha Richárd (WTF Kft.) | ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓ: Jankovics Norbert, régész | INVENTÁRIUMOK KUTATÁSA: Simon Zoltán, régész | LEVÉLTÁRI KUTATÁSOK: Bagó Zoltán Péter, történész | ELMÉLETI REKONSTRUKCIÓ: Szőke Balázs, történész | RÉGÉSZET: Jakab Attila, régész, Kis Csaba, régész, Náday Zsófia, régész, Hegyi Dóra, régész | ÉPÜLETKUTATÁS: Csomortány Levente, művészettörténész, Rozzman Viktor, építész, művészettörténész, Gömöry Judit, művészettörténész | KIVITELEZÉS: Korintosz Műemlékvédelmi és Építőipari Kft., Kermi-Szolg Kft. | RESTAURÁTOR KIVITELEZÉS: Anducska Tibor, Csáti Ferenc Balázs, festőrestaurátor művész, Egri Hunor, kőszobrász restaurátor művész | MŰSZAKI ELLENŐR: Giba Tamás

Author: SÁGHI, Attila

Title: THERE IS NO QUESTION WHOSE LADY SHE IS

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 22-27,

<http://doi.org/10.33268/Met.2026.4.2>

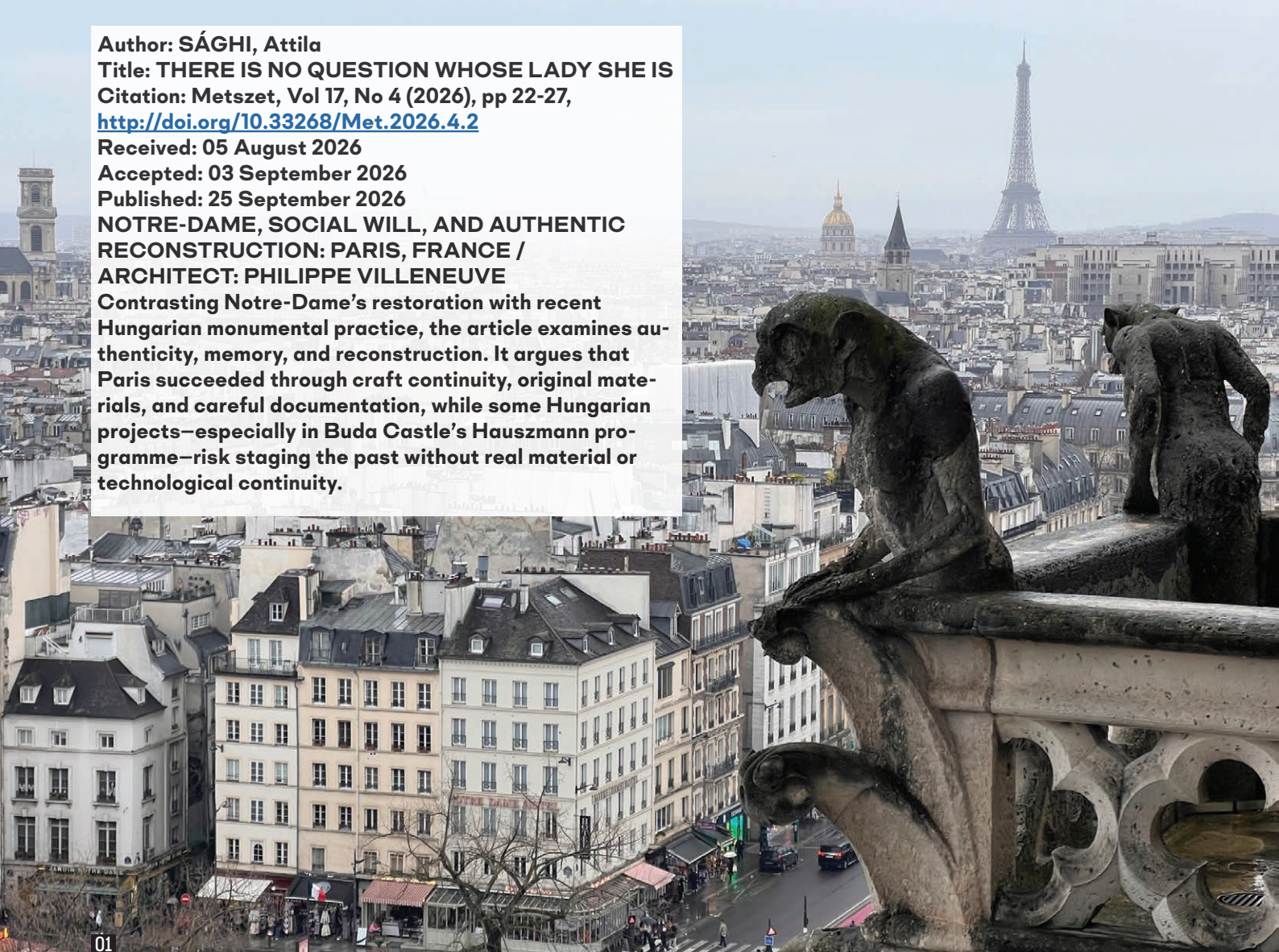
Received: 05 August 2026

Accepted: 03 September 2026

Published: 25 September 2026

NOTRE-DAME, SOCIAL WILL, AND AUTHENTIC
RECONSTRUCTION: PARIS, FRANCE /
ARCHITECT: PHILIPPE VILLENEUVE

Contrasting Notre-Dame's restoration with recent Hungarian monumental practice, the article examines authenticity, memory, and reconstruction. It argues that Paris succeeded through craft continuity, original materials, and careful documentation, while some Hungarian projects—especially in Buda Castle's Hauszmann programme—risk staging the past without real material or technological continuity.

NEM KÉRDÉS KINEK AZ ASSZONYA

NOTRE-DAME, TÁRSADALMI AKARAT ÉS A HITELES REKONSTRUKCIÓ KÉRDÉSEI

Különleges szakmai találkozón vettem részt február végén Párizsban. Az International Museum Construction Conference sorozatának egyik rendhagyó programja nem egyszerűen arról szólt, hogy meghallgassunk néhány előadást a Notre-Dame helyreállításáról. A szervezők ennél sokkal többet adtak: valódi betekintést kaphattunk a színfalak mögé. Felmeheztünk olyan terekbe, a harangokhoz és a fedélszékekhez kapcsolódó részekbe is, ahová a turisták általában nem jutnak el, és találkozhattunk a rekonstrukció alkotóival: tervezőkkel, projektvezetőkkel, építészekkel, restaurátorokkal, ácsokkal, tetőfedőkkel, azokkal az emberekkel, akik az elmúlt években szó szerint újra felépítették a katedrális egyik legfontosabb részét.

- 01 A Victor Hugo által ismertté tett gorgók
- 02 Újjáépült a négyezeti lovagtorony
- 03 Szinte ismeretlen részletek a tornyok belső oldaláról

02

03

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Philippe Villeneuve

FOTÓ | PHOTO
Rémi Fromont, Cédric Trentesaux, a szerző

SZERZŐ | AUTHOR
SÁGHI Attila

—Ami igazán megmaradt bennem, az az a szakmai és emberi minőség és az az egyszerűen felemelő hangulat volt, amely az egész helyreállítást körülvette. Ott állni a Notre-Dame-ban, beszélgetni azokkal, akik a leégett fedélszékletet újraácsolták, akik kézzel bárdolt tölgygerendákból, hagyományos kötésekkel és történeti technológiákkal dolgoztak, egészen más élmény, mint olvasni egy sikeres rekonstrukcióról. [1]

—A Notre-Dame 2019. április 15-i tüze nemcsak egy épületet sebzett meg. [2] A világ egyik legismertebb székesegyháza égett, de vele együtt valami sokkal nehezebben megfogható dolog is: egy közös kulturális kép, egy európai emlék, egy olyan épület, amelyet hívők és nem hívők, franciák és nem franciák egyaránt sajátjuknak éreztek. A „Notre-Dame” magyarul: Mi Asszonyunk. Ez a név különös pontossággal fejezi ki, mi történt Párizsban. Nem egy távoli műemlék sérült meg, hanem valami, amit nagyon sokan valóban a magukénak éreztek.

—Ehhez a kötődéshez természetesen nemcsak az épület fantasztikus építészeti minősége járult hozzá. Victor Hugo A párizsi Notre-Dame című regénye — és Quasimodo alakja — megsokszorozta a katedrális ismertségét és szeretettségét. Ez különösen szépen mutatja, hogy egy műemlék soha nem pusztán kőből, fából, ólomból és üvegből áll. Hozzá tartoznak a történetek, a képek, a legendák, az irodalmi és művészeti feldolgozások, vagyis mindaz a szellemi örökség, amely generációkon keresztül újra és újra jelentést ad neki.

—A Notre-Dame ezért nemcsak építészeti emlék, hanem kulturális csomópont is. Az épület és a róla szóló történetek egymást erősítik: a katedrális hitelessége erőt ad a regénynek, a regény pedig újabb és újabb embereket vezet vissza az épülethez. Ez a kölcsönhatás minden jelentős műemlék esetében alapvető. Egy történeti épület akkor válik igazán közösségi üggyé, ha nemcsak nézzük, hanem történeteket kapcsolunk hozzá, ha emlékeink, érzéseink, olvasmányaink, városi élményeink és közös kulturális képeink is benne sűrűsödnek.

—Ezért volt különösen érdekes látni, hogy a helyreállítás nem pusztán technikai vagy esztétikai döntéssorozatként zajlott. Természetesen voltak szakmai viták. Egy ekkora, ennyire összetett, ennyire szimbolikus épületnél ez elkerülhetetlen. Voltak és vannak vitatott elemek, például az üvegművészeti beavatkozások körül. De a tető és a fedélszék rekonstrukciója tekintetében meglepően egyértelmű volt a társadalmi akarat: azt akarták visszakapni, amit elveszítettek. Azt a Notre-Dame-ot, amelyet ismertek, amelyhez emlékek, képek, városi élmények, irodalmi történetek és nemzeti önazonosság kapcsolódott.

—Itt kezdődik a történet műemlékvédelmi értelemben igazán izgalmas része.

—A rekonstrukció szó a műemlékvédelemben mindig kényes. Joggal az. Túl sokszor használták már fel arra, hogy valami újat réginek álcázzanak, hogy történelmi folytonosságot színleljenek ott, ahol valójában politikai, turisztikai vagy reprezentációs szándék működik. De

01
02
03

04

ebből nem következik, hogy minden rekonstrukció eleve hamis lenne. A kérdés soha nem önmagában az, hogy visszaépítünk-e valamit. A kérdés az, hogy mit, milyen tudás alapján, milyen anyagból, milyen technológiával, milyen szándékkal és milyen társadalmi felhatalmazással építünk vissza.

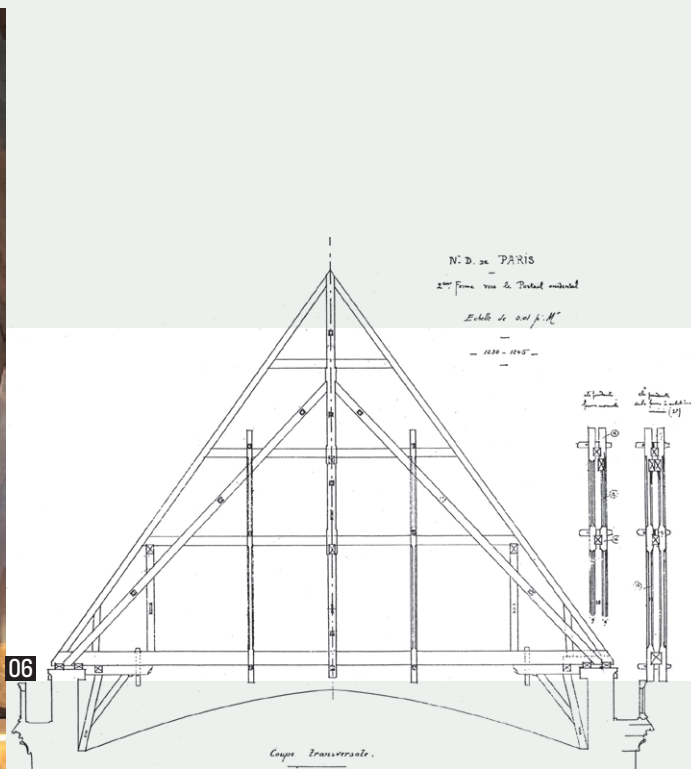
—A Notre-Dame esetében nem díszletet építettek vissza. Nem egy történeti hangulatot akartak előállítani. Nem csupán a formát rekonstruálták, hanem az anyagot, a szerkezetet, a technológiát és bizonyos értelemben a mesterségbeli tudást is. A középkori fedélszék, a híres „erdő” újra tölgyből készült. A gerendákat nem ipari

faelemként kezelték, hanem olyan építőanyagként, amelynek kiválasztása, megmunkálása és beépítése maga is kulturális cselekedet. A tető fedése sem egyszerűen korszerű burkolat lett, hanem ólomlemez, a hagyományos tetőfedő mesterség logikájával.

—Ez a döntés nem a legegyszerűbb út volt. Biztosan lehetett volna gyorsabban, olcsóbban, iparosítottabban, egyszerűbben is megoldani. Lehetett volna azt mondani, hogy kívülről úgysem látszik, milyen kötésekkel áll össze a fedélszék. Lehetett volna könnyebb szerkezetet, más anyagot, látványban hasonló, de technológiájában teljesen eltérő megoldást választani. A francia döntéshozók,

05
06

07

- 04 A konferencia résztvevői a főhajó boltozata alatt
 05 Új, ledcsíkokkal díszített fedélszék
 06 A fedélszék metszete

tervezők és mesterek mégis a nehezebb utat választották. A leghitelesebbet.

—Ez nem azt jelenti, hogy minden műemléknél az „egy az egyben” rekonstrukció lenne a helyes út. Éppen ellenkezőleg. A műemlékvédelem egyik legfontosabb képessége a megkülönböztetés. Tudni kell, mikor kell konzerválni, mikor kell kiegészíteni, mikor kell kortárs beavatkozást alkalmazni, mikor kell a hiányt hiányként megmutatni, és mikor van helye a rekonstrukciónak. A Notre-Dame tetőzete azért különleges eset, mert a pusztulás hirtelen, dokumentált és közösségileg átélt volt; az elveszett szerkezetekről rendkívül részletes tudás állt rendelkezésre; az épület jelentése pedig olyan erővel él a társadalomban, hogy a visszaállítás nem a múlt meghamisításának, hanem a közös emlékezet helyreállításának gesztusává vált.

—Ebben az értelemben a Velencei Karta sem egy elvont tiltó tábla. Nem azért kell óvatosan bánni a rekonstrukcióval, mert valaki egyszer egy nemzetközi dokumentumban ezt leírta. A karta inkább felismerte és megfogalmazta azt, amit a józan műemléki gondolkodás amúgy is tud: a történeti épület értéke nemcsak a formájában van, hanem az anyagában, a szerkezetében, a történeti rétegeiben, az eredetiségében, és abban a társadalmi jelentésben is, amely körülveszi. A szabály tehát nem önmagáért van. Azért van, hogy ne hazudjunk az épületekkel.

—A Notre-Dame rekonstrukciója ebből a szempontból nem a műemlékvédelem kijátszása, hanem annak egyik komoly próbája volt. Meg lehet-e úgy ismételni egy történeti formát, hogy közben nem hamisítunk? Lehet-e úgy visszaépíteni, hogy közben nem csupán látványt

gyártunk, hanem tudást, mesterséget, közösségi élményt és szakmai minőséget is újrateremtünk?

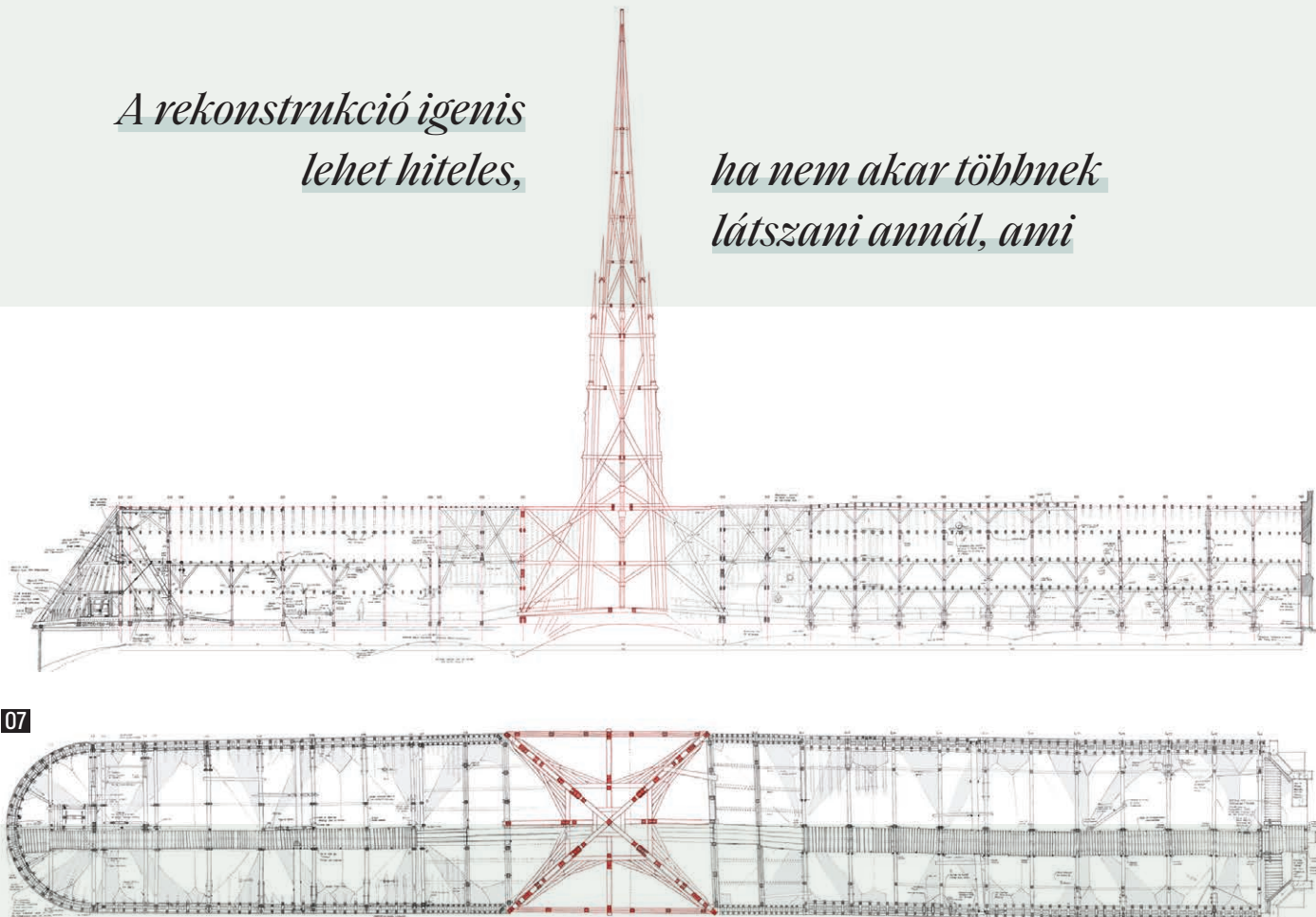
—Párizsban erre a kérdésre nagyon erős válasz született. És éppen ezért különösen tanulságos a Notre-Dame példája Magyarországról nézve. Nálunk is jelentős társadalmi igény van arra, hogy történeti épületeink újra méltó állapotba kerüljenek. Az emberek szeretik a régit, szeretik az eredetit, szeretik, ha egy ismert és fontos épület visszanyeri elveszett méltóságát. Ez az igény önmagában nem korszerűtlen, nem romantikus tévedés és nem is szakmatlan. Ellenkezőleg: a műemlékvédelem egyik legerősebb társadalmi alapja éppen ez a kötődés.

—A társadalom nagyon is érti, hogy egy régi épületben nem pusztán négy falat lát. Hanem emléket, arányt, anyagot, kézműves tudást, történeti folytonosságot, városi identitást. Amikor az emberek azt mondják, hogy szeretnék visszakapni a régit, akkor többnyire nem vasbetonból kiöntött múltat kérnek. Nem történelmi jelmezbe öltöztetett kortárs épületet. Nem építészeti hamisítványt. Hanem azt szeretnék, hogy ami értékes volt, amihez kötődnek, ami az adott hely igazságához tartozik, az méltó módon maradjon meg, vagy ha valóban elveszett, akkor a lehető leghitelesebb tudás alapján térjen vissza.

—A probléma ott kezdődik, amikor ezt a jogos társadalmi vágyat nem hiteles helyreállítással, hanem történeti díszletgyártással szolgálják ki. A budai Várban zajló Hauszmann-program több eleme ebből a szempontból komoly szakmai figyelmeztetés. Nem azért problematikus, mert valaha valaki egy nemzetközi kartában leírta, hogy bizonyos rekonstrukciós gesztusokkal óvatosan kell bánni. Hanem azért, mert sok esetben éppen azzal megy

*A rekonstrukció igenis
lehet hiteles,*

*ha nem akar többnek
látszani annál, ami*

07

szembe, amit a társadalom valójában keresne ezekben az épületekben: az eredetiség, az anyag, a történeti folytonosság és az arányos beavatkozás élményével.

—A budai Vár nem attól lesz hitelesebb, ha egyre több történeti formájú új épület jelenik meg benne. A hitelesség nem a homlokzati körvonalak puszta visszarajzolásából születik. Ha egy épületnek nincs valós anyagi folytonossága, ha a szerkezete, technológiája, részletképzése és kulturális helyzete nem a történeti valóságból, hanem egy mai reprezentációs szándékból következik, akkor a végeredmény könnyen vasbeton Disneylanddé válik. Lehet látványos, lehet turisztikailag könnyen fogyasztható, lehet első pillantásra ismerős, de közben éppen azt veszíti el, amiért a régi épületeket szeretjük.

—Ez különösen igaz a Honvéd Főparancsnokság és a volt hadügyminisztérium újraépítése körüli kérdésekre. Itt nem egyszerűen arról van szó, hogy egy megsérült vagy elpusztult történeti részletet hiteles dokumentáció és eredeti technológiai logika alapján helyreállítanak. Sokkal inkább arról, hogy mai szerkezetekből, mai építési logikával, részben soha nem volt formákkal jön létre egy olyan építészeti kép, amely történetiként akar viselkedni. Ez nem a közösségi emlékezet helyreállítása, hanem új építészeti fikció.

—A különbség tehát nem abban van, hogy Párizsban szabad rekonstruálni, Budapesten pedig nem. Nem ez a kérdés. A valódi kérdés az, hogy a rekonstrukció az elveszett történeti valósághoz próbál-e közel kerülni, vagy csak a múlt látványát használja fel. A Notre-Dame esetében az anyag, a szerkezet, a mesterség és a társadalmi akarat egy irányba mutatott. A budai Vár egyes beavatkozásainál ezzel szemben sokszor az a benyomásunk, hogy

a történeti forma mögül hiányzik az anyagi és szellemi hitelesség.

—Ezért fontos kimondani: a társadalmi igény nem a hamis régiségre irányul. Az emberek nem vasbetonból öntött múltat szeretnének, hanem olyan épületeket, amelyekben felismerhető a történeti folytonosság, a mesterségbeli minőség és az eredetiség tisztelete. Ha ezt a vágyat rosszul értjük, akkor a műemlékvédelem helyett látványipart kapunk. Ha jól értjük, akkor a múlt nem dekoráció lesz, hanem élő kulturális erőforrás.

—A Notre-Dame példája azért fontos, mert megmutatja, hogy a rekonstrukció igenis lehet hiteles, ha nem akar többnek látszani annál, ami, és ha közben a lehető legtöbbet visszahoz abból, ami valóban elveszett. Nem a látszat kedvéért, hanem az épület igazsága miatt. Nem a múlt eljátszásaként, hanem a közösségi emlékezet felelős helyreállításaként.

—Számomra az egyik legszebb elem nem is magában az épületben, hanem az építkezés környezetében volt látható. Az óriásplakátokon nem politikusokat, szponzorokat, intézményvezetőket vagy támogató logókat ünnepeltek. Hanem a mestereket. Ácsokat, bádogosokat, restaurátorokat, kőfaragókat, rajzolókat, mérnököket, műhelyeket. Azokat az embereket, akiknek a keze, tudása, fegyelme és alázata nélkül nem lett volna mit megnyitni. Egy világváros közepén, egy világhírű műemlék újjászülésekor a szakmunka hősei kerültek a nyilvánosság elé.

—Ez Magyarországról nézve megint csak tanulságos. Nálunk is sokat beszélünk örökségről, nemzeti értékről, történelmi felelősségről. De közben gyakran megelégedünk arról, hogy a műemlékvédelem nemcsak döntéshozói és tervezői kérdés. Nemcsak hatóság, nemcsak költségvetés, nemcsak közbeszerzés, nemcsak politikai

- 07 A fedélszék teljes felmérési terve
08 A konferenciakülönböztetési helyszíne egyetlen részletről beazonosítható: Jean Nouvel Arab Világ Intézete

akarat. Hanem mesterség. Élő tudás. Olyan szakemberek munkája, akik értik az anyagot, a szerkezetet, a részletet, a történeti technikát, és akik nélkül a legszebb koncepció is csak papíron marad.

—A Notre-Dame felújítása ennek a mesterségbeli kultúrának is látványos rehabilitációja volt. A francia társadalom nemcsak az épületet kapta vissza, hanem azokat az embereket is felfedezte, akik képesek voltak visszaadni neki. Ez óriási dolog. Egy helyreállítás akkor válik igazán közösségi üggyé, ha nemcsak a végén lehet büszkének lenni rá, hanem közben is. Ha az építkezés nem eltakarandó zavar, hanem tanulási folyamat, közös figyelem, társadalmi esemény.

—A finanszírozás ugyanilyen fontos tanulság. A Notre-Dame helyreállítására világszerte rendkívüli adományozási hullám indult el. Magánszemélyek, vállalatok, alapítványok, nagy mecénások és kisebb adományozók együtt teremtették meg a rekonstrukció pénzügyi alapját. A francia állam szerepe természetesen megkerülhetetlen volt a szervezésben, a keretek megteremtésében, az irányításban és a felelősségvállalásban. De a források jelentős része társadalmi és mecénási támogatásból állt össze. Sőt, a beérkezett összeg a rekonstrukció szűken vett költségein túl további restaurálási feladatokra is lehetőséget adott.

—Ez megint csak több, mint pénzügyi adat. Azt mutatja, hogy ha egy épület valóban közös ügy, akkor a társadalom nemcsak véleményt formál róla, hanem áldozatot is hoz érte. És azt is, hogy a nagy kulturális örökségi beruházásoknál nem mindig az a legfontosabb kérdés, hogy

az állam mindent maga finanszírozzon. Sokkal inkább az, hogy képes-e olyan hiteles célt, olyan világos szakmai programot és olyan társadalmi bizalmat teremteni, amelyhez mások is szívesen csatlakoznak.

—Igen, a Notre-Dame tüze tragédia volt, ezen nincs mit szépíteni. Egy pótolhatatlan történeti szerkezet semmisült meg, és a világ néhány órán át tehetetlenül nézte, ahogy egy európai szimbólum lángol. De az elmúlt öt év azt is megmutatta, hogy egy ilyen veszteségből lehet közös erőt építeni. Lehet belőle szakmai minőséget, társadalmi összefogást, mesterségbeli büszkeséget és új kulturális önbizalmat teremteni.

—A felújított Notre-Dame-ot ma nem kevesebben, hanem várhatóan még többen keresik fel. Nemcsak azért, mert újra látogatható, hanem azért is, mert a története gazdagabb lett. A tűz, a veszteség, az újjáépítés és a mesterek munkája most már hozzátartozik ahhoz, amit a látogató lát. A katedrális nem egyszerűen visszakapta a tetőzetét. Új réteget kapott: egy 21. századi közösségi rekonstrukció emlékét.

—Talán ez a legfontosabb tanulság számunkra is. A műemlék nem halott tárgy. Nem múzeumi preparátum. Nem is politikai díszlet. Akkor él, ha a társadalomnak van hozzá köze. Ha érti, szereti, használja, vitatja, támogatja, és ha a szakma képes ezt a kötődést felelősen, hitelesen és magas minőségben formába önteni.

—A Notre-Dame esetében ez történt. Mi Asszonyunk új tetőt kapott. De, ami igazán fontos: nemcsak tetőt, hanem újra közös figyelmet, közös büszkeséget és közös történetet is.

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Fromont, Rémi - Trentesaux, Cédric: „Le relevé des charpentes médiévales de la cathédrale Notre-Dame de Paris : approches pour une nouvelle lecture” *Monumental*, 2016/1, Éditions du Patrimoine - Centre des monuments nationaux, pp 70-77, hozzáférhető: <<http://www.editions-du-patrimoine.fr/Librairie/Monumental/Monumental-2016-1-Charpentes-et-couvertures>> [utolsó belépés: 2026-06-01].
- [2] Bertrand, Loïc - Janvier, Philippe - Gratiot, Denis - Brechignac, Catherine: „Restore world's cultural heritage with the latest science”, *Nature*, Vol 570, No 7760, p 164, DOI: <<https://doi.org/10.1038/d41586-019-01816-0>> [utolsó belépés: 2026-06-01].

TÁRSZERVEZŐ FŐÉPÍTÉSEK: Rémi Fromont, Pascal Prunet | STATIKA: Prof. Carlo Blasi (Studio Comes) | ÉPÍTÉSVEZETÉS ÉS LOGISZTIKA: Patriarche ügyökség | BERUHÁZÓ, PROJEKTKOORDINÁCIÓ: Rebâtir Notre-Dame de Paris (Jean-Louis Georgelin (2019-2023), majd Philippe Jost) | KŐMŰVES ÉS KŐFARAGÓ MUNKÁK: Pradeau Morin (Eiffage) | BOLTOZATOK, KŐRESTAURÁLÁS: Lefèvre, CCR (Balas Group) | ÉPÜLETGÉPÉSZET ÉS TŰZVÉDELME: Eiffage Énergie Systèmes | OPC - ÜTEMEZÉS, PROJEKTKOORDINÁCIÓ: Setec Opency / SICA Logistique | FA TETŐSZERKEZET ÉS FLÛCHE: Le Bras Frères (vezető), Asselin, Cruard Charpente, MDB - Les Métiers du Bois | HAJÓ ÉS KÓRUS TETŐSZERKEZETE: Ateliers Perrault, Ateliers Desmonts | FALFESTMÉNYEK ÉS BELSŐ DEKORÁCIÓ: ARCOA / GMPA | SZOBRÁSZATI RESTAURÁLÁS: Atelier Jean-Loup Bouvier / Tollis / Vermorel

Author: PROBSTNER, Petra
Title: ARCHAEOLOGY OF THE FUTURE
Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 28-31,
<http://doi.org/10.33268/Met.2026.4.3>

Received: 26 March 2026

Accepted: 26 August 2026

Published: 25 September 2026

CONVERSATION WITH LINA GHOTMEH ON THE ARCHITECTURE OF MEMORY AND ABSENCE ARTICLE: PETRA PROBSTNER

Lina Ghotmeh's "Archaeology of the Future" rejects tabula rasa redevelopment, treating materials and urban scars as carriers of memory. From the Estonian National Museum and Beirut's Stone Garden to Hermès' Normandy workshop and the 2023 Serpentine Pavilion, her work uses architecture to heal loss, reconnect communities, and turn absence into shared memory.

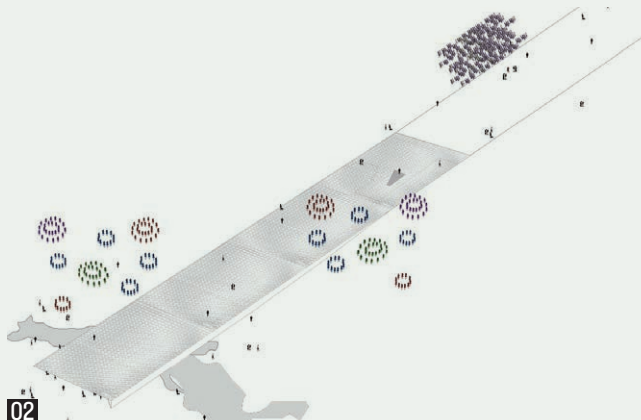

01-02 Észt Nemzeti Múzeum (Tartu, Észtország), 2016

A DGT Architects (Dorell.Ghotmeh.Tane) formációban tervezett gigantikus múzeumépület szándékosan egy elhagyatott szovjet katonai repülőtér kifutópályájának fizikai meghosszabbításaként épült meg. Ahelyett, hogy eltörölte volna a hely sötét történelmi emlékezetét, az épület magába olvasztotta a „sebet”, és a függetlenség, valamint a kulturális felemelkedés szimbólumává írta azt át

Fotó © Takuji Shimmura

Forrás © Lina Ghotmeh with Dorell.Ghotmeh.Tane

A JÖVŐ RÉGÉSZETE

SZERZŐ | AUTHOR
PROBSTNER Petra

BESZÉLGETÉS LINA GHOTMEH-VEL AZ EMLÉKEZET ÉS A HIÁNY ÉPÍTÉSZETÉRŐL

Mi történik egy várossal, ha erőszakosan eltörlik egy rétegét? Hogyan lehet építeni a veszteség, a trauma és a hiány körül anélkül, hogy a múltat hamis nosztalgiával próbálnánk elfedni? Lina Ghotmeh, a nemzetközileg elismert, bejrúti születésű, Párizsban alkotó építész ezekre a kérdésekre egészen különleges módszerrel válaszol: ő a „jövő régészeként” tekint magára és hivatására. Számára az építészet sosem a mindent eltörölő tabula rasa-ról (a tiszta lappal indulásról) szól, hanem az emlékezet fizikai megőrzéséről, a sebek láthatóvá tételéről és azok térbeli gyógyításáról. Épületei

úgy mesélnek a történelemről, hogy közben magukba olvasztják a helyszínek traumáit, az építőanyagokat afféle „anyagi tanúként”^{*} [1] használják, és teret biztosítanak az élet kibontakozásához.

Jó példa erre a Ghotmeh szülővárosában felépült, a polgárháborús múltat megidéző bejrúti Stone Garden. Az épület kézzel fésült, földszerű homlokzatán tátongó, növényekkel beültetett nyílások a város épületein esett golyónyomokat és a pusztulásból sarjadó új életet szimbolizálják. Hasonló történetmesélő logikát követ az Észt Nemzeti Múzeum épülete

03

04

03-04 Stone Garden (Bejrút, Libanon) 2010-20

Ghotmeh szülővárosában épült lakó- és galériaépület, amely a polgárháborús múltat idézi. A kézműves technikával, kézzel fésült, földszerű homlokzaton a szabálytalan, zöldre ábrázolt ablaknyílások a város épületein ejtett gölyönyomokat, a roncsolódást, és az abból sarjadó új életet szimbolizálják. Az építőanyag itt "anyagi tanúként" meséli el a város traumáját

Housing and Mina Art Foundation © Lina Ghotmeh
– Architecture | Fotó © Iwan Baan
Fotó © Takuji Shimmura

MEGJEGYZÉS

* Schuppli a *Material Witness: Media, Forensics, Evidence* címet viselő alapvetésében vezeti be az „anyagi tanú” fogalmát. Elmélete szerint a nem-emberi entitások és anyagok nem passzív szereplői az eseményeknek, hanem aktív rögzítőeszközök. Fizikai elváltozásaik, sérüléseik és kopásaik révén képesek „tanúskodni” olyan múltbeli eseményekről, téri traumákról vagy erőszakos beavatkozásokról, amelyeket a hivatalos (emberi) történetírás vagy a tabula rasa városfejlesztés sokszor elhallgatna, illetve nyomtalanul eltörölne. [1]

is, amely egy volt szovjet katonai légi támaszpont kifizetőpályáját nem eltüntette, hanem annak meghosszabbításaként jött létre, így formálva át a sötét múltat a függetlenség szimbólumává. Ghotmeh egyik legújabb munkájában, a franciaországi Hermès műhely fenntartható épületében pedig a normann régészeti ásatások rétegeiből merített ihletet.

Probstner Petra, aki doktori kutatásában a városi törlések utáni térbeli gyógyítás eszközeit vizsgálja, [2] egy olyan pillanatban beszélgetett Ghotmeh-vel, amely megrázó aktualitást adott a témának: az interjú a jelenlegi közel-keleti

02

regionális háború második hetében készült. Az építész számára, akinek családja a mai napig a veszélyeztetett övezetekben él, a túlélés, az eltörlés utáni újjáépítés és az építészet emberi életet jobbító ereje nem csupán hangzatos egyetemi elmélet, hanem a legmélyebb, húsbavágó személyes valóság.

A következő beszélgetésből kiderül, hogyan válik a hiány és a veszteség az építészeti tervezés izgalmas alapanyagává, és mit jelent a gyakorlatban az a radikális, empatikus építészet, amely képes gyógyítani egy város sebeit.

05

A kutatásom kiindulópontját a chicagói tapasztalataim adták. A város egyik ikonikus pontján ma egy hatalmas, üres parkoló éktelenkedik. Régen ez egy lüktető, európai bevándorlókkal – köztük magyarokkal – teli negyed volt, amelyet a modernista városmegújítás jegyében a földdel tettek egyenlővé, majd a helyére épült szociális lakótelep toronyházait később szintén elbontották. Totális hiány, a tabula rasa tankönyvi példája. Amikor az ember egy ilyen léptékű veszteséggel és eltöreléssel szembesül, felmerül a kérdés: mit kezdünk ezzel az „üres” térrel? A kortárs magyarországi gyakorlat sokszor az eredeti tervlapok szerinti történelmi(eskedő) homlokzatok visszaépítését választja, mintha a trauma meg sem történt volna. Te viszont egészen máshogy közelítesz a veszteséghez. Véleményed szerint hogyan lehet a hiányból építkezni anélkül, hogy el akarnánk takarni azt?

Nagyon provokatív és fontos kérdés, hogy miként építünk a veszteség és a hiány körül. De rögtön fel is tenném a kérdést: létezik-e egyáltalán olyan, hogy teljes hiány? A hiányban ugyanis mindig ott van annak a nagyon is súlyos jelenléte, ami már nincs ott. Az emlékezet. Néha elveszítjük valaminek a fizikai nyomát, de az emléke megmarad, még ha az idő múlásával halványul is. Az emlékezet kérdése tesz minket emberré: a narratívákon és az emlékeken keresztül építjük fel a kognitív megértésünket a világról, és ezen keresztül érzékeljük magát az időt is. Számomra szinte minden projekt egyfajta „emlékezet-munka” (memory work) is. Legyen szó olyan helyszínről, ahol a fizikai nyomok még erőteljesen hordozzák a súlyos emlékeket, vagy olyanról, ahol a fizikai emlékezet már lemállott, és nekem kell „leásnom” érte, hogy megértsem azt.

Ez a „leásás” hogyan jelenik meg a konkrét tervezési folyamatban?

Ha megnézzük az Észti Nemzeti Múzeum projektjét Tartuban, az épület egy volt szovjet katonai légibázis

06

05-06 Hermès Bőrdíszműves Műhely (Louviers, Franciaország), 2023

A luxusmárka számára tervezett fenntartható gyártócsarnok több mint félmillió, helyben bányászott téglából épült. Az épület ívei a normann régészeti ásatások rétegződését utánozzák; egy ipari létesítmény, amely az emberi léptéket, a kézműves munkát és a tájjal való szimbiózist helyezi a középpontba

„Precise Acts” Ateliers Hermès, Normandia, Franciaország © Lina Ghotmeh – Architecture | Fotó © Iwan Baan | © Hermès
Fotó © Lina Ghotmeh – Architecture, 2019-2023

területén fekszik. Amikor a pályázatot kiírták, a programban meg sem említették a meglévő kifutópályát, hiszen erős volt ekkoriban a vágy, hogy elfojtsák ezt a sötét emléket, eltöröljék a megszállás szimbólumát. Kettős memóriája volt ennek a helynek, mert ugyanakkor ez volt az a hely is, ahol az észtek függetlenségükért tüntettek. Csak az „ásás”, a rétegek és a meglévő nyomok és történetek megértése révén jöttünk rá, hogy ezt a történelmi réteget nem lehet figyelmen kívül hagyni, így úgy döntöttünk, hogy a múzeum az egykori kifutópálya fizikai folytatása lesz. Ezzel az építészeti beavatkozásunk társadalmi szereplővé, az emlékezet-munka aktív ágensévé válhatott ahelyett, hogy csak egy magányos, ikonikus szobor lett volna egy megtisztított területen, ami oly divatos volt a „Bilbao-effektus” korában. Az Észti Nemzeti Múzeum átalakította a területet. Ami egykor a háború és az elnyomás tere volt, az a szabadság, a kulturális identitás és az élet platformjává válhatott, ahol ma koncerteket és ünnepségeket rendeznek.

Másfelől, ha visszatérünk a hiány kérdéséhez: Bejrútban, a Stone Garden esetében olyan környezetben építkeztünk, ahol bár a háború közvetlen emléke nem volt jelen magán a telken, a kontextus mégis a háború sebeitől volt hangoz. A golyókkal átütött, roncsolt épületek a megtestesült hiányt, az élet hiányát jelentik. Itt az volt a célunk, hogy az új épület párbeszédet folytasson a város emlékezetével, és a trauma feloldásaként a hétköznapi lakhatást támogassa, így a nyüzsgő élet helyszínévé alakítsa át. Az építészeti beavatkozás itt tulajdonképpen annak a kifejeződése, hogy hogyan gyógyíthatjuk a városi traumákat.

Én is mélyen hiszek abban, hogy az építészet alkalmas erre a téri „gyógyításra” és emlékezet-munkára. Melyek az építész konkrét eszközei ehhez? Hogyan tudjuk ezt a fizikai térbe átültetni?

A mi diszciplinánk talán abban a legkülönlegesebb, hogy folyamatosan kérdéseket teszünk fel. A mi legfőbb eszközünk a világ megértésének vágya: a kíváncsiságunk és

01
02

03
04

07-08 Serpentine Pavilion: „À table” (London, Egyesült Királyság), 2023

A londoni Hyde Parkban évente felépülő ideiglenes pavilon tervezésére 2022-ben Ghotmeh kapott felkérést. A fából készült, redőzött tetőszerkezetű építmény egyetlen hatalmas asztal köré szerveződött. A közös étkezés legősibb rítusára építve a pavilon a határok feloldását és a közösségépítést ünnepelte

Serpentine Pavilion, London, Egyesült Királyság

© Lina Ghotmeh – Architecture, Fotó: Iwan Baan, Forrás: Serpentine

a párbeszéd elindításának a lehetősége. Nagyon más úgy gondolni egy épület kialakítására, hogy lehatárolunk valamit vagy védelmet nyújtó páncélt képezzünk, mint úgy, hogy az épület összeköt, kapcsolatokat és viszonyrendszereket hoz létre. Ha például a Hermès számára tervezett manufaktúránkra gondolok, a funkcióját tekintve ipari létesítményről van szó. Azt akartuk, hogy ez az épület a helyi természettel való összekapcsolódás lehetőségéről és a kézművességről szóljon attól függetlenül, hogy a mai ipari csarnokok általában egyszerű fémdobozok, amelyek fittyet hánynak a környezetükre. Mi az épület környezetében rejlő lehetőséget aknáztuk ki, hol az udvarokon keresztül a természet az építészet szerves részévé vált. Így a kialakított terek jó irányba formálhatják a viselkedésünket és a kapcsolatainkat. Bár nem mentjük meg a világot, de az ilyen terek képesek rá, hogy harmonikusabbá tegyék az életünket.

Ez a kapcsolatteremtés a legintimebb léptékben is működik. A londoni Serpentine Pavilonodnál például az üres pázsitból indultál ki. Lenyűgöző volt, ahogy az egész teret az ételmegosztás, a közös étkezés mélyen emberi, intim és univerzális élményére fűzted fel. Érdekes, hogy ezt említed, mert valóban a legintimebb pillanathoz, a saját testünkből és alapvető emberi szükségletünkből, a táplálkozásból indultam ki. Nincs ennél alapvetőbb, de egyben kifinomultabb dolog sem, hiszen arról szól, hogyan kapcsolódunk a Földhöz és egymáshoz. Beatriz Colomina építészettörténész és teoretikus írt egy remek esszét a pavilon katalógusába, amelyben megjegyezte: az egy asztalnál való étkezés valójában a baktériumok megosztásáról szól. Arról a tényről, hogy mi magunk is baktériumokból állunk, a természet részei vagyunk. Az egy asztalhoz ülés feloldja az egyének közötti határokat.

A pavilonnal nem látványos, grandiózus objektumot akartam létrehozni, ami a Serpentine korábbi történetére jellemző volt. Számomra a „látványosság” magában a belső élményben rejlett: abban az intimitásban, ahogy leülünk egy hosszú asztalhoz, és egy pillanatra csendben vagyunk együtt. A tető bordázata, a „csontváz”, amely körülvesz minket, azt a célt szolgálja, hogy az építészetet ne statikus tárgyként, hanem közös, nyitott tapasztalatként éljük meg.

Te magad „a jövő régészetének” (Archaeology of the Future) hívod a munkamódszeredet. A kutatásomban én az építész egyfajta „hiány kurátoraként” definiálom, aki kiválasztja, milyen láthatatlan történeteket emeljen be a térbe. Te hogyan látod az építész narratív, történetmesélő szerepét?

Pontosan ezért használom a jövő régészete kifejezést, mert úgy érzem, az építészeti folyamat párhuzamba állítható a régészével. Amikor ásni kezdesz, és feltárod a helyszín nyomait, egy új valóság kezd felépülni. Régészként sem tudod a teljes objektív valóságot visszaépíteni; inkább összekapcsolod a talált töredékeket a történelemmel, és ebből épül fel a történet. Építészként is ez a feladatunk: megérteni a helyszínt, a meglévő nyomokat, és ezekből szöni egy új narratívát. Ez a tervezési folyamat nem lineáris. Ez emlékek, ötletek és tudás hálózata, amely a rétegződés során épületté, projekté válik. Mi, építészek, csak megteremtjük a keretet az élethez, a díszlet ahhoz, hogy a dolgok megtörténhessenek. A történet pedig folyamatosan fejlődik tovább azokkal az emberekkel, akik használják, és belakják az általunk létrehozott tereket, kreativitásukkal néha meglepetéseket is okozva az építésznek.

IRODALOM / REFERENCES

[1] Schuppli, Susan: *Material Witness: Media, Forensics, Evidence*, MIT Press, 2020.

[2] Probstner, Petra: „A hiány emlékműve: Az eltűnés, az emlékezet és a város átalakulásának története az 52-es mólónál”, *Utóirat: a Régi-Új Magyar Építőművészet melléklete*, Vol 26, No 1 (2026), pp 57-59.

Author: CSANÁDY, Pál

Title: BEBEK AND BIBIK AT GOMBASEK

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 32-35,

<http://doi.org/10.33268/Met.2026.4.4>

Received: 09 July 2026

Accepted: 25 August 2026

Published: 25 September 2026

**RESTORATION OF THE PAULINE MONASTERY, GOMBASEK, SLOVAKIA /
ARCHITECT: KRISZTIÁN SZABÓ**

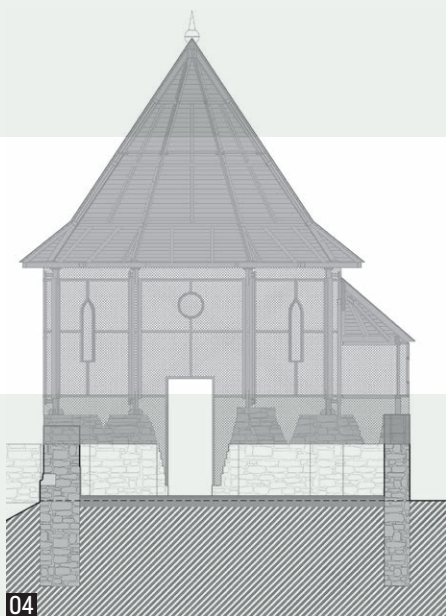
The 14th-century Pauline monastery in Gombasek, Slovakia, is preserved as an atmospheric ruin shaped by archaeology and community use. Recent excavations uncovered painted fragments and foundations, while Krisztián Szabó's design adds a wooden bell tower and translucent steel-mesh chapel outline without full reconstruction.

01

BEBEK ÉS BIBIK GOMBASZÖGÖN

PÁLOS MONOSTOR RESTAURÁCIÓ | FELVIDÉK

—Amikor állítólag Bebek György megépíttette a pálos remeték számára ezt a monostort hat és fél évszázada, úgy gondolhatta, jó „befektetés” lesz, hiszen miután „befekszik” a sírjába, a remeték majd imádkoznak lelki üdvéért az örökkévalóságig. De aztán jöttek a bibik. Sőt, az első bibi már a monostor alapítólevelével van: ugyanis ebben Bebek György nem is szerepel: „Csetneki László fiaival, és Csetneki Péter özvegyével egyetértésben, valamint Vörös Miklós fiai, György és Péter nevében is a Zavozalja, más néven Gombaszög faluban lévő öröklött földet vagy földrészt az újonnan, a pálos rend Gombaszög faluban építendő Szűz Mária-kolostorának adományozzák, mint annak kegyurai.” Ők Bebek közeli rokonai, de Bebek György a sírkövére pontosan ezt vésette: „Itt fekszik Bebek György királynéi tárnokmester, aki a pálos rend Szűz Mária-egyházát építtette 1371-ben”. [1] Ez pedig Gombaszögre utal. Zavozalja, azaz Gombaszög egyébként is Bebek György apjáié, Bebek Domonkosé volt 1320-as haláláig, még IV. Bélától kapta. És pár évtizeddel később, 1406-ban egy másik adománylevelben a Bebek család állítja, hogy az őseik (László és György) alapították a templomot. Mindenesetre a 15. században a remeték buzgón imádkozhattak, és a monostor kifejezetten meggazdagodott, adományokból és borkereskedésből. A súlyosabb Bebek-bibi a 16. század közepén adódott: Bebek Imre főpap létre áttért evangélikusnak, és (talán ettől nem függetlenül) megházasodott. A vallási

- 01 A templom tanúfala és a temetőkápolna tömege
 - 02 Kilátás a fatoronyból a templomhajóra
 - 03 Az együttes elvi látványterve
 - 04 A kápolna metszete
- Formáját a körmöcbányai Szent András-kápolna és a podolíni Szt. Anna-templom alapján rekonstruálták

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Szabó Krisztián

FOTÓ | PHOTO
Csanády Pál

SZERZŐ | AUTHOR
CSANÁDY PÁL

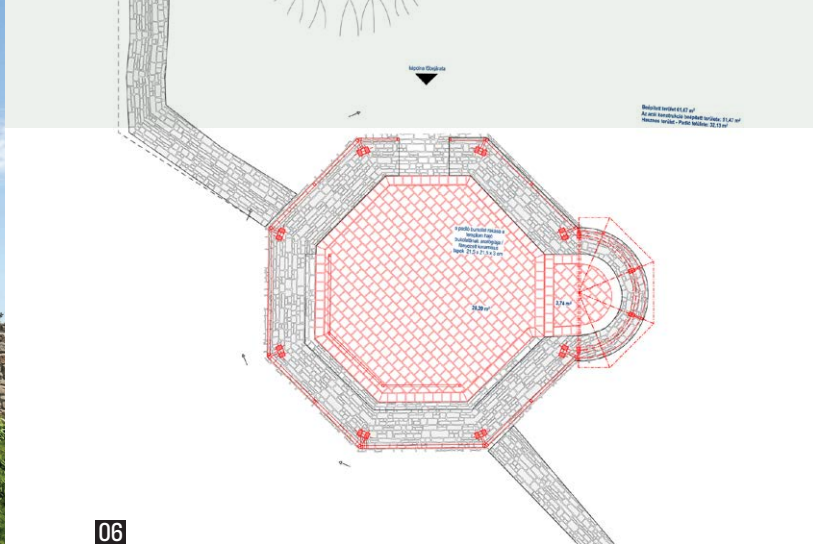
villongások ezután odáig fajultak, hogy II. Bebek György 1566-ban a monostor Rozsnyón leléte helyezett javait elvette, majd három évvel később a monostort magát is kirabolták emberei. Valószínűleg Bebek György „örök nyugalma” ekkor érhetett véget, mindenestre a család a sírkövet Tornagörgőre menekítette. A monostort valószínűleg erődítménnyé alakították, harminc évvel később pedig a császáriak lerombolták. A pálos rend később némi kárpótlást kapott, de a megyébe se tértek már vissza. A rom hosszú álomba merült, de Csipkerózsika álma kutyafüle ahhoz a több mint négyszáz évhez képest, amit elfeledve, a bozót alatt töltött a rom, egyetlen, hét méter magas fal kivételével a földdel egyenlővé téve. [2]

— 2011-ben kezdték, Peter Tajkov vezetésével, az első ásatásokat, amelyekből kiderült, hogy eredetileg gazdagon kifestett épület állt ott, ami megéri a további kutatásokat. Erre 2018–19-ben került sor, uniós pénzből, de ennél is fontosabb, hogy egy évvel korábban az Orosz Örs vezette Sine Metu Egyesület megvette a telket, és szívós munkával, kitartással több pályázati forrás felhasználásával nemcsak a feltárásokat, de a romok bemutatását is végig tudták vinni. „A kutatás a rimaszombati Gömör-Kishonti Múzeum és a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem szervezésében zajlott, Alexander Botoš és Mordovin Maxim vezetésével, a munkákhoz csatlakozott Szakálos Éva az esztergomi Balassi Bálint Múzeum képviselőjében, illetve

03

05

06

07

a Pázmány Péter Katolikus Egyetem hallgatói is.” [1] Ezután kezdődhetett a bemutatás tervezése, Szabó Krisztián rimaszombati építész tervei alapján.

—Bár a templom padlózata is fontos, valamint a mintegy 30x10 méteres hajótól nyugatra álló kis, fából készült kilátó és harangtorony, a legfontosabb elem a nyolcszögletű temetőkápolna. Az alapfalakon álló acélszerkezet falát egy háló alkotja, kijelölve az eredeti kontúrokat, de ezen túl izgalmas áttetszőségével jelezve, ami volt, de már nincs. A tető nyilván a feltárt festett faltöredékeket is védi, de talán jelképes és lelki

02
01
04

- 05 Látványterv az áttetsző
fémráccsal
- 06 Az apró temetőkápolna alaprajza
- 07 Fényviszonyoktól függően
a rácsok jobban vagy kevésbé
áttetszőek
- 08 Bejárat és közelkép:
még festménytöredékek
is előkerültek. A falak
60-80 centiméterrel lettek
megmagasítva, a korona védelme
érdekében, hagyományos
technológiával

*Itt magyar pálosok
éltek,
imádkoztak
két évszázadon át*

jelentése fontosabb. Itt magyar pálosok éltek, imádkoztak két évszázadon át, és jelet hagytak, szerénységet és nem túl nagyot, de mégis olyan jelet, amelyet századokkal később olvasni tudunk.

—Talán azt is leolvashatjuk erről a festői romról, hogy az emlékezés, megőrzés sokféle formája lehetséges, van, hogy a visszaépítésnél érdekesebb, romantikusabb módot találnak avatott kezek. [3] [4] [5] Itt pedig, ahol a felvidék fiatalsága évről évre összegyűlik nyári táborba, ennek nagyon jó helye van.

05
06
07
08

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Mordovin, Maxim-Botoš, Alexander: „A pálosok rejtőzködő kolostora”, *Havi Színes*, Vol 3, No 5 (2018 május), MTA BTK Lendület Középkori Magyar Gazdaságtörténet Kutatócsoport, hozzáférhető: <<https://tti.abtk.hu/kutatasok/lendulet/kozepkori-gazdasagtortenet/havi-szines/a-palosok-rejtozkodo-kolostora>> [utolsó belépés: 2026-07-06].
- [2] Kisbán, Emil: *A magyar pálosrend története*, Budapest, 1938, Pálos Kolostor kiadása, első kötet, pp 95, 179, hozzáférhető: <<https://real-eod.mtak.hu/5600/1/000909850.pdf>> [utolsó belépés: 2026-07-06].
- [3] Fejérdy, Péter: „Járni tanulni / Learn to walk”, *Metszet*, Vol 15, No 3 (2024), pp 14-21, DOI: <<https://doi.org/10.33268/Met.2024.3.1>> [utolsó belépés: 2026-07-06].
- [4] B Kóródy, Anna: „Hallgató barátok, beszélő kövek - Kamalduli remeteség felújítása, II ütem, Majk / Silent monks speaking stones”, *Metszet*, Vol 12, No 3 (2021), pp 42-47, DOI: <<https://doi.org/10.33268/Met.2021.3.5>> [utolsó belépés: 2026-07-06].
- [5] Wettstein, Domonkos: „Hely és közösség: a folytonosság helyreállítása. A bencés apátság rekonstrukciója és a Szent Kristóf Vendégház bővítése, Tihany / Place and community : restoring continuity : Benedictine Abbey and the Saint Christian guesthouse, Tihany, Hungary,” *Metszet*, Vol 16, No 5 (2025), pp 16-25, DOI: <<https://doi.org/10.33268/Met.2025.5.1>> [utolsó belépés: 2026-07-06].

GENERÁLTERVEZŐ: Atelier Szabok, s.r.o. – Ing. Arch. Szabó Krisztián okl. építész | STATIKA: Dona-Projekt, s.r.o. – Ing. Nagy Szabolcs, Ing. Matej Kadlec | GYÁRTÁSI RAJZOK: Ing. Ján Ganaj, L. Kozma | GENERÁLKIVITELEZŐ: AB-Stav, s.r.o. – Mikle Arnold | ACÉLSZERKEZET-BESZÁLLÍTÓ: Auranum, s.r.o. – Ragályi Géza | FALRESTAURÁTORI MUNKÁK: Mgr. Art. Peter Koreň | MEGBÍZÓ: O.Z. Sine Metu P.T.

Author: SUCHON, Filip

Title: THE "CONCRETE GUARD" ON THE KOMÁROM RAILWAY LINE

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 36-39,

<http://doi.org/10.33268/Met.2026.4.5>

Received: 06 May 2026

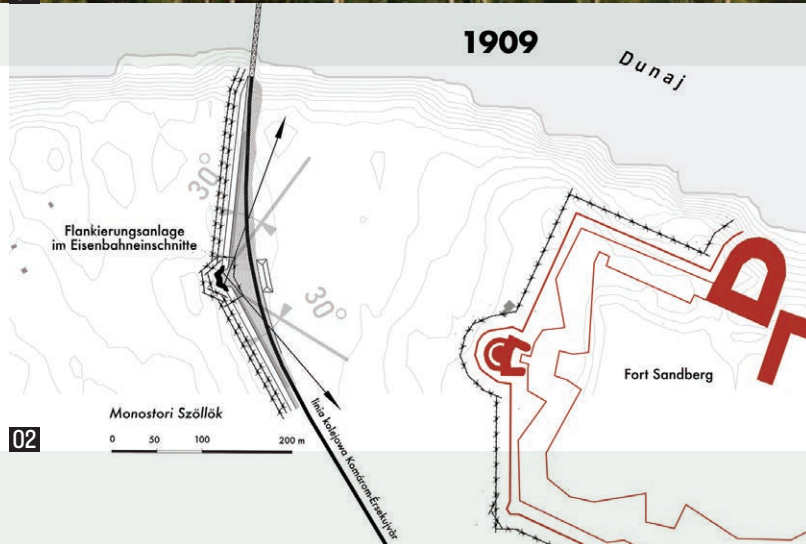
Accepted: 01 September 2026

Published: 25 September 2026

AUSTRO-HUNGARIAN RAILWAY FORTIFICATION, KOMÁROM, HUNGARY /
ARCHITECT: DÁNIEL PAPP

Built in 1909 near Fort Monostor, this W-shaped concrete structure turned the Komárom-Érsekújvár railway cutting into a defensive ditch. Equipped with firing positions, searchlights, signalling ports, and services for a 13-man garrison, it anticipated later bunker systems; today its overgrown shell survives unprotected beside the road.

01

02

04

A „BETONŐR” A KOMÁROMI VASÚTVONALON

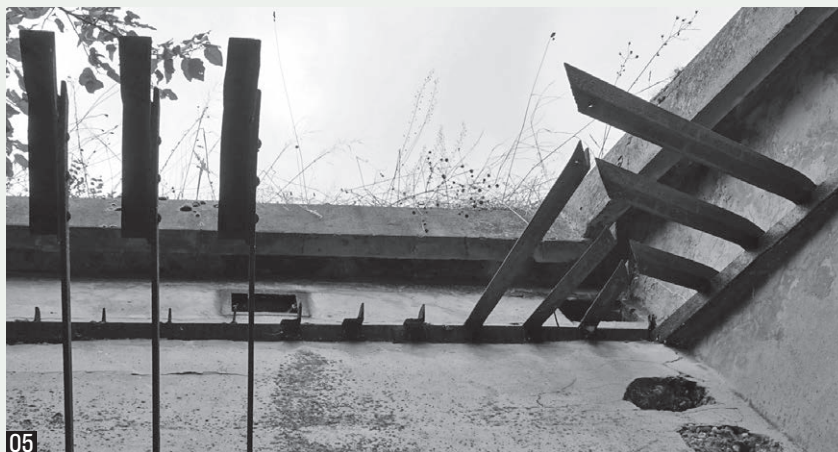
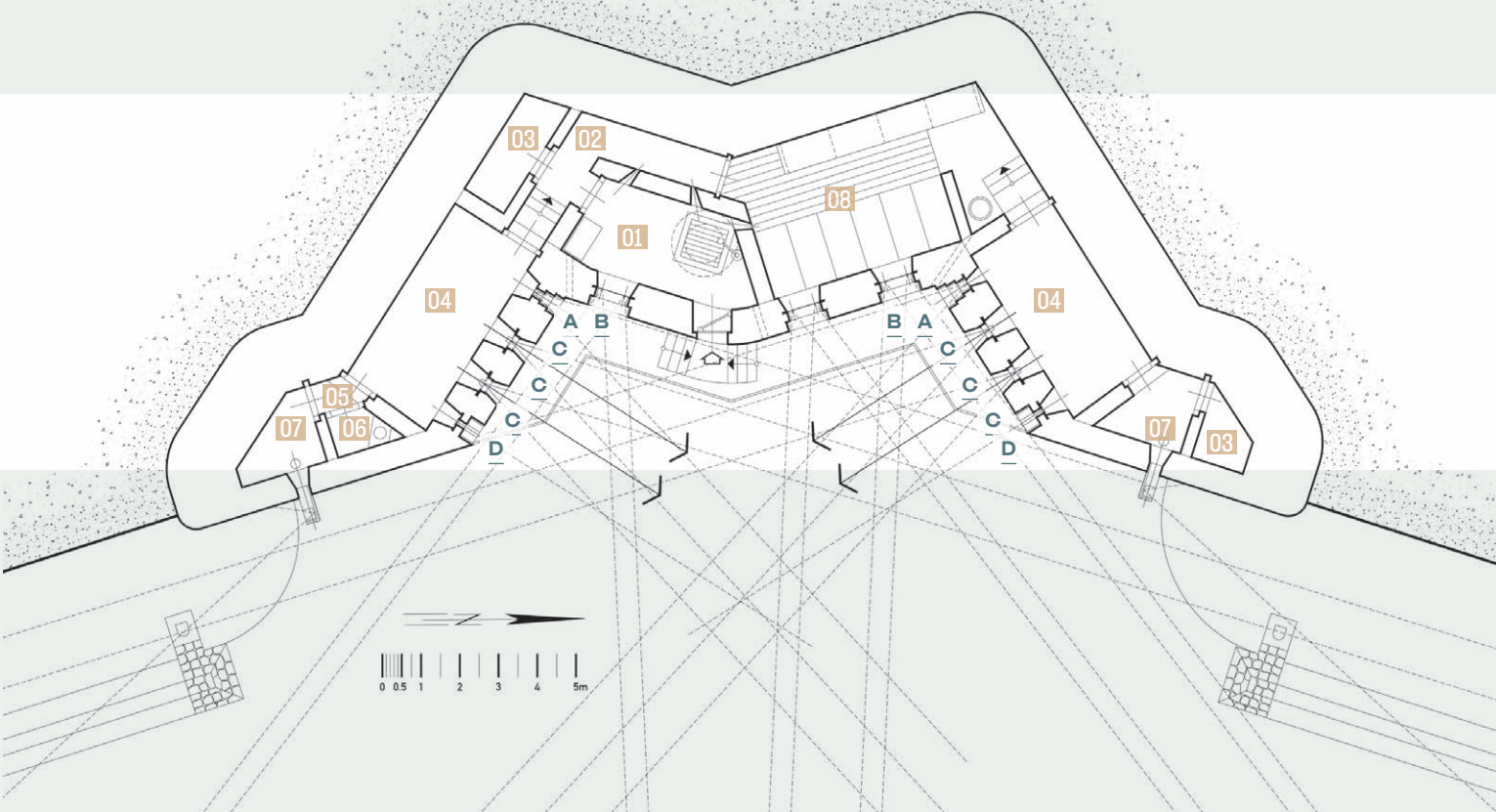
OSZTRÁK-MAGYAR PÁSZTÁZÓMŰ

A KOMÁROM-ÉRSEKÚJVÁR VASÚTVONAL VÉDELMÉRE (1907-1909)

Az 1904. május 21-én elfogadott XIV. törvénycikk engedélyezte a Komárom-Érsekújvár vasútvonal megépítését, amelyre – a 480 méter hosszú dunai vasúti híddal együtt – 13,4 millió korona beruházási összeget irányoztak elő. Az új vasútvonal stratégiai jelentősége szükségessé tette annak azonnali integrálását a komáromi erődrendszer védelmi koncepciójába.

—A Duna déli partján kialakított mély vasúti bevágás közvetlenül a Monostori-erőd mellett húzódott, ami új harcászati problémát vetett fel. Amennyiben a támadó birtokba vette volna a vasúti hidat, a bevágás fedett megközelítési útvonalként szolgálhatott volna az erőd szárnyai ellen végrehajtott támadáshoz.

—A katonai vezetés e veszély elhárítására a vasúti bevágást oldalazó tűzzel pásztázott akadálylá alakította. Ennek eredményeként született meg

- 01 Előtér kúttal és konyhával
- 02 Folyosó
- 03 Raktár
- 04 Harckazamata
- 05 Előtér
- 06 Illemhely (latrina)
- 07 Fényszóróállomás
- 08 Legénységi szálláshelyiség priccsekkel

01 Látványterv az első világháborús korszakról

02 Helyszínrajz a vasútvonallal és a Monostori-erőddel

03 Az eredeti állapot alaprajza
04-05 A mai, romos, rejtett állapot

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Papp Dániel (1909)

FOTÓ | PHOTO
Piotr Opaliński

SZERZŐ | AUTHOR
Filip SUCHON

a Flankierungsanlage im Eisenbahneinschnitte (magyarul pásztaázómű a vasúti bevágásban), amelyet a komáromi Genieigazgatóság mérnöktisztje, Papp Dániel százados tervezett, és amelyet 1909. június 28-án hagytak jóvá. [1] [2] [3]

SZABÁLYOZÁS ÉS ELŐÍRÁSOK

—A TMK Nr. 25 – Permanente Hindernisanlagen (1904) előírta, hogy minden állandó akadályrendszernek rohambiztos (sturmsicher) kialakításúnak, a tűzérési tűzzel szemben védettnek kellett lennie, valamint teljes hosszában folyamatos oldalazó tűzzel kellett fedezni. [4]
A TMK Behelf 38 (1903) az ellenlejtői pásztaázóművek (Kontereskarpenanlagen) és a kazamatás oldalazóművek

01
03

kialakítására szolgáló mintaterveket határozta meg; ezek minimálisan 6 cm-es M.99 kazamatagyűk alkalmazását írták elő, legalább percenként öt lövés tűzgyorsasággal. [5]
—Valamennyi lörés fölé legfeljebb 5 cm nyílásméretű, döntött védőrácsot (Schutzgitter) kellett szerelni, az építményt pedig minden oldalról legalább 4,0 m széles állandó drótkadállyal kellett körülvenni. [6] [7]

A VASÚTI BEVÁGÁS PÁSZTAÁZÓMŰVE - ÉPÍTÉSZETI LEÍRÁS

Alaprajzi kialakítás

—Az építmény W alaprajzú: a vasúti bevágásba benyúló két alacsonyabb oldalazó szárnyat egy magasabb közép-rész kapcsolja össze. A szárnyak tengelyeit úgy tájolták,

06

07

hogy a vasúti bevágást mindkét irányban teljes hosszában oldalazó tűz alatt tarthassák.

—Az alaprajzi kialakítás a TMK Behelf 38 szabványos ellenlejtői pásztázóművének sajátos továbbfejlesztése. Míg a hagyományos erődárkok törésszögei külön iránykorrekciókat igényeltek, addig a vasúti bevágás egyenes geometriája lehetővé tette, hogy az egyes szárnyvégeken elhelyezett egyetlen tűzállaspár a teljes bevágást lefedje.

—Az 1907 júliusában készült, 1:100 léptékű alaprajz a Monarchia szabványos tervrajzi jelkulcsát alkalmazza: a falazott szerkezeteket rózsaszín, a betonelemeket szürke színezés jelöli. A tervlap valamennyi felirata német és magyar nyelven egyaránt szerepel.

A homlokzat kialakítása és a nyílások rendje

—Az építménynek mindössze egyetlen szabadon álló homlokzata van: a vasúti bevágás felé néző beton homlokfal. Nyílásrendje szigorúan a különböző harcászati feladatok szerint tagolt.

—A és B jelű lörések az erődszerelvényre telepített ismétlőpuskák számára készültek, amelyek a közbülső terepszakaszokat tarthatták tűz alatt.

—C jelű nyílásokban négy darab Škoda M.93 mitrailleuse (géppuska) kapott helyet. A szárnyak külső homlokfelületein kialakított állásokból a teljes bevágás hossza végiglőhető, oldalazó pásztázótűz alá vonható volt.

—A D jelű nyílások 60°-os szögben kiképzett jelzőnyílások voltak, amelyeket jelzőpisztolyok alkalmazására alakítottak ki. Ezeket a TMK Behelf 35 előírásainak megfelelően két, lemezburkolatú acetilén keresőlámpa egészítette ki.

[6]

—A két oldalazó szárny között 2,20 m magas erődrács zárta el a lörések előterét, megakadályozva azok közvetlen megközelítését. A bejáratot a bevágás fenékszintje fölött 1,45 m-rel alakították ki, ezért a támadónak nyílt lépcsőn kellett volna felkapaszkodnia, miközben folyamatos oldalazó tűznek volt kitéve.

Szerkezeti kialakítás

—A földemet bentmaradó acélgerendás zsálzatra készített, monolit betonlemez alkotja. Vastagsága 0,90–1,00 m, amely a TMK előírásai szerint elegendő védelmet biztosított a közepes űrméretű – mintegy 15 cm-es – tüzéségi lövedékekkel szemben.

—A töltés felőli oldalfalak mentén zúzotttkő szívárgórétteg biztosította a vízelvezetést. A homlokzatok és valamennyi

külső felület vakolatlan, a deszkaszaluzat lenyomatát őrző nyersbeton felületként készült.

Belső térszervezés és önálló működőképesség

—A légénységi körlet tizenhárom fő elhelyezésére szolgált fekvőhelyekkel. Az építmény azonban nem csupán katonai őrszállásként működött: saját konyhával, kúttal és a padozat alá süllyesztett árnyékszék-gödörrel is rendelkezett.

—A négy Škoda M.93 géppuska hűtését a padlóba süllyesztett, 0,25 m³ térfogatú víztartály biztosította; a löszerek elhelyezésére szabványos löszferfülkék szolgáltak. A berendezés részét képezte a távbeszélő-összeköttetés is.

—Az építmény nem kapcsolódott föld alatti összekötő folyosóval a Monostori erődhez. Ez tudatos eltérést jelentett a hagyományos ellenlejtői pásztázóművek kialakításától, amelyek rendszerint az erőd belső közlekedési hálózatába kapcsolódtak. Megközelítése kizárólag a felszíni bejáraton keresztül volt lehetséges.

—Ez a szerkezeti önállóság alapvetően megváltoztatja az építmény tipológiai értelmezését: nem egy főműhöz kapcsolódó kiszolgáló védműről, hanem önállóan működő harcállásról van szó, amely felfogásában már az első világháborút követő időszak szétszórt bunkerépítészetének alapelveit vetíti előre.

ÉPÍTÉSZETI ÉS TIPOLÓGIAI JELENTŐSÉG

—A Monostori erőd vasúti bevágásának pásztázóműve szemléletes példája annak, miként alkalmazták az osztrák–magyar erődítési előírások szabványos megoldásait egy addig ismeretlen terepviszonyra. A hagyományos erődárkok szerepét itt a vasúti bevágás vette át, az ellenlejtőt a bevágás beton oldalfalai helyettesítették, míg a töltés a glacis funkcióját töltötte be.

—Monolit betonszerkezete és a bevágás terepszintje alá rejtett elhelyezése megfelel a 19. század vége azon erődépítészeti törekvésének, amely az oldalazó tűzfegyvereket már nem páncélozott felépítményekben, hanem a terepbe rejtett, passzív védelemmel ellátott művekben helyezte el, csökkentve ezzel a magasból érkező tüzéségi tűz általi sebezhetőségét. [8]

—Az építmény legkorszerűbb vonása ugyanakkor önálló működőképességében rejlik. Saját vízellátással, konyhával és távbeszélő-összeköttetéssel rendelkezett; tizenhárom fős helyőrség befogadására volt alkalmas, és önálló, 12 méter széles drótkadály-öv vette körül. Mindezek

06-08 Jelenlegi állapot: a betonszerkezet megmaradt, a lőrészeket lezárták, az acélszerkezetek eltűntek

révén nem egyszerűen a Monostori erőd kiszolgáló védművének tekinthető, hanem olyan autonóm harcállásnak, amely tipológiai értelemben már az első világháborút követően általánossá váló, szétszórta erődítési rendszereket előlegezi meg.

—Az objektumot Papp Dániel hadmérnök tervezte a Komáromi Genieigazgatóságon (Műszaki Igazgatóságon) – a budapesti Erődítési Építési Igazgatóság (BBD Budapest) alárendeltségében –, a TMK szabványosított szerkezeti elemeinek felhasználásával. Az építkezést Georg Alexich ezredes 1907-ben, majd Anton Andrian ezredes 1909-ben hagyta jóvá, ami az objektumot a 20. század eleji osztrák–magyar katonai építészet egyik figyelemre méltó alkotásává teszi.

JELENLEGI ÁLLAPOT

—Az építmény betonszerkezete napjainkig lényegében épségben fennmaradt. Az acélszerkezeteket ismeretlen időpontban elbontották, a lőrészeket pedig utólag betonnal lezárták. Az egykori vasúti bevágás helyén ma közút húzódik; a homlokzatot sűrű cserje- és bozótvegetáció csaknem teljes egészében eltakarja.

—Ez a véletlenszerű elfedtség sajátos módon az eredeti harcászati koncepciót idézi fel: az objektumot eleve úgy tervezték, hogy a terepbe simulva, rejtve maradjon, és harcállásként ne legyen közvetlenül felismerhető.

—Az építmény 2016 óta szerepel a Komáromi Értéktárban, azonban országos műemléki vagy örökségvédelmi oltalommal mindmáig nem rendelkezik.

—Az objektum első tudományos igényű ismertetését Bálint Ferenc közölte, [9] aki azonosította az építményt

a szakirodalomban, dokumentálta fennmaradt szerkezetét, és meghatározta szerepét a Monostori erőd védelmi rendszerében. Jelen tanulmány erre az alapkutatásra építve – az eredeti tervrajzok és a TMK előírásainak felhasználásával – rekonstruálja az építmény építészeti logikáját, feltárja a homlokzat nyílásrendjének funkcionális rendszerét, valamint elhelyezi az objektumot az osztrák–magyar ellenlejtői pásztázóművek tipológiai fejlődésében. Ezek a kérdések túlmutatnak Bálint történeti leírásának keretein.

KÖVETKEZTETÉSEK

—A Monostori-erőd vasúti bevágásában létesített pásztázómű W alaprajzi elrendezésével, funkcionálisan tagolt homlokzatával, monolit betonszerkezetével és önálló működési képességével túllép a szabványos ellenlejtői pásztázóművek hagyományos típusán. Megoldásai olyan erődépítészeti szemléletet vetítenek előre, amely Európa katonai erődítési gyakorlatában csak a két világháború közötti időszakban vált általánossá.

—Az építmény ma is fennáll Komárom déli Duna-partján, az egykori vasúti bevágás helyén kialakított közúti bevágás növényzete alatt rejtőzve. Bár országos műemléki védelemben nem részesül, a 20. század eleji osztrák–magyar katonai építészet eredeti és kiemelkedő alkotásaként méltó arra, hogy a műszaki örökség részeként szélesebb körű szakmai és örökségvédelmi elismerésben részesüljön.

06
07
08

IRODALOM / REFERENCES

- [1] AT-OeStA/KA KPS LB K VII k, 208-18 E: „Rapports-Plan (Kollaudierungsplan) über die Flankierungsanlage im Eisenbahneinschnitt beim Fort Sandberg in Komárom” [levéltári tervrajz], Komárom, 1909.
- [2] HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, G I h 184/2: „Kollaudierungsplan im Eisenbahneinschnitte bei Fort Sandberg in Komárom” [levéltári tervrajz].
- [3] Lukács, László: „Settlements at both banks of the Danube in Hungary before 1920”, *Acta Ethnographica Hungarica*, Vol 50, No 1-3 (2005), pp 39-66.
- [4] „TMK Nr 25 - Permanente Hindernisanlagen” [kézirat], K u k Technisches Militär-Komitee, Bécs, 1904.
- [5] „TMK Behelf 38 - Beispiele von Grabenflankierungsanlagen in der Kontereskarpe” [kézirat], K u k Technisches Militär-Komitee, Bécs, 1903.
- [6] „TMK Behelf 35 - Grabensbeleuchtung” [kézirat], K u k Technisches Militär-Komitee, Bécs, 1902.
- [7] „Instruierender Bericht FI A” [kézirat], K u k Genieigazgatóság, Bécs, 1904.
- [8] „Beschreibung der Grabenflankierungs-Anlage in der Contre-Escarpe” [kézirat], Bécs, 1892 március.
- [9] Bálint, Ferenc: „Az elfeledett erőd - A komáromi vasúti híd déli hídfőjénél álló ferde blockhouse”, *Acta Musei Militaris in Hungaria (A Hadtörténeti Múzeum Értésítője)*, pp 36-41.

Author: GIUSTRA, Martina

Title: HERITAGE PRESERVATION - BUILDING THE FUTURE

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 40-45,

<http://doi.org/10.33268/Met.2026.4.6>

Received: 23 August 2026

Accepted: 01 September 2026

Published: 25 September 2026

LAKE BALATON CHIEF ARCHITECT'S OFFICE, BALATONFÜRED,
HUNGARY / ARCHITECTS: TÍMEA DEICHLER, DÁNIEL JAKAB

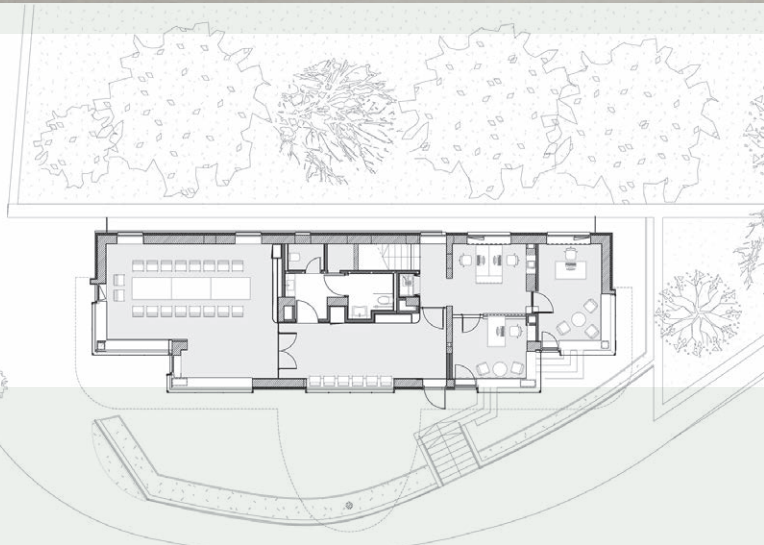
The adaptive reuse of Ferenc Káldy's 1939-1940 modernist filling station in Balatonfüred turns it into the Balaton Regional Chief Architect's Office while balancing authenticity, sustainability, and identity. A central oak-clad service core reorganizes circulation and functions, while restored facade proportions, slim portal windows, historic entries, curved canopy, discreet insulation, neon lettering, terrace openings, and Balaton-inspired green finishes connect preservation with contemporary use.

01

- 01 Az egykori benzinkút karaktere megmaradt
- 02 Földszinti alaprajz
- 03 Már csak az eső ellen véd a hatalmas előtető

02

ÖRÖKSÉGVÉDELEM JÖVŐÉPÍTÉS

BALATONI FŐÉPÍTÉSZI IRODA | BALATONFÜRED

A műemléki építészet nem csupán tisztelgés a múlt előtt, hanem aktív párbeszéd a történelem, a kollektív emlékezet és a kortárs innováció között. Olyan épületeket, műemlékeket és városi helyszíneket foglal magában, amelyek jelentős történelmi, kulturális vagy társadalmi értéket hordoznak, megóvva azokat a romlástól és az elavulástól. Az építészeti örökség megőrzése nem a terek időbe fagyasztásáról, sokkal inkább azok értelmezéséről és újrahasznosításáról szól.

03

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Deichler Tímea, Jakab Dániel

FOTÓ | PHOTO
 Danyi Balázs

SZERZŐ | AUTHOR
 Martina GIUSTRA

—Az építészeti adaptív újrafelhasználás és restaurálás három alapelve a megépített örökség kortárs megközelítését tükrözi:

Hitelesség és integritás: Tisztelettel összpontosít az eredeti anyagokra, a történeti építési technikákra és az épület időbeli természetes fejlődésére. Ahelyett, hogy a szerkezetet egyetlen pillanatba fagyasztaná vagy felületes replikákat alkalmazna, számára az építészet fizikai valósága a lényeges, a történeti rétegek és a mesterségbeli tudás életetése, amely megadja az épület karakterét.

Környezeti fenntarthatóság: A meglévő szerkezetek adaptív újrafelhasználása az ökológiai felelősségvállalás alapköve is. Azáltal, hogy a meglévő épületeknek új életet ad, ez

a megközelítés minimalizálja a területfelhasználást, csökkenti a nyersanyag-kitermelést, és jelentősen mérsékli a teljes szénlábnymot a bontás, a hulladékkezelés és az új építkezés energiaigényes folyamatainak elkerülésével.

Kultúrák közötti/kulturális identitás: Védi a közösség kollektív emlékezetét és társadalmi szövetét. Az építészeti örökség védelme biztosítja a történelmi folytonosságot, rögzíti a helyi identitást, miközben lehetővé teszi a történeti szerkezetek számára az alkalmazkodást, a gyarapodást és a fejlődő városi tájjal való értelmes kapcsolódást. [1]

04

ADAPTÍV ÚJRAFELHASZNÁLÁS PROJEKT: A BALATONI FŐÉPÍTÉSZI IRODA

—A Balaton építészettörténetének egyik kulcsfigurája, Káldy Ferenc által 1939 és 1940 között tervezett ikonikus épület több mint nyolc évtizede formálja Balatonfüred arculatát. Eredetileg üzemanyagtöltő állomásnak épült, majd kereskedelmi és lakófunkciót kapott, ma pedig a régió modernista örökségének kiemelkedő darabja. Ahhoz, hogy az épület az új Balatoni Főépítészeti Irodává [2] alakuljon át, a felújítás az adaptív újrafelhasználás elveire támaszkodik, gondosan egyensúlyozva a szigorú műemlékvédelem és a modern műszaki követelmények között. [3]

—Az új programot a rendelkezésre álló alapterületen kellett elhelyezni, ami a tér évtizedes korábbi elrendezésétől gyökeresen eltérő karaktert és célt jelentett. A korlátozott alapterület és a homlokzati kötöttségek miatt a belső térszervezés racionalizálására volt szükség.

—Kulcsfontosságú lépés volt a függőleges közlekedés újragondolása. Az eredeti lépcső szabálytalan és balesetveszélyes volt, és megbontotta a zárt helyiségek elrendezését a meglévő ablakkiosztáshoz képest. A lépcső hátrahelyezése megoldotta ezeket a problémákat.

—A földszint ad helyet a nyilvános és adminisztratív funkcióknak, beleértve a nagy tervtanácsai tárgyalót,

a titkárságot, valamint a főépítész és a tájépítész irodáit, mindezt akadálymentes elrendezésben. A közlekedő és a tárgyaló zökkenőmentesen tud nyilvános eseményeket befogadni, míg a vezetői irodákhoz és az első emeleti munkaállomásokhoz való hozzáférés a titkárságon keresztül ellenőrzött marad.

—A földszintet egy kompakt, központi kiszolgálómag horgonyozza le. Belül a mosdóknak ad helyet; kívülről az összes környező zónát kiszolgálja. Integrálja a tárgyalói tárlókat és vitrineket, elrejtve a fő elektromos elosztókat, a közlekedőből hozzáférést biztosít a mosdókhoz, és egy nyitott bemutatófelületet kínál a hírek, kiadványok és építészeti makettek számára. A titkárság felé egy kis tea-konyha nyílik a mindennapi működés és a rendezvények támogatására, míg az új lépcső e mag és a hátsó homlokzat közé van elrejtve. A fával burkolt központi tömb az épület új funkcionális rendjét jelölő egyetlen anyaghasználati hangsúlyként emelkedik ki.

HOMLOKZATI NYÍLÁSOK

—A legfőbb karakterképző elemek közé tartoznak a földszinti portálablakok és az előtető alatti főbejárat, amelyeket korábban az eredeti tervekhez képest átalakítottak (mellvéddel és nem eredeti ajtó kialakítással). A portálablakok a történeti felújításokhoz tervezett modern,

01
10

04

02

- 04 Az emeleti, ma már fényben úszó tér
05 A földszint a parapet nélküli ablakokkal

keskeny profilú keretek segítségével nyerték vissza eredeti karakterüket. A főbejárat a meglévő mellvédek elbontásával, valamint az ablakok és ajtók történeti rajzok szerinti cseréjével kapta vissza eredeti, osztott üvegezésű kialakítását.

—Az első emeleti főhomlokzat korábbi ablakai csak kiszolgálótereket világítottak meg, ami nem felel meg az irodai használatnak. Az eredeti tervek azonban alacsonyabb könyöklőmagasságú (135 cm) ablakokat írtak elő. Az ezen a szinten található új nyílások ennek megfelelően lettek átméretezve, hogy illeszkedjenek az eredeti tervezett méretekhez.

—Az oldalhomlokzat meglévő emeleti ablakai nem feleltek meg a történeti kialakításnak, és eltérések voltak a két oldal között. Hogy a felső szintű terek is megfelelő természetes fényt kapjanak, új, teljes magasságú (padlótól plafonig érő) nyílások sorakoznak a terasz szintje

teljes szélességében. Ez a megoldás tiszteletben tartja az utcafronti homlokzatot azáltal, hogy sértetlenül hagyja a tömör teraszmellvédeket, tükrözve az eredeti tervezési koncepciót.

—A délkeleti homlokzat egy támfalra néz, és nem áll helyi védelem alatt, ami rugalmasabb megközelítést tett lehetővé.

—A kőtámfal megtisztításával és megvilágításával a helyszín egy kulcsfontosságú eleme kerül előtérbe, amely nyugodt, közvetlen kapcsolatot teremt a belső tárgyaló és a külső terek között, kontrasztot képezve az élénkebb utcai homlokzatokkal.

ELŐTETŐ

—Az előtető az épület egyik legmeghatározóbb eleme, amely eredeti funkcióját tekintve a tankolásra várakozó járművek számára nyújtott védelmet.

—Jelenleg a homlokzat előtti sáv időjárás elleni védelem kívül nincs más funkciója. Az előtető megőrzése és műszaki tulajdonságainak javítása érdekében a szegélykialakítás az eredeti megoldásnak megfelelően vízelvezetés nélkül készült.

—A földem szélén, a meglévő vasbeton perem mentén egy vékonyabb, vakolt szegély lett kialakítva, vízzel. Ez a megoldás követni tudja az eredeti ívelt formát. A hőszigetelésből adódó megvastagodást a vékony szegély optikailag takarja.

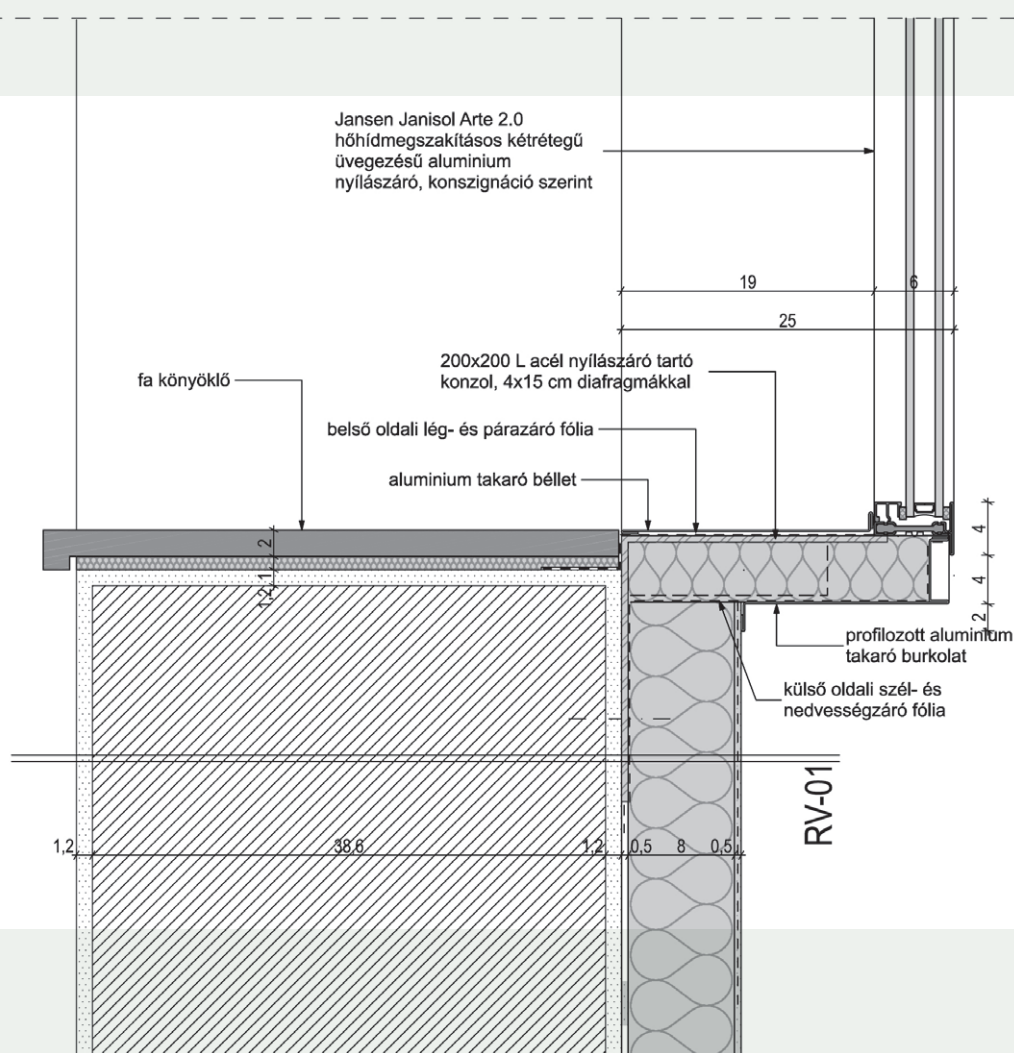
—A talajra hulló víz megfagyását a burkolat alá helyezett alacsony energiafogyasztású fűtőelem pár előzi meg.

—Az előtető szélén a beköltöző iroda neoncsöves betűivel jelölik az új funkciót, ami utalás a korabeli városképi elemekre és Káldy Ferenc eredeti terveire.

SZÍNEK, KARAKTER, BELSŐÉPÍTÉSZET

—A Balatonra és vizére jellemző zöldes árnyalat az épület homlokzati, nyílászáró- és belső felületeinek anyag- és színhasználatában vált meghatározóvá.

—Ezen jellegzetes szín felhasználásával választották ki a homlokzati zsaluk és a belső tér Marmoleum burkolatai. Ezzel harmóniában van a központi funkcionális blokk tölgyfa burkolata és az irodák padlószőnyege.

09

10

- 06 A kiugró előtetők markáns elemei az épületnek
- 07-08 Míves részletek
- 09 A portálablak alsó csomópontja
- 10 Helyszínrajzon a központi elhelyezkedés

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK: Répás Ferenc DLA, Stadler Anna, Nisnánsszky Dániel | STATIKA: M. Obermayer Éva, Feigl Dávid Iván | ÉPÜLETGÉPÉSZET: Oláh András | ERŐSÁRAMÚ ELEKTROMOS TERVEZÉS: Sándor Dávid, Németi Tamás | GYENGEÁRAMÚ ELEKTROMOS TERVEZÉS: Kovács Péter Zsolt | ÉPÜLETSZERKEZETI KONZULENS: Schreiber Gábor | TŰZVÉDELMI TERVEZÉS: Glöckl Antal | KÖLTSÉGVETÉS-KIÍRÁS: Pálinskás Csaba

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Del Baldo, Mara - Piber, Martin - Demartini, Paola - Aureli, Selena: *Cultural Heritage as a Trigger for Civic Wealth Creation and Sustainable Urban Development*, Tre Press, Roma 2023.
- [2] Giustra, Martina: „Ragioni e necessità: La figura dell'architetto capo in Ungheria”, *Rivista Bioarchitettura*, No 82, pp 54-55, 2013.
- [3] Stone, Sally: *UnDoing Buildings - Adaptive Reuse and Cultural Memory*, Routledge, New York 2019.

Author: ZÖLDI, Anna

Title: FROM SPACE TO PLACE

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 46-51,

<http://doi.org/10.33268/Met.2026.4.7>

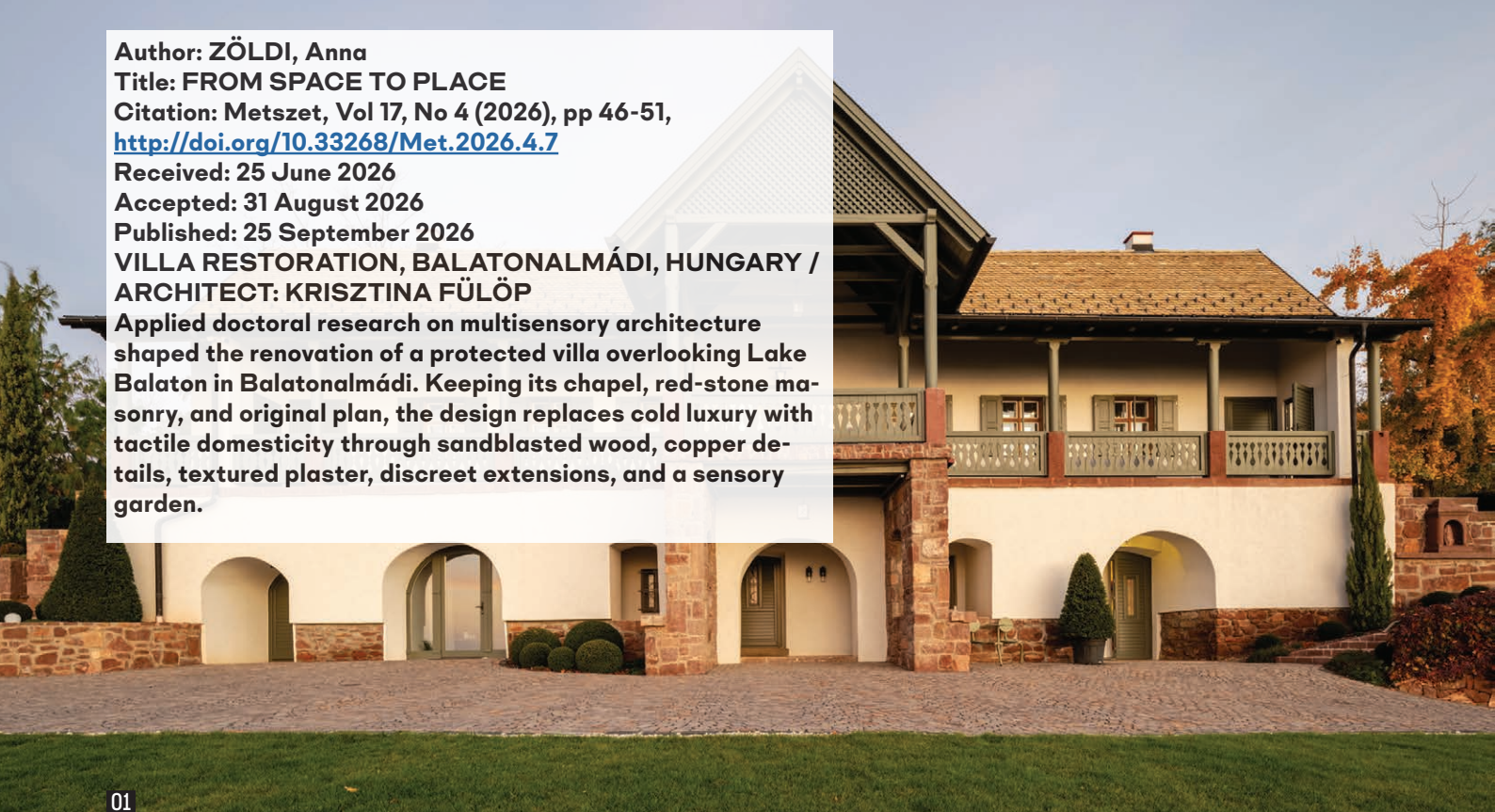
Received: 25 June 2026

Accepted: 31 August 2026

Published: 25 September 2026

VILLA RESTORATION, BALATONALMÁDI, HUNGARY /
ARCHITECT: KRISZTINA FÜLÖP

Applied doctoral research on multisensory architecture shaped the renovation of a protected villa overlooking Lake Balaton in Balatonalmádi. Keeping its chapel, red-stone masonry, and original plan, the design replaces cold luxury with tactile domesticity through sandblasted wood, copper details, textured plaster, discreet extensions, and a sensory garden.

01

02

TÉRBŐL HELY

VILLAFELÚJÍTÁS | BALATONALMÁDI

Nem szokásom idegen tollakkal ékeskedni, ezért rögtön bevallom: a Balatonalmádiban felújított villát bemutató írás címét a tervező doktori értekezéséből kölcsönöztem. A gazdag érzelmi és történeti múlttal rendelkező épület új életre keltésének ugyanis a fenti gondolat volt a vezérelve. Fülöp Krisztina tervező tudatosan és koncepciózusan kereste meg az adekvát szakmai eszközöket és válaszokat az építészetben általánosnak tekinthető kérdésre: mitől válik a lehatárolt tér személyes töltettel bíró, jelentésteli helyé birtoklója számára?

a minőség ne hangsúlyozza túl önmagát

- 01 A villa végigfutó tornáccal fordul a balatoni panoráma felé
- 02 Földszinti alaprajz
- 03 A házat két utca felől lehet megközelíteni, a gyalogos bejárat szelíden kanyarog fel a teraszok között

03

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Fülöp Krisztina

FOTÓ | PHOTO
Palkó György, Barakonyi Szabolcs

SZERZŐ | AUTHOR
ZÖLDI Anna

—Fülöp Krisztina (KOMP Design Stúdió) doktori kutatásának témája a multiszenzoriális megközelítés az építészeti tervezésben, azaz annak feltárása, hogy a komplex érzékszervi tapasztalatok hogyan befolyásolják egy adott térhez kapcsolódó érzéseinket, és az építészeti, belső-építészeti tervezés miképp élhet tudatosan az érzékelés befolyásolásának eszközével. [1] A Balatonalmádi fölött húzódó hegyoldalról a víz felé tekintő villa felújítása erre több szempontból is kiváló terepet jelentett. A balatoni táj a vízparttól távolodva még őrzi eredeti, idilli karakterét, bár a helyben élők tapasztalják ennek lassú átalakulását is. [2] Mégsem történt meg, ami a parton, az ingatlanfejlés nem falta fel mindenestül kis gömböcként a helyi értékeket. [3] A szóban forgó épület karakteres eleme az

01

almádi Öreghegynek, a hegyvonulattal és a tóval párhuzamos tetőgerincű, fűrészelt faszerkezetekkel ékes tornácos villa most is kiemelkedik a hegyen sorakozó házikók sorából. Még inkább így lehetett ez az építése idején, amikor a hegyoldalt még nem nőtte be a terjeszkedő település. A ház nem véletlenül jelentősebb küllemű a szokásos hegyi prэшázaknál: eredetileg a veszprémi püspökség birtokolta, földszintjén ma is megvan a kápolna, melyet az idők során megőriztek a későbbi tulajdonosok. [4] Az épület története regénybe illő: A jelenlegi tulajdonos nagypapja ismert és elismert statikusként számos egyházi épület – többek között a Szent István-bazilika kupolájának – felújítását tervezte. Amikor a püspökség a szocializmus éveiben már nem tudta fenntartani a birtokot, felajánlotta

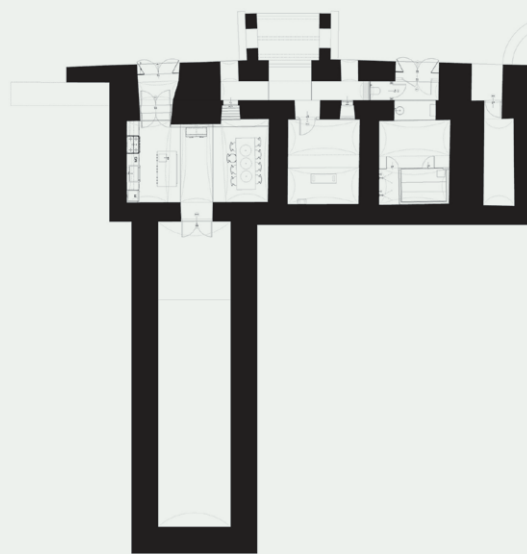
05
07

04

05

06

- 04 Az újonnan épült, körben üvegezett konyha-étkező a családi együttlétek tere, intim belső kert veszi körül
- 05 Jelentőségteljes épület a domboldalon
- 06 Pinceszinti alaprajz

megvételre az általa nagyra becsült mérnöknek, aki aztán hozzáértéssel és szeretettel gondozta azt haláláig. A mostani tulajdonos öröklés útján jutott a házhoz, amelyhez számtalan gyerekkori nyár kedves emléke fűzte. Ez az érzelmi telítettség adta a felújítás alapját, ehhez kellett az építészeti beavatkozásnak felnőnie.

—A magánmegbízások esetében elengedhetetlen a bizalmi viszony, ugyanakkor nehéz terep, mivel az építésznek egy lépést mindenképp hátra kell lépnie. Hisz személyes életteret tervez, a megbízó joggal várja el, hogy elvárásai, életérzése visszaköszöjjön a nem kevés anyagi áldozattal létrehozott műben. A tervező művészi ambícióinak, attitűdjének szükségképpen igazodnia kell ehhez, ráadásul olyan összképet kell alkotnia, amely akkor is megőrzi a megálmodott karaktert, amikor a tulajdonosok elkezdik belakni a megkomponált tereket. Ilyen esetben fokozott szerephez jut az a látens módon, az érzékelés útján érvényesülő pszichológiai hatás, amellyel a tervező doktori kutatása foglalkozik, és amelyet a ház tervezése során csúcsra járathatott.

—A tulajdonossal történt egyeztetés nyomán hívószóként a „kedvesség” jelent meg, amit leginkább tapintható otthonosságnak fordíthatunk, szemben a luxus olykor rideg eleganciájával. Ugyanakkor nyilvánvaló volt, hogy lehetőség és igény is mutatkozik a legjobb minőségű anyagok és megoldások beépítésére. E két véglet – a cozy vidéki báj és a nagyvilági luxus – között óhajtott Fülöp Krisztina és megbízója egyensúlyozni, megőrizve a birtok eredeti, már csak az emlékekben élő hangulatát. A tapintható érzékszervi benyomások finomhangolásával észrevétlenül sikerült az atmoszférát úgy megőrizni, hogy az épület

közben messziről hirdeti magáról a felújítás magas építészeti minőségét.

—A régi épületek felújítása legalább ötven, ha nem nagyobb százalékban műszaki kérdés, kulcsfontosságú a speciális technológiai problémákat kezelni tudó szakemberek részvétele a folyamatban. A kivitelezés – bár nem volt generálkivitelező – egy kézben összpontosult. Mészáros Zsolt helyben élő műszaki szakember, a terület jó ismerője tartotta kézben az irányítást, és gondozza mai napig a házat. Az alaprajz alapvető struktúrája változatlan maradt, nem bontottak és nem húztak fel új válaszfalakat, az épület külső szigetelést sem kapott. A düllögélő falakat kiegyenesítették, az ebből adódó síkbeli különbséget a vörös kőből falazott lábazat veszi fel. A helyi vörös kőből alakították ki a tágas birtok támfalait is, és ez a textúra határozott vonallal választja el az épület alsó régióját a felette magasodó, a panoráma felé végig tornácossal nyíló fehér tömegetől. A szokatlan módon a terep lejtésére merőleges tengelyű, a vízzel párhuzamos épületet eredetileg is harmonikusan illesztették a teraszos kialakítású terepbe, az egységes anyaghasználat és a kert igényes kialakítása erre erősít rá. A felújítás koncepciója abból indult ki, hogy az épület eredeti adottságaihoz igazítja a helyiségek elosztását. Az egymás mellett sorakozó, az udvarról nyíló földszinti boltozott terekbe borozó, illetve wellness helyiség került, és megőrizték felújítva a kápolnát, amit a tulajdonos liturgikus célra is használt már. Utóbbi ideális klimatikus viszonyainak megteremtése a zárt térben nagy kihívást jelent.

—A lakószinten is megtartották a tengelyesen sorolt szobákat, a terasszá szélesedő tornácról a nappaliba lépünk,

02
04

03

04

02

07

innen két irányban két hálószoba nyílik, mindkettő saját fürdővel. A funkció megkövetelte bővítmények az épület mögé kerültek. Az egyik hálószoba fürdője a hajdani melléképület helyére, a körben üvegezett konyha pedig a nappali mögé, nyaktaggal kapcsolva. Ez az üvegpavilon a családi élet központja, innen körben kilátni a kertbe. A terepadottságok miatt egyik oldalon viszonylag közel támfallal határolt mindkét helyiség tere, ám ezt a tervező a két eltérő funkcióhoz igazodva különbözőképpen oldotta meg. A fürdőben a támfal a helyiség belterének részeként, önálló vizuális elemként jelenik meg, felülről érkező természetes világítás emeli ki strukturált mintázatát. A konyha üvegpavilonja viszont a támfaltól elhúzva, egy intim belső kertben áll. A terv szerint ide fűszernövények kerültek volna, de a természet hallatta a hangját, egyelőre még keresi a növényzet a helyét. Külön érdekességgént megőrizték a támfalba eredetileg rejtett ólakat, íves nyílásaikkal együtt, ez is kontinuitást teremt a múlt és a jelen használata között.

—Külső lépcsőn át közelíthető meg a beépített tetőtér, amely egyetlen összefüggő hálóhelyiség, a végében lamellás térelválasztóval elkülönített teakonyhával. Mivel az épület helyi védettséget élvez, a küllemén semmit nem változtattak, a tetőtér síkban fekvő ablakai a hátsó kert felé néznek. Integráns része a háznak a kert, az egymáshoz kapcsolt teraszok, a jól megtervezett közlekedési utak, a medence és a növényzet egysége avatja a területet igazi birtokká. Külön büszkesége a tervezőnek, hogy sikerült a tulajdonost rávennie arra, hogy gépjárművel ne közvetlenül a ház mellé lehessen parkolni. A két irányból is megközelíthető telek felső kapuja mellett kialakított kocsisín felől könnyű, szintben tartott sétával érhető el a messziről csalogató épület, közben feltárul a bámulatos panoráma, ráhangolva az érkezőt a lassúbb tempóra, ami a természetbe ágyazott létezés sajátja.

06

—Már itt, a kapunál megkezdődik az a folyamat, ami a tervezőt a legmélyebben izgatta, és ami doktori munkájának is tárgya: az érzékszervi ráhangolódás a kívánt atmoszférára. Minden érzék rész vesz az élményben: pillantásunkat rabul ejti a pazar panoráma révén, az illatok kavalkádja csiklandozza az orrot, menet közben, míg a házig érünk, a természet hangjai kísérik. Az épület színei megnyugtatóak, a fehérre vakolt homlokzatot kékeszöld asztalosmunka és a vörös kő teszi izgalmassá. A hatás becsapós, amit látunk, egyszerű fehérnek tűnik, ám a megfelelő tónus kiválasztását hosszas keresgélés előzte meg. Ugyanez igaz a vakolat struktúrájára, de a tér minden egyes apró részletére is. Minden anyag és termék esetében hosszas mérlegelés után jutottak el a megoldásig, és a választásban elsődleges szerepet játszott az anyagok tapintható textúrája, érzéki üzenete. A belsőépítészet mai trendjei inkább a hidegen elegáns hatások felé mozdultak el, a tulajdonos viszont a nívós felújítás után is a gyerekkorában megélt meghittséget szeretne volna viszontlátni a megörökölt házban. A nemes anyagok használata persze egy ilyen értékű épület esetében magától értetődő kritérium volt, ám a tervező úgy fogalmazta meg vezérelvét: „a minőség ne hangsúlyozza túl önmagát”. Ennek érdekében a felületeket rafinált technikákkal szelídítették kézműves jelleget sugárzóvá. A padló fája homokfúvással kapott a talpat simogató textúrát – elvégre hol járunk mezítláb, ha nem egy nyaralóban? Az alagsori borozó-konyha ékessége egy egyedi olasz tűzhely, az egész helyiség ennek hangulatához igazodott. A bútor amerikai dió frontjait egy teljes napig válogatták, a felületeket itt is homokfúvással tették tapinthatóan élővé. A csiszolt betonpadló megfelelő kivitelezőjének megtalálására bejárták az egész országot, és ugyanilyen gondnal választották ki a világítótesteket is. Az egyszerű geometriájú falikarok mellé B. Horváth Brigitta feltűnő, kézi kalapálással megmunkált, kívül-belül izgalmas héjú

08

09

08

és formájú vörösréz függesztékei kerültek. A helyiségek minden berendezési tárgya csalogat, hogy lépünk közelebb és tapogassuk meg őket. A természetes anyagok illata láthatatlanul az agyunkba kúszik, és összevegyül a kert, a víz, a hegyek csodás aromájával. A hajdani garázs helyén kialakított fürdő felülvilágítója sűrűfényben mutatja a speciális, finom textúrájú burkolatot. A fürdőt a gardróbbal és hálóval összekötő nyaktag sötét falburkolata az elcsendesedés érzésével lepi meg a sötét kapun átlépőt, aki bármely irányból is közelít, egy másik világba érkezik.

—A gondosan kimunkált, rafinált hatások alapja mindig valamiféle építészeti tudás, az anyagok, textúrák, színek, fények biztos kezelése, melynek révén a ház lakóit észrevétlenül érik tartós benyomások. A jól megválasztott eszközökkel generált ingerek nem biztos, hogy tudatosulnak, de általuk válik a tér valódi helylyé. És nem mellesleg egy régi épület ízig-vérig a mai kényelmet szolgáló otthonná.

09

- 07 A kert érzékeny megformálása a ház szerves tartozéka. Eltérő atmoszférájú teraszok tagolják a tágas birtokot
- 08 A családi konyha-étkező a terepadottságok miatt a környező terepnél mélyebb szintre került. Intim kert fordítja előnyre az ebből adódó lehetőségeket
- 09 Az alsó szinten nyíló helyiségek egyikébe került a konyhával ellátott borozó, amelynek berendezése békebeli hangulatot idéz. A tűzhely olasz műhelyből származó egyedi dizájn termék

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Fülöp, Krisztina: „A térelmény komponensei - Az észlelések tudatosításának fontossága az építészkutatásban” [kézirat], Budapest, Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Építőművész Doktori Iskola, 2025.
- [2] Wettstein, Domonkos: „Getting started / Visszatérés a kezdetekhez”, *Metszet*, Vol 12, No 2 (2021), PP 12-19, DOI: <<https://doi.org/10.33268/Met.2021.2.1>> [utolsó belépés: 2026-08-04].
- [3] Wettstein, Domonkos: *Balaton építészet - stratégiai útkeresés a huszadik században*, Tarsoly Kiadó, Budapest 2022.
- [4] Schildmayer, Ferenc: „Irgalmas nővérek nyaralói Almádiiban”, *Új Almádi Újság*, Vol 9, No 12 (1997), p 2, hozzáférhető: <<https://bpkultur.dscloud.me:5001/sharing/awclMwgGt>>, [utolsó belépés: 2026-08-04].

ÉPÍTÉSZETI DIZÁJN ÉS BELSŐÉPÍTÉSZET:
KOMP Design Stúdió | VEZETŐ TERVEZŐ: Fülöp Krisztina | MUNKATÁRS: Majercsik Laura, Szabó Árpád | VILÁGÍTÁSTERVEZŐ: Haász Ferenc | PAVILON ÉPÍTÉSZETI TERV: Aba Lehel | PAVILON SZERKEZETTERV: Dudinszky Tervezőiroda | STATIKA: Horváth Csaba | KIVITELEZÉSVÉZETŐ: Mészáros Zsolt

Author: WESSELÉNYI-GARAY, Andor
Title: THE TRANSFORMATION OF A WINERY
Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 52-57,
<http://doi.org/10.33268/Met.2026.4.8>

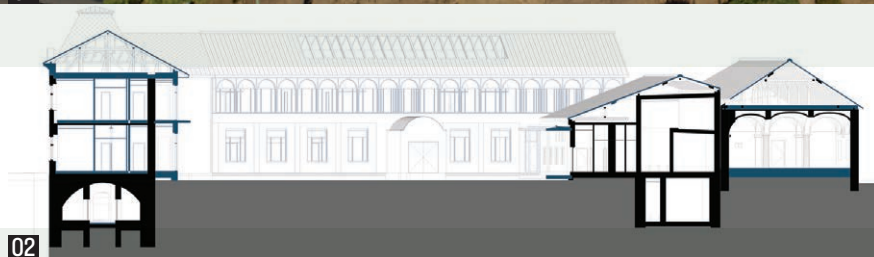
Received: 14 August 2026

Accepted: 08 September 2026

Published: 25 September 2026

LAYERED HISTORY OF A BORPALOTA
(WINE PALACE), GYÖNGYÖS, HUNGARY /
ARCHITECT: PÉTER KIS

The restoration of Gyöngyös Borpalota reuses a layered historic complex that grew from an 18th-century inn and estate outbuilding into an early-20th-century winery. The project preserves key fabric elements while adapting the main building for offices, the vaulted outbuilding for aging cellars, and a new steel-glass-concrete rear extension for flexible use, reconnecting the site's cellar networks with contemporary urban fabric.

EGY BORÁSZAT ÁTALAKULÁSA

A BORPALOTA ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI RÉTEGEI | GYÖNGYÖS

A gyöngyösi Borpalota történetét aligha lehet egyetlen építési évhez vagy egyetlen előzményépülethez kötni. A Koháry út és a Kármán József utca sarkán álló komplexum építészeti palimpszeszt: magában foglalja a 18. századi vásártér és az Oroszlán vendégfogadó emlékét, az Orczy-uradalom gazdasági épületeinek egy részét vagy azok átépített maradványait, [1] az 1905-1909 között kialakított boripari központot, az 1920-as évek bővítéseit, a szocialista nagyüzemi korszak beavatkozásait, végül pedig a 2023-2025 között végrehajtott felújítást és kortárs kiegészítést.

E rétegezettség miatt a Borpalota nem írható le egyszerűen sem az egykori Oroszlán vendégfogadó átépítéseként, sem az Orczy-kastély változatlanul fennmaradt melléképületként. Az Orczy-kapcsolat valós, de elsősorban birtoktörténeti, topográfiai és funkcionális; a Koháry úti reprezentatív főépület viszont önálló, 20. század eleji boripari és kereskedelmi beruházás eredménye.

03

04

05

- 01 A Koháry útra néző rizalitos tömb 1920 és 22 között nyerte el ezt a formáját. A Kármán József utcai szárny földszinti falait megtartották, de teljesen új szerkezetekkel bővítették
- 02 Metszet a Kármán József utcai új szárny irányába nézve
- 03 A helyi védeettséget élvező Koháry úti „palotaszárny” bejárati rizalitja
- 04 Az egykori „lovarda” mögött kialakult egy új udvar azzal, hogy a fotós háta mögött felépült a hordómosó szárnya
- 05 Alaprajz. A felújítás egyik legjelentősebb húzása az volt, hogy egy megnyitással átjárhatóvá tette a komplexum két udvarát
- 06 A Kármán József utcai szárny első emeletén kialakuló új terasz

06

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Kis Péter

FOTÓ | PHOTO
Túros Balázs

SZERZŐ | AUTHOR
WESSELÉNYI-GARAY Andor

A BÚZAPIAC ÉS A VÁROS KELETI PEREME

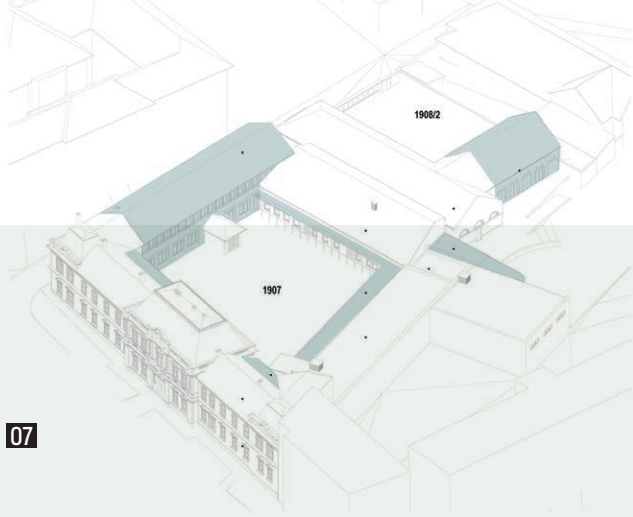
—A Borpalota telke Gyöngyös történeti városmagjának keleti határán, az egykori Búzapiac északkeleti sarkán helyezkedik el. A mai Koháry út teresedése a 18–19. században vásártérként működött. Körbeépülése egyúttal a város keleti irányú terjeszkedését is jelezte, miközben a vásártéren túl még sokáig kertek, majorsági területek és külterületi intézmények helyezkedtek el.

—A középkori várostesten kívül állt a Szent Erzsébet-templom, mellette az ispotály épületegyüttesével. A 18. században a környezet másik meghatározó eleme volt az Oroszlánhoz címzett vendégfogadó és kocsmá. Az engedélyezési terv történeti összefoglalója ezt az épületet Haller Sámuel birtokához kapcsolja, és az „ispotály mellett kívül” álló vendégfogadóval azonosítja. Ez lényeges pontosítás a későbbi vállalat-történeti ismertetésekkel

szemben, amelyek az Oroszlánt rendszerint közvetlenül Orczy-tulajdonként mutatják be.

—Az épület már a II. József korában, 1783-ban készült felmérés térképén, majd egy 1800 körüli várostérképen is felismerhető. Létezését egy 1841-es városi rendelkezés ugyancsak bizonyítja: a halasok számára ekkor az Oroszlán vendégfogadó kőfala mellett jelöltek ki árusítóhelyet. A fogadó tehát fallal körített, a vásárhely térbeli rendjét és használatát is meghatározó telekegyüttes lehetett. [2]

—Az 1885-ben készült kataszteri térkép már részletesen mutatja az akkori 3206. számú telket. Az utcai telekhatáron álló fogadó mellett, illetve mögött nagyobb uradalmi gazdasági épületcsoport húzódott. Ez a térképi helyzet teszi lehetővé az Oroszlán és az Orczy-gazdaság kapcsolatának pontosabb értelmezését: két eltérő eredetű,

07

de idővel egyazon települési és uradalmi rendszerbe kapcsolódó épületegyüttes állhatott egymás közvetlen közelében.

A KASTÉLY ÉS A „LOVARDA” KAPCSOLATA

—Az Orczy-kastély közvetlen előzménye 1723-ban alakult ki, amikor Orczy István a várostól az Ispotály környékén, az Egri Szekér út mellett kapott kerttelket majorság létesítésére. Orczy I. Lőrinc 1769–1770-ben építtette fel az U alaprajzú barokk kastélyt, amelyet 1826-ban Zofahl Lőrinc tervei alapján klasszicista rezidenciává alakítottak át. A család 1827-ben költözött be a megújult épületbe. A kastély nem önmagában álló rezidencia volt, hanem egy kiterjedt gazdasági rendszer központja. B. Gál Edit kutatása szerint a barokk kori istállók a kastélytól délre, az utca szemközti oldalán helyezkedtek el. Az 1826-os átépítéssel közel egy időben a régebbi épületek felhasználásával klasszicista gazdasági épületcsoportot alakítottak ki, amelyben istálló, kocsiszín és a személyzet lakásai kaptak helyet. A kastély és a gazdasági rendeltetések között fekvő, az Orczy család tulajdonában álló park mintegy összekötötte a két együttest. [3]

—A Borpalota udvarában fennmaradt boltozatos épület nagy valószínűséggel ehhez az uradalmi gazdasági zónához tartozott, vagy annak átépített maradványát őrzi. A legújabb helyreállítás dokumentációja és a városi ismeretek az Orczy-kastély egykori lovardájaként nevezik meg ezt az épületet. A tudományos szakirodalom azonban ezen a helyen istállóról, kocsiszínról és gazdasági épületekről beszél, és nem azonosítja egyértelműen a fennmaradt épületet lovardaként. Az erre az épületre vonatkozó kutatási dokumentáció hiányában ezért helyesebb az Orczy-uradalom egykori istálló- vagy gazdasági épületeként meghatározni, megjegyezve, hogy a „lovarda” elnevezés a legújabb tervezési és helytörténeti szóhasználatból származik. A megmaradt háromhajós épület ugyanis leginkább tényleg csak istállóként működhetett: a rusztikus ízléssel faragott dór oszlopritus leginkább kocsik elhelyezésére vagy lovak tartására volt alkalmas. Akárhogy is, ehhez az önmagában is gyönyörű térhez kötődik a belső építészeti helyreállítás egyik legszemlemesebb mozdulata. A tartószerkezet ritmusában kifeszített fekete LED-szalag-világítás gyönyörűen emlékeztet a boltozott épületek szétcsúszását megakadályozó vonóvasakra.

A BANKTŐKE MEGJELENÉSE ÉS A BORTERMELŐI SZERVEZET LÉTREJÖTTE

—A filoxéravész után a gyöngyösi szőlő- és borgazdaság újjászervezése már nem volt elképzelhető pusztán

- 07 Átnézeti axonometria: zöld szín jelöli az új épületelemeket
08 A reprezentatív díszudvar a palotaszárny felé az újonnan nyitott átjáróból

a hagyományos családi termelés keretei között. A rekonstrukció jelentős tőkét, nagyüzemi szőlőtelepeket, korszerű feldolgozóberendezéseket és szervezett értékesítést igényelt.

—A Gyöngyösi Kereskedelmi Bank Rt.-t 1896-ban alapították meg. A bank 1897-ben gróf Westphalen Rhabannétól megvásárolta a visontai Kalapos- és Trombitás-dűlők területét, ahol mintegy 160 kataszteri holdon részvénytársasági formában működő nagyüzemi szőlőtelepet hozott létre. Ezzel a helyi banktőke közvetlenül belépett a szőlőtermelésbe.

—A Gyöngyös–Visontai Bortermelők Szövetkezetének alapítását illetően a források nem teljesen egységesek. Az engedélyezési dokumentáció 1900-at, a későbbi vállalat történet 1901-et jelöli meg. Bizonyos viszont, hogy a szervezet 1905-ben részvénytársasági formára tért át, és ugyanekkor kezdődött meg az állandó gyöngyösi telephely kiépítése.

AZ OROSLÁN BONTÁSA ÉS A BORPALOTA MEGÉPÍTÉSE

—A Borpalota történetének döntő fordulata 1905-ben következett be. B. Gál Edit várostörténeti kutatásai szerint ekkor bontották le a „csaknem kétszáz éves” Oroszlán vendégfogadót és a mellette álló kisebb házakat. [4] A bontás tényét az engedélyezési dokumentáció történeti fejezete is megerősíti. Ennek alapján nem tartható az a vállalat történeti ismertetésekben tovább élő megfogalmazás, amely szerint a mai Borpalota az egykori fogadó egyszerű átalakításával keletkezett. A fogadó helye, telke és egyes gazdasági tartozékai beépültek az új komplexumba, de a reprezentatív utcai főépület új konstrukció volt.

—A Gyöngyösi Újság 1905. március 5-i számában a „Gyöngyös-Visontai Bortermelők Szövetkezete mint R.-Társaság” nyilvános versenytárgyalást hirdetett az általa építtetni kívánt „pince és raktárak” munkáira. A dokumentáció a társaság „saját ház, Oroszlán-vendéglő” megjelölésű irodájában volt átvehető. A hirdetés egy-szerre bizonyítja, hogy az Oroszlán 1905 márciusára már a társaság rendelkezésében állt, és hogy nem pusztán belső átalakításról, hanem új pincék és raktárak építéséről volt szó. [5]

—A telep 1905–1906 folyamán részlegesen már működött. Az 1906-ban megtartott első rendes közgyűlés beszámolója „csonka üzletévről” és a telep megtekintéséről tudósított. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a ma ismert főépület ekkor már teljes egészében elkészült volna. Az új palota ünnepélyes megnyitására 1908. szeptember 7-én került sor; a programban a pincék, helyiségek és gépi berendezések megtekintése, az épület megáldása és emléktábla elhelyezése szerepelt. A tudósítás kifejezetten a társaság „új palotájának” felavatásáról beszélt. A Borpalota elnevezés tehát nem későbbi romantikus névadás, hanem a reprezentatív épület korabeli önmeghatározásának volt része. [6]

—A különböző forrásokban olvasható 1906-os, 1907-es, 1908-as és 1909-es évszámok ennek megfelelően eltérő építési és használatbavételi szakaszokat jelölnek. Az 1905-ös

02

05

04

08

év a bontás és az új pince-, illetve raktárépítés kezdete. Ekkor bonthatták el a már említett, a „lovardából” a magtárhoz vezető „összekötő szárnyat”. 1906 a részleges üzem-szerű működés első éve; 1907 a technológiai és építési folyamat egyik szakaszhatára; 1908 az ünnepélyes felav-tás; 1909 pedig az első teljes, fényképekkel is dokumentált építészeti állapot dátuma. A legpontosabb meghatározás ezért az, hogy a Borpalota első nagy építési periódusa 1905 és 1909 között zajlott.

A BORIPARI PALOTA ÉPÍTÉSZETI KARAKTERE

—Az 1909 körül készült felvételeken egy emeletes, szim-metrikus, erőteljes középrizalittal és magas tetővel hang-súlyozott központi épületrész látható, amelyhez kétoldalt hosszú, eredetileg földszintes üzemi szárnyak csatlakoz-tak. A historizáló-eklektikus középrész a vásártér felé for-dult, és a borszövetkezet gazdasági erejét, szervezetségét és társadalmi rangját jelenítette meg.

—A reprezentatív homlokzat mögött ugyanakkor kor-szerű agráripari rendszer működött. A pincék, raktárak, feldolgozóterek és irodák térbeli rendjét a technológiai folyamat határozta meg. A szőlőmalmokat, sajtókat és szivattyúkat motorikus erő hajtotta; a must és a bor moz-gatását zománcozott csatornák, szivattyúk és felvonó segítette. Egy 1929-ben megjelent városismertető már hat modern pincéről beszélt.

—A Borpalota építészettörténeti jelentősége éppen a reprezentáció és a termelés kettősségéből fakad. Nem egyszerűen olyan üzem volt, amely elé utólag palota-homlokzatot helyeztek, hanem egy új gazdasági intéz-ménytípus tudatos építészeti megfogalmazása: a termelői összefogást, a pénzügyi szervezettséget és a technikai modernizációt középületszerű formában megjelenítő agráripari palota.

AZ 1920-AS ÉVEK BŐVÍTÉSE ÉS A KÉSŐBBI ÁTALAKÍTÁSOK

—A vállalat-történeti hagyomány szerint 1920–1922 között az eredetileg földszintes utcai oldalszárnyakat emeletessé építették át; a munkát Kollár Adolf építőmesterhez kap-csolják. Az ismert korai és későbbi homlokzati fényképek valóban igazolják az emeletráépítés megtörténtét. Az ere-deti középpavilon vertikális dominanciája ezáltal mér-séklődött, miközben az utcai homlokzat hosszanti, városi palotaszerű karaktere megerősödött. Kollár Adolf szerző-sége és az 1920–1922-es pontos dátum azonban mindaddig fenntartással kezelendő, amíg azt eredeti építési irat vagy tervrajz nem támasztja alá.

—A Borpalota a két világháború között is a gyöngyösi bor-feldolgozás és -kereskedelem egyik központja maradt. Államosításának időpontját a források 1951-re, illetve 1952-re teszik. Elképzelhető, hogy az eltérés a tulajdonjogi aktus és az új állami kezelő tényleges birtokba lépésének különbségéből ered; levéltári irat hiányában ezért az 1951–1952 fordulóján végrehajtott államosítás megfogalmazás a legóvatosabb.

—A szocialista nagyüzemi korszakban új betontartálya-okat, válaszfalakat, technológiai szerkezeteket és közmű-veket építettek be. Ezek a beavatkozások részben elfedték az eredeti térkapcsolatokat és a történeti szerkezeteket. A termelési funkció ugyanakkor fennmaradt, ami bizto-sította a használat folytonosságát, még ha időnként hát-térbe is szorultak az épület esztétikai és örökségi értékei.

FELÚJÍTÁSTÖRTÉNET

—Az épületegyüttes felújítása és bővítése egyidejű-leg, egységes építészeti koncepció alapján, két beruházó finanszírozásában, három jól elkülönülő, de párhuzamo-san futó projektszoportként valósult meg.

—A 1908/2 helyrajzi számú telken, a Bellimmo Kft. beru-házásában zajlott a dokumentációban műemlékként meg-nevezett történeti gazdasági épület, vagyis a „lovarda” felújítása és bővítése. Ebben az épületrészben alakították ki a borászati technológiai tereket, elsősorban a palackos és hordós érlelés helyiségeit.

—A Bellimmo Kft. beruházása ugyanakkor az 1907-es tel-ket is érintette. Itt, az épületegyüttes Kármán József utca

felőli oldalán új épületszárny létesült – a meglévő épület utcai falának megtartásával. Az új szárny a 1908/2 telken, a történeti épületben elhelyezett borászati technológiát kiszolgáló szociális és irodahelyiségeket foglalja magá-ban. A borászati üzem technológiai magja és kiszolgáló háttere tehát két külön telken, de egymással közvetlen funkcionális kapcsolatban helyezkedik el.

—Ezzel párhuzamosan, a Borpalota Kft. beruházásában újult meg az 1907-es telken álló, Koháry úti, helyi védelem alatt álló reprezentatív főépület. A felújítás célja a borá-szathoz tartozó irodai háttér megteremtése, valamint az épület műszaki és esztétikai rehabilitációja volt. Ehhez a projektrészhez tartozott a belső udvar rendezése és a két ingatlan közötti átjárás kialakítása is. Az átjárás nem pusztán közlekedési elem: építészetiileg és üzemszerve-zési szempontból is egyetlen együttesé kapcsolja a két külön helyrajzi számon fekvő beruházást.

—A helyreállítás során a főépület, vagyis a Koháry úti szárny új tetőszerkezetet és felső födémet kapott, részben átépítették a közbenső emeletet, rekonstruálták a hom-lokzatokat és a nyílászárókat, valamint korszerűsítették a belsőket és az épületgépészeti rendszereket. A főpince, vagyis a Kármán József utcai szárny történeti tereit nagy-részt megőrizték, ugyanakkor új vasbeton liftakna léte-sült, amely több különböző korú födémen és boltozaton halad keresztül. A dongaboltozatos pince fölött épített új, kétszintes tömeg – egy emelettel megemelve ezt a szár-nyat – vasbeton, acél- és üvegszerkezeteket egyesítő hib-rid konstrukcióként készült úgy, hogy – ahogy erről már esett szó – a földszint utcai homlokzatát megtartották. Ezen túl a beavatkozások java része a felesleges toldalé-kok bontásából, az építészeti elemek tisztításából és az üzemi szárnyakat összekötő, közöttük a fedett közleke-dést biztosító L alakú tornác kialakításából állt.

06

07

08

09

—Ahogy erről már esett szó, az egykori gazdasági épületsoport egy udvart körítve, U alakú beépítéssel nyílt a kastély irányába. Az utcával párhuzamos belső szárnyát elbontották; emléket csupán egy rizalit őrizte. E tömeg részleges rekonstrukciójával jött létre egy bővítmény, amelybe a tervek szerint a hordómosó került.

—Ennek magyarázata a tervezési program időközbeni átalakulásában keresendő. Az engedélyezési dokumentáció készítésekor a komplexum még működő borászati üzem volt, a program pedig a borászati funkció változatlan fenntartásával számolt. A kivitelezés folyamán azonban a termelési folyamatot átszervezték: 2024 júniusában a szőlő fogadása és a borkészítés jelentős része az ecsédi Fáy-tanyára költözött. Az érlelés az 1908/2 helyrajzi számú telken álló történeti épületbe került; az ezt kiszolgáló szociális és irodai funkciók a Kármán József utcai új szárnyban kaptak helyet, míg a Koháry úti főépületben a központi irodai és reprezentációs terek alakultak ki.

—A Borpálot borászati rendeltetése tehát fennmaradt, de specializálódott. A történeti komplexum egyelőre még érlelési, tárolási, irodai, kereskedelmi és képviselői feladatokat fogad be. Ez az engedélyezési terv eredeti programjához képest nem teljes szerepváltás, inkább a borászati tevékenység területi és technológiai differenciálása.

TELEKSTRUKTÚRA, BERUHÁZÓI RENDSZER ÉS A LEGÚJABB HELYREÁLLÍTÁS

—A PLANT-Atelier Peter Kis majd' tucatnyi borászat projektjén dolgozott az elmúlt másfél évtizedben, amelyek közül talán legismertebb a komoly nemzetközi recepcióval rendelkező badacsonyi Bazaltbor Feldolgozó volt 2010-ből. Az iroda borászatait kevésbé a stílus, pláne nem a forma köti össze, mint inkább az a kifinomult

részletképzés, a felület újjarmentális kialakítása, amely éppúgy megjelent a már említett badacsonyi komplexumon, mint ahogy visszaköszött 2016-ban a tolcsvai Palackozó Üzem érzéki betonfelületének lírikus brutalizmusán.

—Noha a gyöngyösi együttes nem csak a motívumjátékok taktiklis-haptikus hatását fogja hadra, mégis ennek tapasztalata, vagyis a fény-árnyék játékkal hangsúlyozott reliefjelleg ismétlődik a Kármán József utcai szárny új, finoman historizáló emeleti homlokzatán is. Itt a „lovardát” – és az egykori magtárat – motiváló reneszánsz árkádmotívum emléke tér vissza, annak falazott tektonikája nélkül. Az ív nem boltoz és nem hord: kortárs fém-üveg rendszerbe fordított képként, egyfajta technológizált motívumemlékként jelenik meg. Forrása nem csak a helyi építés(zet)-történet: éppúgy utal a pinceboltozatokra, mint az abban tárolt hordósor kontúrmotívumára, miközben sikerrel ülteti a történeti formát a technológiai rendszerépítés logikájába.

—Az elmúlt években elkészült PLANT-munkák alapján érzékelhető azonban, hogy új elképzelések is gazdagították ezt a formálási gyakorlatot. Tervezési hajtóerővé vált az elkülönülődés — pontosabban annak áthidalása —, amely szükségképpen keletkezik rajz és dolog, sík és tér, grafika és szerkezet között. A Gyarmati Dezső uszoda emlékeztető, „kannelúrázott” homlokzata egyértelműen hozta játékba a klasszikából ismert motívumot, és utalt arra az eljárásra is, ahogyan ábrázolni kezdték a mélységet a reneszánsz végével megjelenő traktátusokban. Míg az egykori rajzokon a teret érzékeltető vonalak kizárólag a fény-árnyék hatás illúzióját szolgálták, az uszoda homlokzatán e vonalak már csatlakozásszerkezeti elemek is. Megjelenésük természetszerűen lép túl az érzékeltetésen: a műszaki valóság tervnyelvi absztrakciói is egyben. Talányosan mosódik el a határ jel, grafika és hatás között azáltal, hogy mindhárom dolog ugyanarra a valóságra – egyszerre rajzi, műszaki és térbeli valóságra – vonatkozik.

—A szó szoros értelmében hasonló elképzelés motiválta a Kármán József utcai szárny emeleti kialakítását is. Az egyértelműen grafikus — értsd: rajzos — megjelenés azáltal válik ott talányosan térbelivé, hogy a nyílászárók fémszerkezetei az ornamentum mögött helyezkednek el. A mélységhelyzetet teremtő síkábrázolás metaforikus ketőssége szervezi itt is a homlokzatot.

—Az építészeti tárgy hatását érintő eljárásokon túl Gyöngyösön egy másik, régi-új koncepció rajzolódik ki. Ennek megjelenése legkésőbb az iroda Corvinus-projektjére datálható, és az épületegyüttesek történeti rezilienciáját, rugalmas alkalmazkodóképességét kívánja folytatni, erősíteni. A gyöngyösi komplexum technológiai csodája, hogy az elmúlt évszázadok során kiépült pincerendszer rugalmasan tudta befogadni előbb a kishordós érlelés kellékeit, később az irgalmatlan hektóméreteket, a szocialista nagyipar idején pedig a betontartályokat. Kis Péterék e reziliencia folytatásaként olyan tereket akartak létrehozni, amelyek nem stilisztikai utalások révén, hanem szerkezeti és térbeli nyitottságukkal válnak alkalmassá a jövő – akár mégoly eltérő – használatára is. Ez magyarázza, hogy a hordómosó helyiségei — az egykor elbontott épületszárny helyén diagramszerű idézetként megjelenő új tömbben — éppúgy egyetlen nagy, nyitott térbe kerültek, ahogyan a Kármán József utcai új blokk is inkább egy hártya, amelyben könnyűszerkezetes válaszfalak biztosítják a terek verzatilitását. A szabadság

06

építészetének olyasfajta csendes deklarációja ez, amely – érdekes, de sajnos itt most bővebben nem tárgyalható módon – egzisztenciális óhajként és elméleti motívumként felbukkan U. Nagy Gábor és Ghyczy Dénes Emil munkásságában is.

A MŰEMLÉKVÉDELEM

—Meglehet közhely, mégis érdemes rögzíteni. Három, épp napjainkra megváltozott – legalábbis változásban lévő – hagyományszerkezet átfedésében születtek a Borpalota felújítási tervei. Az egyik hagyomány a kortárs magyar borászatoké, amely előbb Bordás Péter etyeki beruházásaival, véglegesen pedig a Sauska legújabb szőlészetével – ugyancsak a BORD tervezésében – tért le talán véglegesen arról az útról, amelyet eddig az archetípusok bővítésével jellemezhattünk.

—A második szál a műemlékvédelem, tágabban az örökségkezelés paradigmáinak megbomlása. Ma már aligha hihető, hogy egy beavatkozás karaktere vagy helyessége egyetlen kartára való hivatkozással maradéktalanul leírható volna.

—A harmadik a nyomokban Magyarországon is érzékelhetővé váló progresszív historizmus. Ennek egyik példája a pécsi vásárcsarnok Sztranyák Gergely és Getto Tamás tervezésében, [7] de evidenciaként említhető Sajtó Gábor Páduai Szent Antal-plébániája, [8] esetleg ugyancsak a SAGRA-tól egy szemlőhegyi villa bővítése, jóllehet utóbbi esetében egyfajta stilisztikai kollázst hoztak létre a tervezők.

—Az általam érzékeltetni vélt hagyományhármas átfedésében olyasfajta építészeti attitűd rajzolódik ki, amely nem ismétli meg a régit, de az újat sem akarja kötelezően felismerhető, doktriner jelként a meglévőre írni. A kortárság önmagában vett definíciója helyett inkább a régi és az új viszonyát keresi: úgy próbál egyensúlyt teremteni közöttük, hogy nem oldja fel őket valamely semleges, harmadik nyelvben, de demonstratív konfliktusba sem rendezi a két minőséget.

—Éppen ebből a szempontból sajnálható némiképp, hogy Gyöngyösön nem a Tervtanács elé vitt változat valósult meg. A Koháry úti főépület udvari homlokzata előtt ma az eredeti állapotot hűen őrző gang fut. A korábbi

tervváltozat e történeti réteg mögött egy üvegszerkezetű, második homlokzatot képzelt el. Ez nem versenyzett volna a ganggal, inkább térbeli mélységet és új értelmet adott volna annak: egyszerre tette volna olvashatóvá a történeti rend elsőbbségét és a kortárs beavatkozás önálló jelenlétét. Régi és új harmóniája éppen abból a költői hierarchia-zavarból fakadhatott volna, amelyet a két homlokzati réteg nem elfed és nem élez, hanem pusztán láthatóvá tesz.

ÖSSZEGZÉS

—A Borpalota története nem elsősorban az Orczy-birtok egykori peremének története, noha a telek és a vásártér kialakulásának megértéséhez ez a réteg nélkülözhetetlen. A lényeg inkább az, hogy egy, a városszövet szélén létrejött fogadói-uradalmi környezet a századfordulón nagyüzemi borászattá alakult, majd e termelési rend emlékezetét és térbeli szerkezetét a jelenlegi beavatkozás nemcsak működővé tette, de folytatta történeti örökségét, inherens rezilienciáját. Az együttes nem historikus tárgyak zárt halmaza, hanem egymásra rakódott használatok hordozója.

—A Borpalota mai értelme éppen abban áll, hogy létező örökségét nem változtatja dekorációvá, de érinthetetlen kulisszává sem. Kis Péterék beavatkozásai akkor a leg-erősebbek, amikor a történeti anyag nem önmagáért válik láthatóvá, hanem a kortárs borászati üzem működésének lesz feltétele. Az együttes nemcsak megőrzött épületcsoport, hanem újra aktivált városi infrastruktúra: a gyöngyösi bortermelés történetének folytatása a jelen építészeti nyelvén.

09 A „Iovarda”, vagyis az egykori istálló és kocsiszín belső tere. A boltközökben húzódó fekete ledszalagok – távolról ugyan, de – szellemesen invokálják a történeti építészeti vonóvasas megoldásait

IRODALOM / REFERENCES

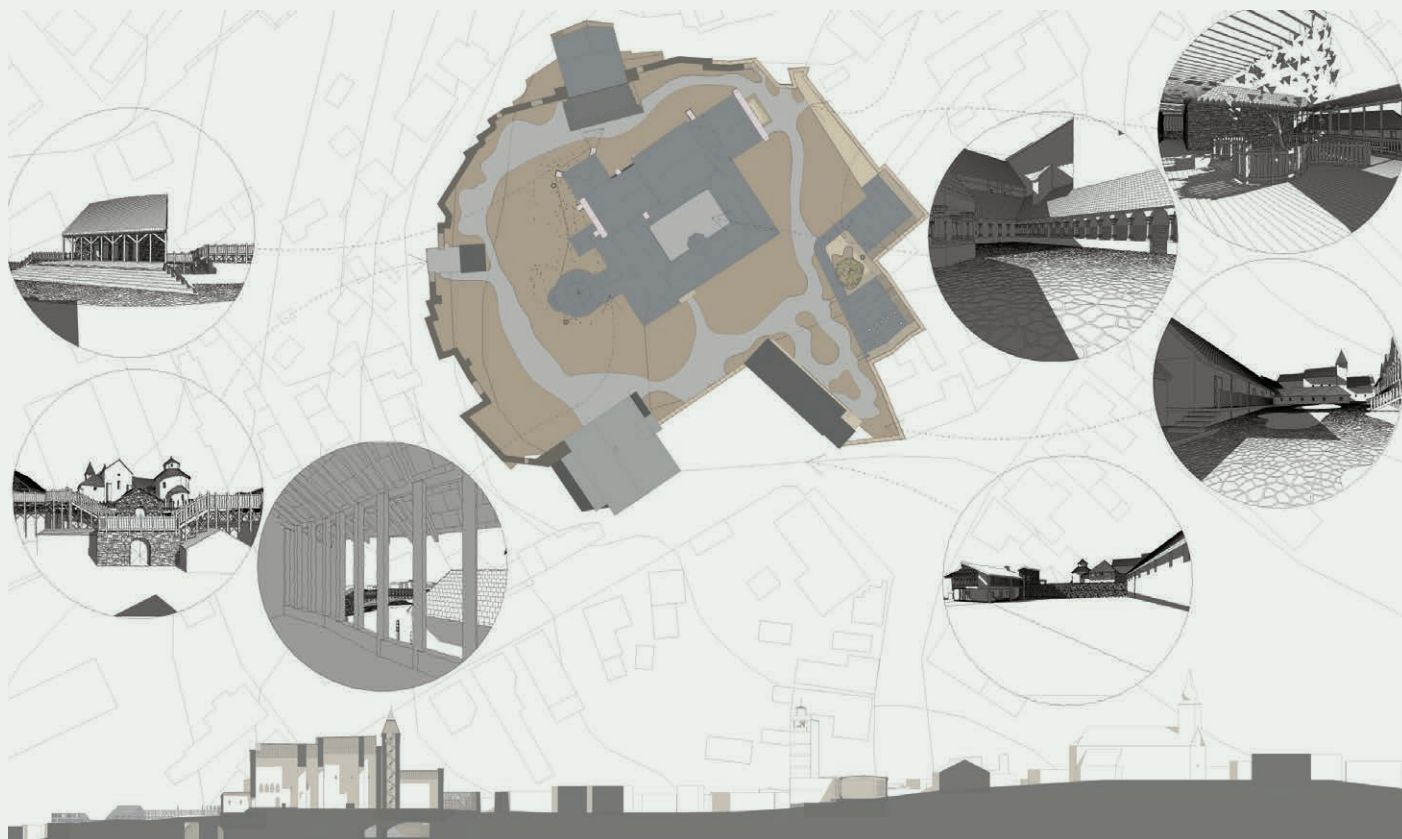
- [1] B Gál, Edit: „Az Orczy-kastély építés- és birtoklástörténete”, in Horváth László (szerk): *Mátrai Tanulmányok* 2005, Mátra Múzeum, Gyöngyös 2005, pp 11-29.
- [2] Szabó, Jolán: „Gyöngyös vásárai és piaca a 18-dik században”, in Horváth László (szerk): *Mátrai Tanulmányok* 1995, Mátra Múzeum, Gyöngyös 1995, pp 51-66.
- [3] B Gál, Edit: „Az Orczy-kastély építés- és birtoklástörténete” in Horváth László (szerk): *Mátrai Tanulmányok* 2005, Mátra Múzeum, Gyöngyös 2005, pp 11-29.
- [4] B Gál, Edit: „Gyöngyös belvárosának városképi alakulása a századforduló éveiben, KOR-TÉR-KÉP I”, in Horváth László (szerk): *Mátrai Tanulmányok* 2000, Mátra Múzeum, Gyöngyös 2000, pp 135-161.
- [5] „A Gyöngyös-Visontai Bortermelők Szövetkezete mint részvénytársaság pince- és raktáráépítési versenytárgyalási hirdetménye”, *Gyöngyösi Újság*, Vol 9, No 10, 1905-03-05.
- [6] „Tudósítás a társaság »új palotájának« 1908 szeptember 7-i felavatásáról”, *Gyöngyösi Újság*, Vol 12, No 37, 1908-09-13.
- [7] Somogyi, Krisztina: „Univerzális építészeti ikon helyi ízzel”, *Metszet*, Vol 13, No 3 (2022), pp 8-17, DOI: <<https://doi.org/10.33268/Met.2022.6.1>> [utolsó belépés: 2026-08-14].
- [8] Móri, Levente: „Dilectio sequitur cognitionem: A pasaréti Páduai Szent Antal-plébánia”, *Metszet*, Vol 13, No 3 (2022), pp 40-47, DOI: <[10.33268/Met.2022.3.5](https://doi.org/10.33268/Met.2022.3.5)> [utolsó belépés: 2026-08-14].

GENERÁLTERVEZŐ: Plant-Atelier Péter Kis | KONCEPCIÓTERV ÉS PROJEKTVEZETŐ ÉPÍTÉSZ: Maczó Kata Boglárka | LÁTVÁNYTERVEK: Baki Áron | ÉPÍTÉSZ: Zombor Gábor, Juhász Balázs (Monostúdió Építész Kft.) | ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK: Csík-Mátyás Zsolt, Lality Áron | BELSŐÉPÍTÉSZET: Tóth Anikó, Posta Rebeka, Kubinyi Hanna, Bán Boróka, Maczó Kata Boglárka (Plant-Atelier Péter Kis) | TARTÓSZERKEZET: Debreczeniné Hetesi Lilla | GÉPÉSZET: Kádas Károly | ÉPÜLETVILLAGMOSSÁG: Kelemen Ferenc, Szepesi Ferenc, Nyári Ottó | TŰZVÉDELEM: Mészáros János | AKUSZTIKA: Kanász-Szabó Ervin | KÖRNYEZETVÉDELEM: Kulcsár Katalin | AKADÁLYMENTESÍTÉS: Pandula András | ÉPÜLETSZERKEZET: Takács Balázs | KONYHATECHNOLÓGIA: Straub Ágnes | TÁJÉPÍTÉSZET: Pápai Veronika | ÚTTERVEZÉS: Varga Zsolt | KÖZMŰ: Kósa István | FAANYAGVÉDELEM: Devescovi József | ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI KUTATÁS: Rozmann Viktor

—Az abasári Bolt-tető a magyar középkor egyik kiemelkedő jelentőségű történelmi helyszíne, a kutatások szerint itt állhatott Aba Sámuel király monostora és feltételezett temetkezési helye. A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata 2025-ben a terület jövőjé-

AZ ABASÁRI HELYSZÍN ÉS A PÁLYÁZATI FELADAT

—A kiírás célja az abasári történelmi romterület jövőbeli fejlesztési lehetőségeinek vizsgálata, valamint olyan építészeti és tájépítészeti koncepciók keresése volt, amelyek méltó módon kapcsolódnak a hely történelmi jelen-

nek újragondolására hirdetett építészeti ötletpályázatot fiatal építészek számára. A felhívásra 26 terv érkezett, amelyek eltérő módon közelítették meg a történelmi emlékhely megőrzésének és továbbfejlesztésének kérdését.

MMA ÉS A PÁLYÁZATSOROZAT

—A MMA Építőművészeti Tagozata 2025-ben 13. alkalommal hirdetett építészeti ötletpályázatot fiatal, negyven év alatti építészek számára. Az évente változó tematikájú pályázatok célja, hogy lehetőséget biztosítsanak a fiatal tervezőknek építészeti, városépítészeti és örökségvédelmi kérdésekre adott válaszaik bemutatására.

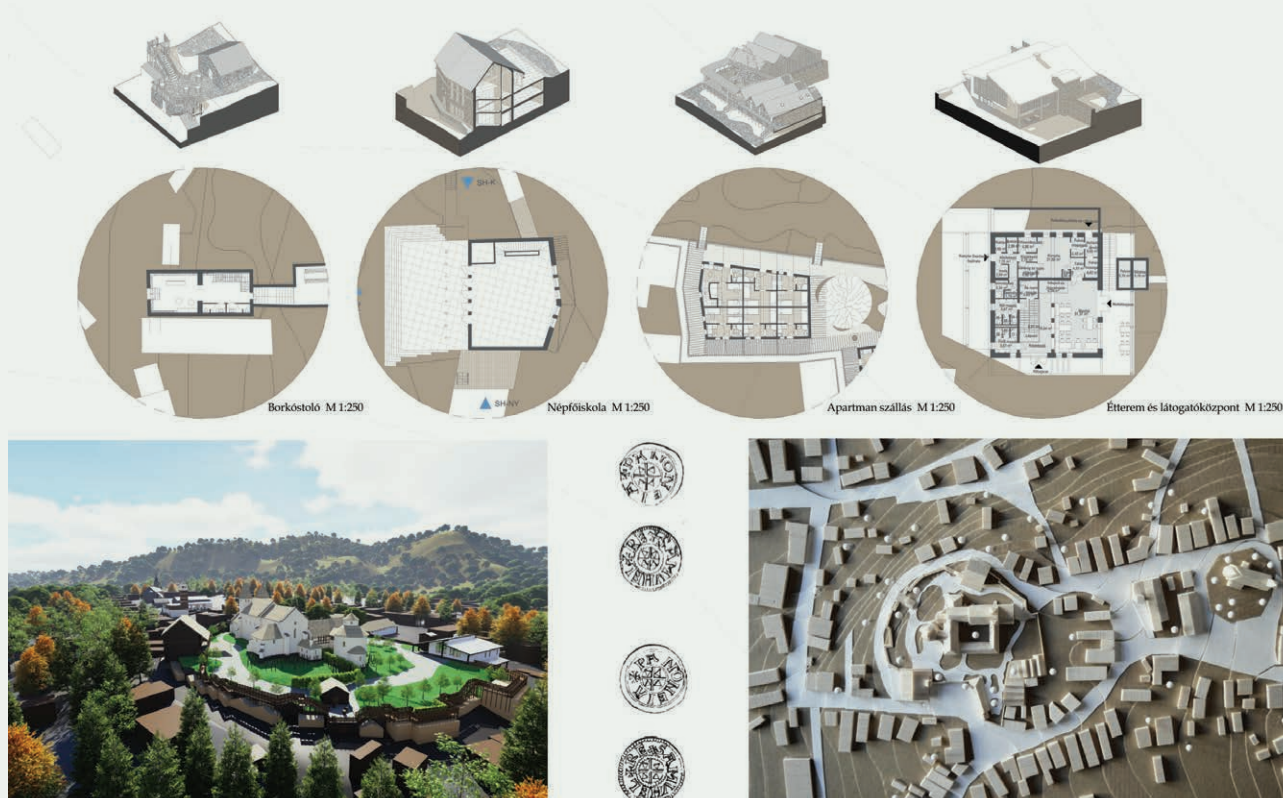
tőségéhez. A pályázat egy hosszú távú gondolkodási folyamat részeként jött létre, amelynek távlati célja, hogy a helyszín 2041-re, Aba Sámuel halálának ezredik évfordulójára méltó történelmi emlékhellyé váljon.

—A kiírás nem konkrét megvalósításra, hanem új gondolatok és megközelítések feltárására irányult. A pályázatra benyújtott tervek rendkívül sokszínű válaszokat adtak ugyanarra a problémára: miként lehet egy történetileg töredezett, több korszak rétegeit hordozó helyszínt kortárs építészeti eszközökkel újraértelmezni. A pályaművek a visszafogott kiegészítésektől a radikálisabb beavatkozásokig széles skálán mozogtak.

FORRÁSOK:

<https://www.mma.hu/muveszeti-hirek/epitomuveszet/-/event/10180/egyszerre-izgalmasan-torteneti-bonyolultan-mai-es-kihivoan-jovobe-mutato>

<https://www.mma.hu/palyazatok/-/content/10180/1/a-magyar-muveszeti-akademia-epitomuveszeti-tagozata-által-meghirdetett-%E2%80%99Eabasár-bolt-teto-tortenelmi-emlekhely-kialakitasa-2025%E2%80%9D-epiteszeti-palyazat-za>

A NYERTES TERV

—Az első díjat Cristobal Jose Romero Hernandez, Gecse Brigitta, Pintér Judit, Rudolf Vince és Orliczki Gábor terve nyerte el. A tervező csapat tagjai egy miskolci építészirodában dolgoznak együtt, ahol a pályázat alapjául szolgáló szakmai együttműködésük is kialakult. Eltérő hazai és nemzetközi képzési háttérrel érkezve közös munkájukban többféle szakmai szemlélet találkozott.

—A nyertes munka átfogó víziót fogalmaz meg az abasári történeti emlékhely és a település jövőjére vonatkozóan. A terv a történeti örökségre építve új településközpontot és turisztikai célpontot hozna létre.

A HÁROM TORONY MOTÍVUMA

—A koncepció kiindulópontját Abasár címe adja, amely három tornyot ábrázol. A tervezők ezt a motívumot emelték a terv szervező elemévé. A történeti és az új építészeti elemek együttese háromtorony-motívummá áll össze, amely egyszerre utal a település történeti gyökereire és kijelöli annak új központját.

TÖRTÉNETI FOLYTONOSSÁG ÉS REKONSTRUKCIÓ

—A terv alapvetése szerint az abasári emlékhely jelentősége a jelenlegi romállapotban csak korlátozottan érzékelhető. A tervezők ezért nem a romok konzerválását

vagy részleges kiegészítését javasolják, hanem az egykori templom, kolostor és rotunda tudományos kutatásokra épülő rekonstrukcióját. Elképzelésük szerint a feltárt alapfalak nyomvonalán újra felépülhetnének azok az épületek, amelyek a történeti források és a régészeti kutatások alapján az egykori központhoz tartoztak. Céljuk nem pusztán az egykori épületek jelzésszerű megidézése, hanem azok történeti formájukhoz igazodó újjáépítése.

ÚJ TELEPÜLÉSKÖZPONT TÖRTÉNETI ALAPOKON

—A terv a rekonstrukciót új településközpont kialakításával kapcsolja össze. A történeti épületegyütteshez kapcsolódva közösségi, kulturális, oktatási és turisztikai funkciók jelennek meg, köztük látogatóközpont, népfőiskola, vendéglátó- és szállásfunkciók. A koncepció a történeti örökséget nem csupán bemutatandó emlékként, hanem a település életének aktív szervezőelemeként értelmezi.

—A bírálóbizottság értékelése szerint a terv nemcsak az emlékhely megújítására tett javaslatot, hanem hosszú távú fejlesztési koncepciót is felvázolt Abasár számára. A zsűri egyhangú döntéssel ítélte a pályaműnek az első díjat, kiemelve annak építészeti, építészettörténeti és településfejlesztési összetettségét.

AMIKRE ÉRDEMES FIGYELNI

KÖZELEDŐ HATÁRIDŐVEL
LEADHATÓ PÁLYÁZATOK:

Mikrootthon pályázat

Kíró: Buildner x Kingspan | <https://architecturecompetitions.com/microhome2026/>

Beadási határidő | **2026. november 2.**

REZILIENS ÉPÍTÉS EGY KISZÁMÍTHATATLAN JÖVŐRE

SZERZŐ |

Kolossa József DLA
vezető fenntarthatósági
tanácsadó / HuGBC
zéró karbon nagykövet

Az idei Nemzetközi Zöld Építés Hete szokatlan helyszínen indul: a HuGBC a Hárosi-Duna-ág kiszáradt medrében tartja nyitó sajtótájékoztatóját. Ott, ahol víznek kellene lennie, ma emberek sétálnak és fű nő. Ennél pontosabb képet aligha lehetne találni a hét idei mottójához: „Építs a jövőre!” A klímaalkalmazkodás ugyanis már nem távoli forgatókönyv, hanem a jelen tervezési feladata.

—Az elmúlt években a fenntartható építés diskurzusát elsősorban a kibocsátáscsökkentés, az energiahatékonyság és a karbonlábnyom határozta meg. Ezek jelentősége nem csökkent, de melléjük egyre hangsúlyosabban felzárkózik egy másik kérdés: mi történik épületeinkkel és városainkkal akkor, amikor a körülmények eltérnek attól, amire terveztük őket? Hőhullám, tartós szárazság, intenzív csapadék, energiaellátási zavar vagy vízhiány esetén nem pusztán az a kérdés, mennyi energiát fogyaszt egy ház éves átlagban, hanem az is, hogy képes-e továbbra is biztonságos, használható és élhető környezetet biztosítani.

—Ezt nevezzük rezilienciának. A reziliens épület nem feltétlenül technológiailag bonyolultabb épület. Sok esetben éppen az alapvető építészeti eszközök kerülnek újra előtérbe: árnyékolás, természetes szellőzés, megfelelő tájolás, hőtároló tömeg, vízmegtartás, zöldfelületek és a gépészeti rendszerektől való túlzott függés csökkentése. A meglévő épületállományban ráadásul gyakran ott van a HuGBC által „rejtett rezilienciának” nevezett potenciál: vastag falak, belső udvarok, árkádok, jól átszellőztethető terek. Ezek nem nosztalgikus

építészeti motívumok, hanem újraaktiválható teljesítménytartalékok.

—A szeptember 7–11. között zajló Green Week ezt a szemléletet nem pusztán elméleti kérdésként, hanem megmutatható gyakorlatként járja körül. A 14 Green Walk bejárás rendkívül széles spektrumot rajzol ki. A Bakáts tér és az Arany János utca „szivacs város” megoldásai azt mutatják meg, hogyan válhat a csapadék helyben tartása a városi klímaadaptáció eszközévé. A Bánáti+Hartvig iroda az újrahasználat és a meglévő szerkezetek értékének példája, a nagymarosi Budapest School CLT-szerkezete az alacsony környezeti terhelésű anyaghasználat lehetőségeit vizsgálja. A Westend átalakítása arra ad választ, hogyan lehet egy nagy, működő épületet energiahatékonyabbá és intelligensebben üzemeltethetővé tenni, a Gyöngyszem Óvoda pedig arra, hogyan kaphat új életet egy középület.

—A példák közös tanulsága, hogy a reziliencia nem egyetlen termék, minősítés vagy gépészeti rendszer. Kapcsolatok minőségéről szól: épület és klíma, épület és energia, épület és víz, régi és új szerkezet, technológia és használó között. Ezért az alkalmazkodóképességet sem lehet utólag „rátenni” egy épületre. Már a tervezési programban meg kell jelennie, majd végig kell kísérnie az anyagválasztást, a kivitelezést, az üzemeltetést és végül az átalakíthatóságot is.

—Ugyanezt a rendszerszemléletet erősítik a hét szakmai műhelyei. Az ESG munkacsoport Zéró Karbon Workshopja a meglévő épületek üzemeltetőinek és kkv-knak ad gyakorlati kapaszkodót a dekarbonizációhoz. A TOP Clever program a Level(s) keretrendszerre épülő, tízmodulos oktatási anyaggal azt vizsgálja,

hogyan lehet a fenntarthatósági tudást beépíteni a szakmai képzésekbe. Az INDICATE LIFE workshop az életciklus-elemzés hazai alkalmazásához szükséges adat-, módszertani, szabályozási és piaci feltételeket keresi. A Red Lines Workshop pedig ennél is tovább lép: azt próbálja közösen megfogalmazni, melyek azok a szakmai határok, amelyek alá a zéró karbon átmenet során már nem lenne szabad mennünk – mit nem lenne szabad tovább építenünk úgy, ahogy eddig, és minek kellene kötelező minimumként megjelennie.

—Talán éppen ez a 2026-os Green Week legfontosabb üzenete. A fenntarthatóság következő szakaszában már nem elegendő a „jobb épület” célja. Olyan épített környezetre van szükségünk, amely kevesebb erőforrást használ, kisebb kibocsátással működik, de közben akkor is képes

ellátni feladatát, amikor a megszokott feltételek felborulnak.

—A Hárosi-Duna-ág kiszáradt medrében állva ez többé nem absztrakt szakmai mondat. A táj maga mutatja meg, milyen gyorsan változhat meg az a környezet, amelyet állandónak hittünk. Az „Építs a jövőre!” ezért 2026-ban nem egyszerűen jelszó, hanem tervezési követelmény: úgy kell építenünk és felújítanunk, hogy épületeink ne csak a mai átlagos napokon működjenek jól, hanem a holnap szélsőségeiből is napjaink is.

ROVATSZERKESZTŐ

HuGBC
Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete
Hungary Green Building Council

www.hugbc.hu

ÉVSZÁZADOK ÖRÖKSÉGE

A MAGYAR MŰEMLÉKVÉDELEM 150 ÉVE | F. DÓCZI ERIKA - KOVÁCS GERGELY (SZERK.)

MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUM ÉS MŰEMLÉKVÉDELMI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT, 2025

SZERZŐ | Ware-Nagy Orsolya

Kovács Gergely a MÉM-MDK munkatársai, kutatói, egyben a kiállítás kurátorai is voltak. A könyv több mint kiállítási katalógus: kilenc témát körüljárva tárgyalja a műemlékvédelem mibenlétét, messze túlmutatva az egyes témákhoz besorolható műemlék-helyreállítások ismertetésén. Valóban időszerű volt már egy a magyarországi műemlékvédelem történetével foglalkozó, átfogó mű megjelenése: A magyar műemlékvédelem korszakai című tanulmánykötetet 1996-ban adták ki, 2001-ben követte a Műemlékvédelem törvényi keretek között, 2004-ben pedig Román András 487 bekezdés és 617 kép a műemlékvédelemről című könyve.

A könyv tematikája olyan kérdések köré rendeződik, mint a konzerválás és a restaurálás indokoltsága, az elméleti rekonstrukció, vagy a kortárs építészet megjelenése műemléki környezetben – ezek a műemlékvédelem kezdetei óta mindmáig foglalkoztatják a szakembereket. Az egyes fejezetek felépítése azonos: a témát áttekintő tanulmányt követi a katalógus a kiál-

A tanulmányok önmagukban is megálló szövegek, amelyek felkeltik az olvasó érdeklődését, megértésre hívják és állásfoglalásra sarkallják, miközben elfogulatlanul közelítenek a témához.

A képválogatásba számos olyan fotó került be, amely egy-egy műemlék ma már nem látható állapotát mutatja, illetve olyan tervváltozatok, amelyek nem épültek meg. Utóbbira példa a visegrádi Salamon-torony kiegészítési terveinek sora, betekintést nyújtva a tervezés közbeni ötletelés folyamatába. De az ócsai református templom négyezeti toronnyal kiegészített távlati rajza, vagy a címlapon is látható soproni lakóház „előtte-utána” fotói is az érdekesebb illusztrációk közé tartoznak.

Az intézménytörténetet és a műemlékvédelem történetét áttekintő bevezető fejezetek olyan felépítésűek, hogy egyetemi tankönyvnek is beillővé teszik a művet. Ugyancsak jó összefoglalót kapunk a karták történetéről, ami szintén a mű kézikönyv jellegét erősíti. A könyv 550 oldal, mérete 25×31,5 cm, így a polcra felkerülve is biztosan mindig szem előtt lesz, és legyen is, vegyük le gyakran, vagy eleve tartsuk a kezünk ügyében. Érdemes.

Az Évszázadok öröksége című könyv e kiállítás katalógusaként jelent meg 2025-ben, szerzői, F. Dóczi Erika, Jankovics Norbert, Kádár Zsófia és

lítésen bemutatott rajzokkal és fotókkal, amelyek együttesen adják elénk a hazai műemlékvédelem történetének vitákat kiváltó és előremutató példáit.

01 Címlap

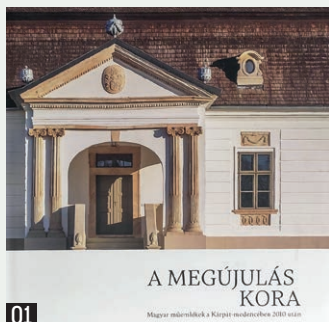
02 A visegrádi Salamon-torony tervváltozatai

03 Az ócsai református templom helyreállítási tervváltozata

A MEGÚJULÁS KORA

MAGYAR MŰEMLÉKEK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN 2010 UTÁN | SZENDE ANDRÁS (SZERK.)

TERC KIADÓ, 2026

—Alighanem a legnagyobb méretű (294×294 mm) és tömegű (több mint 3,5 kilogrammos) könyv, amelyet valaha a kezemben fogtam. Az ambiciózus címadás a 2010 utáni időszak magyarországi és határon túli műemlék-felújítási és rekonstrukciós példaira utal, szembeállítva az azt megelőző „romlás korszakával”, amely – a bevezető szerint – a 2. világháború után kezdődött.

—A megújulás kora: képeskönyv, katalógus, és egy politikai időszak összefoglalója, dicsőségfala. Képeskönyv, mert a fotók nagyok, változatosak és bőségesek, sok a nagy látószöggel készült külső fotó, illetve az enteriőröket bemutató kép. Katalógus, mert a műemlékek fejezetként névsorban szerepelnek, csak a legkisebb felújítások kerültek külön névsorral többnyire a fejezet végére. A 2010–2026 közötti időszak dicsőségfala: több mint 500 oldal, 1500 színes fotóval illusztrált, és az egyes felújítások bemutatásai egytől egyig pozitív kicsengésűek.

—A könyv felépítése egyszerű: az előszókat követően – amelyeket Orbán Viktor, Lázár János és Lánszki Regő jegyez – tartalomjegyzék és Szende András főszerkesztő bevezetője következik, majd pedig a könyvfejezetek régióként északról délre, nyugatról keletre haladva, Budapestet, illetve a Balaton környékét külön fejezetben tárgyalva. Szimpatikus, hogy a határon túli területek nem külön szakaszban, hanem a régiók között a földrajzi

elhelyezkedés logikája mentén kerülnek sorra, ahogy az is, hogy a kisebb és nagyobb léptékű épületek és felújítások egymást váltják a sorban, nincs köztük fontossági sorrend, csupán a szócikk hossza utal az épület jelentőségére. A hosszabb szövegeket egy-egy író, zenész, színész vagy egyéb ismert személy személyes hangvételű keretes szövege színesíti egy rövid történettel vagy emlékkel.

—Az épületek bemutatása ismerteti az építéstörténetet, korábbi átépítéseket, majd pedig bővebben szól a 2010 utáni felújításról. A képek viszont csak a mai, felújított állapotot mutatják, korábbi, felújítás közbeni fotót vagy építészeti rajzot nem találunk. Ez tovább erősíti a képeskönyv vagy emlékkönyv jelleget, ami egy építészeti kiadványtól szokatlan.

—Az épületeket térképen is áttekinthetjük, az egyes szócikkek szerzőjét és fotósát a függelékben találjuk. Nehezítő tényező, hogy míg a tartalomjegyzékben az épületek régióként állnak névsorban, a függelékben összeített névsort találunk, amelyhez nem rendeltek oldal-számokat, így innen indulva nehezebb egy-egy épületet a könyvben megtalálni. Gesztusértékű lett volna az egyes szócikkek végén legalább monogrammal jelezni a szerzőt és a fotóst.

—Felmerül, hogy 1945 és 2010 között valóban a romlás időszaka volt-e, különösen a műemlékvédelemben. Az anyagi szűkösséget, a háború utáni állapotokat, az ideológiai megkötöttséget nem írhatjuk a szakma számlájára, ahogy azt sem, hogy mást tekintettek műemléknek, más helyreállítási módszereket alkalmaztak, mint ma. Ahogy Szende András is rámutat, jó irány a műemlékvédelmet kiterjeszteni a modernizmusra is, ahogy a kisebb építményekre – például kilátókra – és a tájépítészetre is. Azt azonban ne tagadjuk el elődeinktől, hogy jószándékkal jártak el az 1945 utáni helyreállítások idején is – ahogy bízunk benne, hogy a 2010–2026 közötti évek építészeti és műemlékvéldőit is szakmai alapon fogják később megítélni.

—A könyv 385 megújult műemléket mutat be, ami ha nem is az összes, de nagyon sok. Jó lesz évek múltán is levenni a polcra, fellapozni, felidézni egy-egy felújítás történetét. Érdemes lenne a jövőben is tizenöt-huszonöt évente megállni és összegezni, mi minden újult meg, minderről pedig egy-egy hasonló könyvet adni az olvasóknak kezébe.

- 01 Címlap
- 02 A Majki Kamalduli Remeteség távlati képe
- 03 A szabadkígyósi Wenckheim-kastély enteriőre

ABSTRACTS

WARE-NAGY, Orsolya: TIME TO ASSEMBLE STONES

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 14-21, DOI: 10.33268/Met.2026.4.1

CASTLE RESTORATION, KISVÁRDA, HUNGARY | Architect: **ZOLTÁN WITTINGER**

Reopened in spring 2026 under the National Castle Program, Kisvárda Castle pairs preservation with cultural reuse. Its white-plastered historic tower and wall

contrast with brick-clad reconstructions of missing wings, reached by a new northern entrance and wooden bridge. Guided by recent archaeological findings, the project

adds interactive exhibitions, retains the courtyard theatre, and connects naturally to the surrounding parkland.

SÁGHI, Attila: THERE IS NO QUESTION WHOSE LADY SHE IS

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 22-27, DOI: 10.33268/Met.2026.4.2

NOTRE-DAME, SOCIAL WILL, AND AUTHENTIC RECONSTRUCTION: PARIS, FRANCE | Architect: **PHILIPPE VILLENEUVE**

Contrasting Notre-Dame's restoration with recent Hungarian monumental practice, the article examines authenticity, memory, and reconstruction. It argues that Paris

succeeded through craft continuity, original materials, and careful documentation, while some Hungarian projects—especially in Buda Castle's Hauszmann

programme—risk staging the past without real material or technological continuity.

PROBSTNER, Petra: ARCHAEOLOGY OF THE FUTURE

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 28-31, DOI: 10.33268/Met.2026.4.3

CONVERSATION WITH LINA GHOTMEH ON THE ARCHITECTURE OF MEMORY AND ABSENCE | Article: **PETRA PROBSTNER**

Lina Ghotmeh's "Archaeology of the Future" rejects tabula rasa redevelopment, treating materials and urban scars as carriers of memory. From the Estonian

National Museum and Beirut's Stone Garden to Hermès' Normandy workshop and the 2023 Serpentine Pavilion, her work uses architecture to heal loss, reconnect

communities, and turn absence into shared memory.

CSANÁDYI, Pál: BEBEK AND BIBIK AT GOMBASEK

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 32-35, DOI: 10.33268/Met.2026.4.4

RESTORATION OF THE PAULINE MONASTERY, GOMBASEK, SLOVAKIA | Architect: **KRISZTIÁN SZABÓ**

The 14th-century Pauline monastery in Gombasek, Slovakia, is preserved as an atmospheric ruin shaped by archaeology

and community use. Recent excavations uncovered painted fragments and foundations, while Krisztián Szabó's design

adds a wooden bell tower and translucent steel-mesh chapel outline without full reconstruction.

SUCHOŃ, Filip: THE "CONCRETE GUARD" ON THE KOMÁROM RAILWAY LINE

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 36-39, DOI: 10.33268/Met.2026.4.5

AUSTRO-HUNGARIAN RAILWAY FORTIFICATION, KOMÁROM, HUNGARY | Architect: **DÁNIEL PAPP**

Built in 1909 near Fort Monostor, this W-shaped concrete structure turned the Komárom-Érsekújvár railway cutting into

a defensive ditch. Equipped with firing positions, searchlights, signalling ports, and services for a 13-man garrison, it anticipated

later bunker systems; today its overgrown shell survives unprotected beside the road.

GIUSTRA, Martina: HERITAGE PRESERVATION - BUILDING THE FUTURE

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 40-45, DOI: 10.33268/Met.2026.4.6

LAKE BALATON CHIEF ARCHITECT'S OFFICE, BALATONFÜRED, HUNGARY | Architects: **TÍMEA DEICHLER, DÁNIEL JAKAB**

The adaptive reuse of Ferenc Káldy's 1939-1940 modernist filling station in Balatonfüred turns it into the Balaton Regional Chief Architect's Office while balancing

authenticity, sustainability, and identity. A central oak-clad service core reorganizes circulation and functions, while restored facade proportions, slim portal windows,

historic entries, curved canopy, discreet insulation, neon lettering, terraced openings, and Balaton-inspired green finishes connect preservation with contemporary use.

ZÖLDI, Anna: FROM SPACE TO PLACE

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 46-51, DOI: 10.33268/Met.2026.4.7

VILLA RESTORATION, BALATONALMÁDI, HUNGARY | Architect: **KRISZTINA FÜLÖP**

Applied doctoral research on multisensory architecture shaped the renovation of a protected villa overlooking Lake Balaton

in Balatonalmádi. Keeping its chapel, red-stone masonry, and original plan, the design replaces cold luxury with tactile domesticity

through sandblasted wood, copper details, textured plaster, discreet extensions, and a sensory garden.

WESSELÉNYI-GARAY, Andor: THE TRANSFORMATION OF A WINERY

Citation: Metszet, Vol 17, No 4 (2026), pp 52-57, DOI: 10.33268/Met.2026.4.8

LAYERED HISTORY OF A BORPALOTA (WINE PALACE), GYÖNGYÖS, HUNGARY | Architect: **PÉTER KIS**

The restoration of Gyöngyös Borpalota reuses a layered historic complex that grew from an 18th-century inn and estate outbuilding into an early-20th-century winery.

The project preserves key fabric elements while adapting the main building for offices, the vaulted outbuilding for aging cellars, and a new steel-glass-concrete rear extension

for flexible use, reconnecting the site's cellar networks with contemporary urban fabric.

„Képtelen vagyok követni,
hogymikor milyen
építési jogszabály változik...”

„Rengeteg időm elmegy
azzal, hogy megtaláljam a választ
építési jogi problémáimra...”

„Bizonytalan vagyok,
hogymilyen jogszabályra hivatkozom
építési jogi vitámban...”

„Tartok tőle, hogy egyszer
bírságot kapok vagy nem fizetik ki
a munkámat, mert nem ismerem
valamilyen jogszabályt...”

ITT A SEGÍTSÉG:

ÉPÍTÉSI § JOG

PONTOSAN, EGYSZERŰEN, KÖZÉRTHETŐEN

- értesítés minden fontos építési jogi változásról
- közérthető, gyakorlatias magyarázatok a jogszabályok értelmezéséhez
- pontos hivatkozások a hatályos jogszabályokra
- szerződésminták és szerződéskötési útmutatók
- a bírósági és hatósági gyakorlat bemutatása
- konkrét, gyakorlati kérdések-válaszok

§ www.epitesijog.hu

A PORTÁL HASZNÁLATÁVAL

- ✓ naprakészen tájékozódhat az építési jog dzsungelében
- ✓ értékes mérnökórákat takarít meg a gyors információszerzéssel
- ✓ elkerülheti a fölösleges jogvitákat és bírságokat

Időben értesítjük Önt a jogszabályváltozásokról – iratkozzon fel
az **INGYENES változásértesítőre!**

Tájékozódjon az **ELŐFIZETÉS** lehetőségéről és **előnyeiről** az epitesijog.hu
oldalon!

FÜLÖP KRISZTINA

DEICHLER TÍMEA

GHOTMEH, LINA

JAKAB DÁNIEL

KIS PÉTER

SZABÓ KRISZTIÁN

VILLENEUVE, P.

WITTINGER ZOLTÁN

TERVEZŐK

Fülöp Krisztina

2000-ben végzett Sopronban a NYME AMI építész tervezőművész belsőépítész szakirányán, 2023–2025 között a BME Építőművészeti Doktori Iskola hallgatója. 2001-től 2003-ig a Zoboki, Demeter és Társai építésziroda munkatársa, majd szabadúszó, 2010 óta a KOMP Design Stúdió alapító tulajdonosa, vezető tervezője, 2020-tól a SZE/Design Campus művésztanára, jelenleg tanársegéde. Többszörös Év Belsőépítésze és Bifg See Award díjas.

Deichler Tímea

Építész diplomáját a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Középülettervezési Tanszékén szerezte 2016-ban – diplomamunkáját Hauszmann Alajos-diplomadíjjal és Pro Progressio-diplomadíjjal ismerték el –, ugyanebben az évben az egyetem Természettudományi Karán matematikus diplomát is kapott. 2026-ban DLA fokozatot szerzett a BME Építőművészeti Doktori Iskolájában. Jakab Dániellel 2013 óta rendszeresen indulnak együtt tervpályázatokon – azóta 30 hazai és nemzetközi megmérettetésen vettek részt, ezek túlnyomó többsége díjazott lett. 2018-ban közösen alapították a Deichler Jakab Stúdiót, amelynek működésében kiemelt helyet foglal el a közösségi épületek tervezése és a meglévő épületállomány adaptív újrahasznosítása.

Ghotmeh, Lina

Libanoni születésű építész, a párizsi székhelyű Lina Ghotmeh Architecture alapítója. Jelentősebb projektjei közé tartozik a 2025-ös osakai Expón aranyérmert nyert Bahreini Pavilon, a londoni British Museum Western Range kiállítótárainak áttervezése; Katar állandó pavilonja a Velencei Biennálén; az Ateliers Hermès Normandiában; a Stone Garden lakótorony Bejrútban; valamint az Észt Nemzeti Múzeum Tartuban. 2023-ban ő tervezte a londoni Serpentine Pavilont. Számos rangos elismerésben részesült, köztük a 2020-as Schelling Építészeti Díjban, a Great Arab Minds kezdeményezés 2023-as Építészeti és Design Díjában. Lina Ghotmeh munkáit számos intézményben állították ki, többek között a római MAXXI-ben, valamint a 17. és 19. Velencei Biennálén.

Jakab Dániel

2014-ben diplomázott a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Lakóépülettervezési Tanszékén. 2026-ban DLA fokozatot szerzett a BME Építőművészeti Doktori Iskolájában. Deichler Tímeával 2013 óta dolgoznak együtt tervpályázatokon, 2018-ban közösen alapították a Deichler Jakab Stúdiót, amely a pályázatok mellett közösségi épületek tervezésével és meglévő épületek adaptív újrahasznosításával foglalkozik – 2025-ben ilyen munkaként adták át a balatonfüredi egykori

benzintöltő állomásból kialakított Balatoni Főépítészszeg épületét. 2013-tól 30 hazai és nemzetközi tervpályázaton vettek részt, ebből legtöbb elismerésben, díjban részesült.

Kis Péter

Építész, a PLANT – Atelier Peter Kis alapítója és vezető tervezője. Diplomáját 1993-ban szerezte a Budapesti Műszaki Egyetemen, 1996-ban elvégezte a MÉSZ Mesteriskolát. Munkái rendszeresen szerepeltek nemzetközi kiállításokon (Royal Academy London, Akademie der Künste Berlin, Biennálé Velence, Triennálé Milánó, EUMies Barcelona), szakmai publikációkban (Domus, AD, Wallpaper, Archithese, Detail, Piranesi, A10, MARK). Munkásságát több rangos nemzetközi díjjal ismerték el, köztük az Ugo Rivolta Európai Építészeti Díjjal, az ArchDaily Building of the Year díjjal, Piranesi díjjal, munkája bekerült a Mies van der Rohe díj shortlisted projektjei közé, kétszeres ICOMOS díjas műemléki tervező.

Papp Dániel (1868–1950)

A Theresianum Katonai Akadémia elvégzése (1890) után mérnöki tanulmányokat folytatott a bécsi Műszaki Egyetemen, majd 1902-ben a cs. és kir. Műszaki Katonai Akadémián szerzett erődítéstani szakképesítést; közben a nagyszebeni hadapródiskola hadmérnöki oktatójaként szolgált. Századosként a Műszaki Törzs (Genietruppe) tisztjeként a Komáromi Genieigazgatóságra vezényelték, ahol a vasúti bevágás pásztázóművét tervezte (1907–09), majd a trienti Genieigazgatóságra került (1910–14). Végigszolgált az első világháborút, 1916-ban ezredesi rangot ért el.

Szabó Krisztián

Építész-mérnök, 1999-ben érettségizett a Selye János Magyar Tanítási Nyelvű Gimnáziumban Komáromban, 2003-ban diplomázott (Bsc) a Szlovák Műszaki Egyetem Építész-mérnöki Karán Pozsonyban. 2004–2006 között a SZME ÉK – Mérnöki képzésén vett részt, szakirány: Építészeti és Urbanisztika, majd 2013-ig ugyanitt PhD hallgató. Német- és olaszországi gyakorlat után 2007-től magántervező, 2017-ben alapítja az Atelier Szabo irodát. A Szlovákiai Építész Társasága, a Szlovák Építészeti Kamara és a Magyar Alkotóművészek Szlovákiai Egyesülete tagja.

Villeneuve, Philippe

Építész-mérnök, 1989-ben szerzett építész diplomát (DPLG) az École d'architecture de Paris-Conflans intézményben, majd 1995-ben műemlékvédelmi szakértőként diplomázott a párizsi École de Chaillot-ban. 1997-ben kapta meg a francia történelmi műemlékek vezető építésze (ACMH) címet. Számos kiemelkedő projekt, többek között a Chambord-i kastély, valamint az angoulême-i és limoges-i katedrálisok restaurálása

után 2013-ban nevezték ki a párizsi Notre-Dame-székesegyház főépítészévé. A francia Művészetek és Irodalom Érdemrendjének lovagja, a nemzetközi Henry Hope Reed-díj kitüntetettje.

Wittinger Zoltán

Okleveles építésmérnök, vezető tervező, műemléki szakértő. 1990-ben az Ybl Miklós Főiskolán, majd 1994-ben a BME Építésmérnöki Karán diplomázott. A BME Műemlékvédelmi Szakmérnöki képzésén 2004-ben abszolutóriumot szerzett. 1998-ig Ekler Dezső irodájában, majd Koris János mellett az Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási

Központban dolgozott. Az egykori ÁMRK többszöri átalakítása után jelenleg a Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárságán a Műemléki Építészeti Főosztályt vezeti. Forster Gyula-díjas, többszörös ICOMOS-díjas, Építőipari Nívódíjas, a Magyar Érdemkereszt Lovagkeresztje kitüntetettje.

SZERZŐK

Csanády Pál PhD

1994-ben végzett a BME építészkarán, 1997-ben ugyanott a Rajzi és Formaismereti Tanszék PhD-képzésén, Török Ferenc témavezetésével. 1997-2009 között az Alaprajz felelős szerkesztője, magántervező, 2010-től a Metszet és a Tervlap.hu főszerkesztője. 2019-ben Magyar Arany Érdemkereszttel tüntették ki. 2022-ben doktorált a PTE-n, 2025-től az ÓE YMÉTK egyetemi adjunktusa.

Giustra, Martina

Építészként kutatja a magyar organikus építészetet, Makovecz Imre munkásságát 2007 óta. A Kós Károly Egyesület Vándoriskolájának vándorépítész. 2012 és 2014 között a BME Építésmérnöki Karának kutatója volt. 2013 és 2014 között a Makona Kft.-nél végzett kutatásokat. PhD-fokozatát a PTE Breuer Marcell Doktori Iskolájában szerezte. Jelenleg építészként és belsőépítészként dolgozik, emellett a Made in Italy néhány jelentős márkáját is képviseli.

Pokol Júlia

2019-ben végzett a BME Építésmérnöki Karán, majd 2020-ban kezdte tanulmányait a BME Építőművészeti Doktori Iskolájában. Kutatása a lokális műanyag újrahasznosítás és egy zero waste kampusz kialakításának lehetőségeit vizsgálja. 2021 óta az Opinion Builders Kft. munkatársa és az Utcáról Lakásba Egyesület önkéntese.

Probstner Petra

Építész, tervező és oktató. Építésmérnöki diplomáját a Nyugat-magyarországi Egyetemen, belsőépítészeti diplomáját a Glasgow School of Artban szerezte - mindkettőt kitüntetéssel. Londontól Chicagóig számos nagyvárosban dolgozott. Korábban az egyesült államokbeli Columbia College Chicago docense volt. Jelenleg doktori (DLA) tanulmányait a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) Urbanisztika Tanszékén folytatja, ahol kutatási területe a téri emlékezet, a városi trauma és a hiány építészete.

Sághi Attila

1997-ben végzett szerkezetépítő mérnök, műemléki szakmérnök és közgazdász, nemzetközileg minősített projektvezető (IPMA Level A), MRICS. Több mint két évtizede kulturális örökségi és kiemelt középület-beruházások vezetője. Nevéhez fűződik többek között a fertődi Esterházy-kastély, a fehérváracsurgói Károlyi-kastély, a Magyar Állami Operaház, a Szépművészeti Múzeum Román Csarnoka, a Millennium Háza, a Budai Vigadó és a Pesti Vigadó rekonstrukciójának, illetve fejlesztésének irányítása, valamint a Liget Budapest projekt számos beruházása. Az

Europa Nostra Tanácsának tagja, az ICOMOS és az UNESCO szakmai munkájában is részt vett. 2024-ben Az Év Projektmenedzsere, 2025-ben az IPMA Global Project Manager of the Year nemzetközi díj bronzérmese.

Suchon, Filip Ph.D.

Okleveles építész tervező, a Krakói Műszaki Egyetem Építészeti Karának adjunktusa. Kutatásai a városi átalakulásokra, az erődítményi örökségre és a területfejlesztésre összpontosítanak, különös tekintettel a krakkói erődrendszerre (Twierdza Kraków) és a közép-európai osztrák-magyar erődítményrendszerekre. 30 tudományos publikáció szerzője, kutató és digitális dokumentációk készítője. Lengyelországot képviseli az Osztrák Erődítménykutató Társaságban (OeGF), valamint tagja a Lengyel Tudományos Akadémia Várostervezési és Építészeti Bizottságának.

Ware-Nagy Orsolya

2010-ben végzett a BME Építésmérnöki Karán, majd tervezőirodáknak szerzett gyakorlatot. Műemlékvédelmi szakmérnök (2021), a Metszet főszerkesztő-helyettese és a Tervlap.hu szerkesztője 2018 óta, doktoranduszhallgató a BME-n 2025-től, okleveles népi bútorfestő (2020), három gyermek édesanyja.

Wesselényi-Garay Andor PhD

1994-ben diplomázott diplomadíjjal a BME Építésmérnöki Karán. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral Gyár, majd 2001-ben önálló irodát W-G-A Psychodesign néven. 2000-től az Alaprajz, 2010-től a Metszet folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az Atrium magazin építészeti főmunkatársa, 2006-tól vezető szerkesztője volt. A 2010-es Velencei Biennálé magyar kiállításának egyik kurátora. 2018 és 2024 között a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa; 2020-tól a Széchenyi István Egyetem Művészeti Kar, majd 2025-től az Óbudai Egyetem, Ybl Miklós Építéstudományi Kar egyetemi tanára.

Zöldi Anna

1987-ben végzett a BME Építésmérnöki Karán. 1992-ben színdinamikai szakmérnöki diplomát szerzett, 1992-95 között a BME Rajzi Tanszékén doktorandusz. Néhány év tervezőintézeti gyakorlat után szabadúszó belsőépítészként dolgozott, középfokon építészettörténetet, belsőépítészetet oktatott. 2004 óta rendszeresen publikál építészeti, belsőépítészeti szaklapokban, az építészfórumon, emellett a revizoronline.com kulturális portál építészeti rovatát gondozza. Az építészeti közélet aktív szereplője, az Octogon Online szerkesztőségének tagja, építész-publisztikai tevékenységéért 2013-ban Ezüst Ácscezuza díjban részesült.

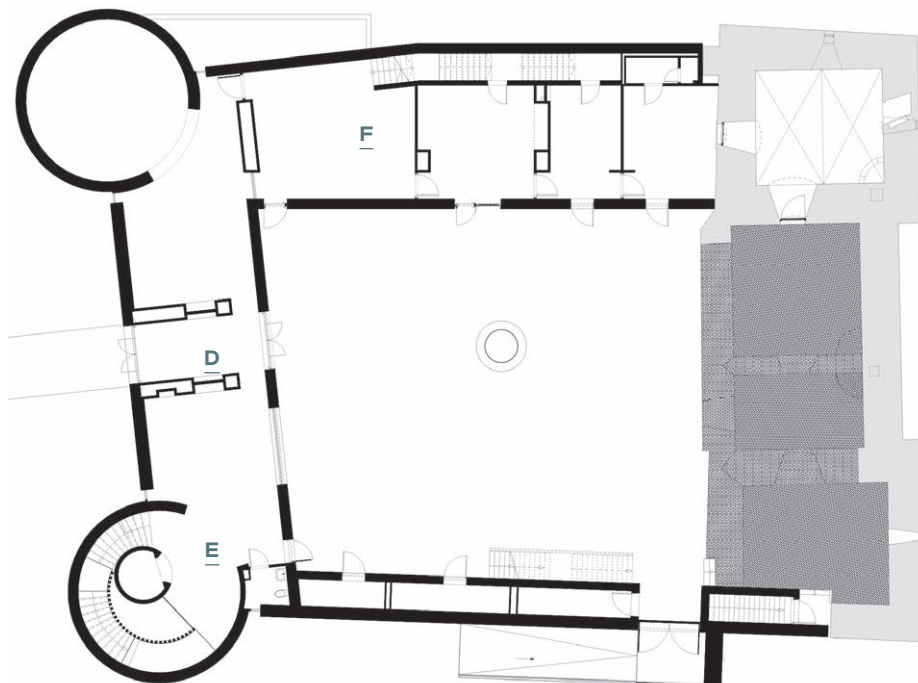
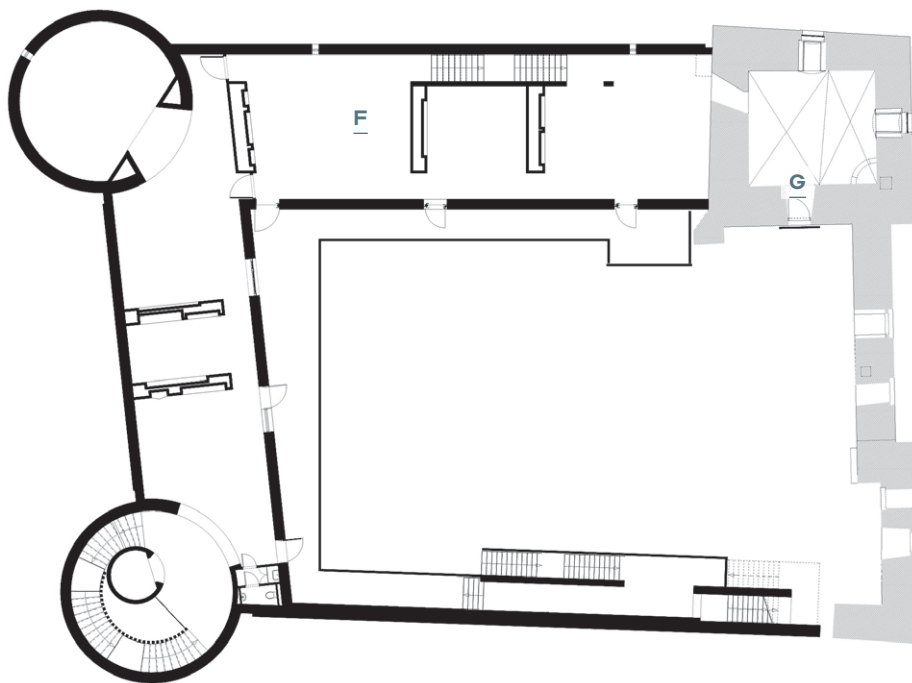

GÁZ VAN ROMÁNIÁBAN

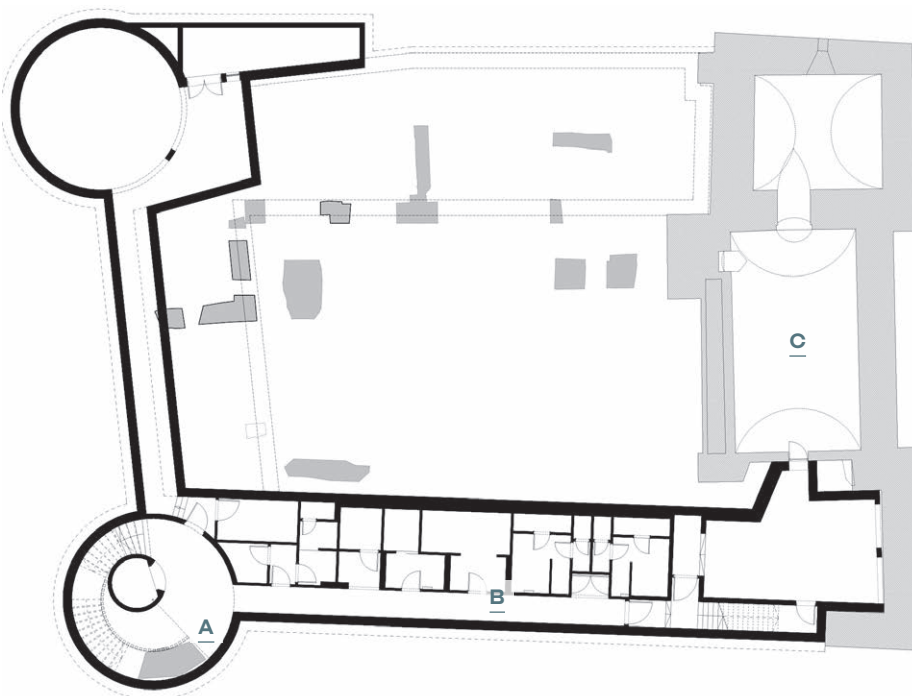

FOTÓ ÉS GYŰJTÉS | Fábry Zoltán

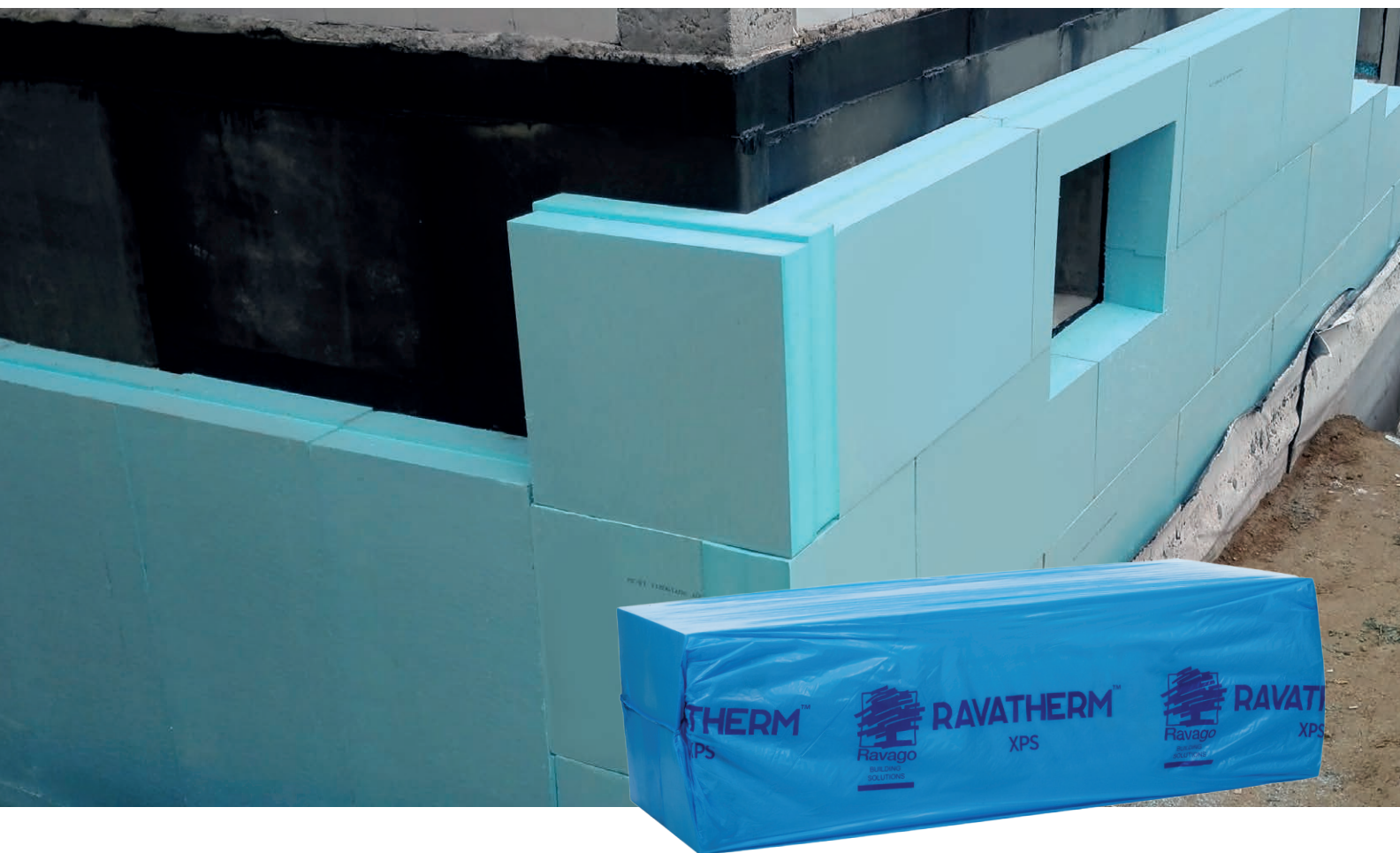

- A | Csigalépcső
- B | Kiszolgáló zóna
- C | Boltozott pince
- D | Főbejárat
- E | Infopult, jegypénztár
- F | Kiállítóterek
- G | Történeti enteriőr

AZ ENERGIATAKARÉKOSSÁG KULCSA A MEGFELELŐ HŐSZIGETELÉS!

Miért előnyös a RAVATHERM XPS hőszigetelés alkalmazása?

- Költségcsökkentés hőszigeteléssel.
- Megoldás a penészes falak ellen.
- Nő az ingatlan értéke.

Jövőtállóra terveztük.

Így mindennel is számoltunk.

[66 500 HL]

EGYFOLYTÁBAN SZAKADÓ ESŐ

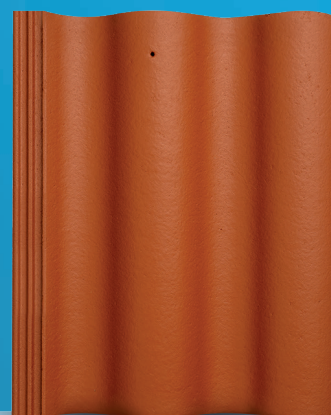
A Terrán innovatív termékei az évszázados tapasztalat és a modern technológia találkozásából születtek.

A Synus tetőcserép megalkotásakor számoltunk az elkövetkező évtizedek időjárásával — hogy igazán jövőtálló minőséget biztosítsunk.

terranteto.hu/synus

TERRÁN
OTTHON A JÖVŐBEN

SYNUS TETŐCSERÉP

*A fent megadott csapadékmennyiség csak illusztrációs célt szolgál, fiktív érték, és nem minősül valós, hivatalos műszaki adatnak.

Biztonságot nyújtó, és magas esztétikai értéket képviselő megoldások, amelyek egymással szinergiát alkotva hívnak életre kényelmes élettereket. Tetőcserép, Generon napelemes tetőrendszer, KészTető és Térkő – a Terrán ernyőmárkának köszönhetően a harmonikus otthon átfogó, egymásra épülő rendszerelemek révén ölthet formát. Keresse a Terrán márka további termékeit is, hogy a házépítés vagy -felújítás, könnyű, hosszú távon megbízható, költség- és időhatékony legyen!

TERRÁN
TETŐCSERÉP
terranteto.hu

TERRÁN
KÉSZTETŐ
terranneszteto.hu

TERRÁN
SOLAR
terran-generon.hu

TERRÁN
TÉRKŐ
terranterko.hu